PATVIRTINTA
Šiaulių rajono savivaldybės tarybos
2017 m. vasario 21 d. sprendimu Nr. T-30

ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIS VEIKLOS PLANAS 2017–2019 METAMS

Šiauliai, 2017

ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS
STRATEGINIS VEIKLOS PLANAS 2017–2019 METAMS

SITUACIJOS ANALIZĖ

IŠORINĖS APLINKOS ANALIZĖ

POLITINIAI – TEISINIAI VEIKSNIAI

Tarptautiniai, valstybės lygmens. „Europa 2020“ – tai 2010 m. pradėta įgyvendinti Europos Sąjungos dešimties metų ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo strategija. Strategija „Europa 2020“ siekiama augimo, kuris būtų: pažangus (veiksmingesnės investicijos į švietimą, mokslinius tyrimus ir inovacijas), tvarus (ryžtingas perėjimas prie mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančių technologijų ekonomikos) ir integracinis (daug dėmesio darbo vietų kūrimui ir skurdo mažinimui). Strategijoje iškelti penki pagrindiniai tikslai, kuriais remiantis nustatyti nacionaliniai siekiai, kuriuos Lietuva turi pasiekti iki dešimtmečio pabaigos:

1. Užimtumas: 72,8 proc. 20–64 metų žmonių turėtų turėti darbą.

2. Moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra: 1,9 proc. BVP turėtų būti investuojama į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą.

3. Klimato kaita ir energetika: šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis turėtų būti sumažintas 15 proc., palyginti su 1990 m. rodikliais; 23 proc. energijos turėtų būti gaminama iš atsinaujinančiųjų šaltinių; energijos vartojimo efektyvumas – energijos vartojimo sumažinimas turėtų siekti – 1,14 Mtne.

4. Švietimas: reikėtų užtikrinti, kad pagrindinį išsilavinimą neįgijusių mokinių dalis nebūtų didesnė nei 5 proc., vidurinį išsilavinimą – 3 proc.; svarbu užtikrinti, kad ne mažiau kaip 40 proc. 30–34 metų asmenų turėtų aukštąjį išsilavinimą.

5. Skurdas ir socialinė atskirtis: svarbu bent 170 tūkst. sumažinti skurde gyvenančių ir socialiai atskirtų žmonių arba žmonių, kuriems tai gresia, skaičių.

Valstybės pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ išskirtos šios pažangai svarbios vertybės – atvirumas, kūrybingumas, atsakomybė bei trys esminės pažangos sritys – visuomenė, ekonomika ir valdymas. Pokyčiai šiose srityse įtvirtins pažangos vertybes, kurios taps sąmoningu žmogaus siekiu kiekvienoje iš pažangos sričių. Pokyčių siekiama šiose srityse: sumani visuomenė, sumani ekonomika, sumanus valdymas. Šie prioritetai detalizuoti rengiant vidutinio laikotarpio strateginius dokumentus, programas, planus. Strategijai įgyvendinti patvirtinta Nacionalinės pažangos programa, kuri yra pagrindinis valstybės plėtros strateginis dokumentas bei pagrindas Europos Sąjungos paramos panaudojimui Lietuvoje 2014–2020 metais.

Regiono lygmens. 2013 m. gruodžio 3 d. Šiaulių regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/5S-76 „Dėl Šiaulių regiono 2014–2020 metų plėtros plano patvirtinimo“ patvirtintas Šiaulių regiono 2014–2020 m. plėtros planas. Plėtros planas yra strateginis dokumentas, kuris skirtas įgyvendinti nacionalinę politiką regioninės plėtros srityje bei tinkamai pasirengti ir panaudoti ES struktūrinę paramą. Planas atnaujintas 2015 m. spalio 15 d. Šiaulių regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/5S-56, pakeistas 2016 m. vasario 10 d. sprendimu Nr. 51/5S-9, 2016 m. kovo 30 d. sprendimu Nr. 51/5S-20, 2016 m. birželio 28 d. sprendimu Nr. 51/5S-29, 2016 m. rugsėjo 20 d. sprendimu Nr. 51/5S-47, 2016 m. rugsėjo 30 d. sprendimu Nr. 51/5S-48.

ES struktūrinės paramos panaudojimas. ES struktūrinių fondų parama Lietuvai 2007–2013

m. teikta pagal Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir atskiras veiksmų programas, skirtas strategijai įgyvendinti. 2007–2013 m. laikotarpiu ES struktūrinės paramos lėšomis Šiaulių rajono savivaldybėje įgyvendinti projektai, kurių vertė siekia daugiau nei 70 mln. EUR (šaltinis – portalas www.esparama.lt). Prie stambiausių įgyvendintų projektų paminėtinas 2009 m. ES Sanglaudos fondo lėšomis baigtas įgyvendinti „Ventos – Lielupės upės baseino investicinės programos I-o etapo, I-os fazės Šiaulių rajono projektas“, kurio vertė siekė kiek daugiau nei 46 mln. EUR. Taip pat sėkmingai įgyvendinti didelės vertės vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros („Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros renovavimas ir plėtra Šiaulių rajone (Kuršėnuose)“, vertė – 2 mln. 751 tūkst. EUR), susisiekimo infrastruktūros („Šiaulių rajono Aukštelkės, Bubių, Ginkūnų kaimų gatvių modernizavimas“, vertė – 1 mln. 486 tūkst. EUR), aplinkos tvarkymo („Ventos upės pakrančių Kuršėnų mieste sutvarkymas“) ir kt. projektai. Šios iniciatyvos ženkliai prisidėjo prie gyvenamosios aplinkos tausojimo ir gyventojų gyvenimo sąlygų gerėjimo Šiaulių rajone. 2007-2013 m. laikotarpiu aktyviai vykdyti Šiaulių rajono švietimo įstaigų pastatų renovavimo bei jų modernizavimo, socialinių paslaugų kokybės gerinimo projektai. Iš viso įgyvendinta 13 projektų, kurių bendra vertė – 6 mln. 336 tūkst. EUR. Kryptingai įgyvendinti turizmo infrastruktūros projektai, atnaujinta ir turizmo reikmėms pritaikyta viešoji turizmo infrastruktūra: iš viso įgyvendinti 6 projektai, kurių vertė – 1 mln. 249 tūkst. EUR.

2014–2020 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo perspektyvoje numatoma spręsti gyvenamosioms vietoms būdingas problemas, skatinant jų plėtrą, didinant konkurencingumą ir gyvenamosios vietovės patrauklumą, skatinant ekonomikos augimą, plėtojant viešąją infrastruktūrą.

EKONOMINIAI VEIKSNIAI

BENDRIEJI EKONOMINIAI RODIKLIAI

LR finansų ministerijos 2015 m. kovo mėnesį paskelbtose vidutinės trukmės ekonominių rodiklių projekcijose nurodoma, jog sparčiau nei infliacija augantis darbo užmokestis, sumažėjęs nedarbas ir artėjantis valiutos pasikeitimas skatino vartotojus 2014 m. didinti išlaidas – namų ūkių vartojimas per šį laikotarpį išaugo 5,6 procento ir tapo pagrindiniu Lietuvos ūkio augimą skatinančiu veiksniu. Investicijų augimą 2014 m. lėmė aktyvus statybų sektorius, žemos palūkanų normos, palankios skolinimosi iš bankų sąlygos. Verslo poreikis atnaujinti gamybinius pajėgumus ir su euro įvedimu susijęs namų ūkių elgesys – išsakė poreikį investuoti į nekilnojamąjį turtą. Vidutiniu laikotarpiu investicijas Lietuvoje paskatins galimas išorinės ekonominės aplinkos atsigavimas, ES lėšomis finansuojamų naujos finansinės perspektyvos projektų vykdymas (Šaltinis: Lietuvos Respublikos finansų ministerija).

Pagrindiniai šalies makroekonominiai rodikliai

Makroekonominiai rodikliai / Metai	2014 reikšmė	2014 pokytis	Projekcija 2015 m. kovas			
			2015	2016	2017	2018
BVP to meto kainomis mln. EUR/proc.	36287,9	3,8	3,0	5,4	6,0	6,5
Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis, EUR/proc.	676,4	4,6	4,8	5,3	5,7	6,2
Nedarbo lygis proc. (pagal gyventojų užimtumo tyrimo apibrėžimą)	10,7	-1,1	9,9	9,1	8,1	7,1

Šaltinis: Lietuvos Respublikos finansų ministerija

2015 m. projektuojamas 3,0 proc. BVP augimas, 2016 m. – 5,4 proc., 2017 m. – 6,0 proc., 2018 m. – 6,5 proc., tikėtina, kad toks augimas išliks vienas sparčiausių Europos Sąjungoje. Prognozuojama, jog darbo užmokestis didės nuosaikiu tempu – numatoma, kad 2015–2018 m. jis

augs 4,8–6,2 proc. Prognozuojama, kad nedarbas 2015 m. sumažės iki 9,9 procento, o 2016–2018 m. nedarbo lygis sieks 9,1, 8,1 ir 7,1 proc.

Nagrinėjant regioninius BVP rodiklius, Šiaulių apskrityje 2014 m. buvo sukurta 7,1 proc. šalies BVP. BVP apimtys, tenkančios vienam gyventojui, 2014 m. Šiaulių apskrityje siekė 73,6 proc. šalies vidurkio ir ženkliai atsiliko nuo Vilniaus, Kauno bei Klaipėdos apskričių (145,6, 98,9 ir 105,1 proc. šalies vidurkio).

Tiesioginės užsienio investicijos (toliau – TUI) – tai užsienio fizinių ir juridinių asmenų šalyje arba šalies fizinių ir juridinių asmenų užsienyje įsigyjamas ilgalaikis turtas, žemė, pastatai, įrenginiai ar veikiančios įmonės (jų akcijos). TUI parodo verslo aplinkos tvarumą, investicijų atsipirkimo galimybes, darbo našumą. TUI apimtys Šiaulių rajono savivaldybėje 2014 m. pabaigoje siekė 13,23 mln. EUR ir 2012–2014 m. pabaigos laikotarpiu padidėjo 1,7 proc. TUI apimtys vienam Šiaulių rajono savivaldybės gyventojui 2012–2014 m. taip pat augo (4,3 proc.) ir 2014 m. pabaigoje siekė 317 EUR.

Materialinės investicijos (toliau – MI) – tai investicijos ilgalaikiam materialiajam turtui sukurti, įsigyti arba jo vertei padidinti. MI Šiaulių rajono savivaldybėje 2014 m. siekė 40 688 EUR ir, lyginant su 2012 m., sumažėjo 18,9 proc. (Lietuvoje, tuo tarpu, išaugo 5,5 proc.). Šio rodiklio mažėjimas fiksuojamas visose apskrities savivaldybėse. Siekiant palyginti MI apimtis išsamesnės informacijos suteikiantis rodiklis yra vienam gyventojui tenkančios MI. Vienam gyventojui Šiaulių rajono savivaldybėje 2014 m. teko 969 EUR MI (Lietuvoje – 1 908 EUR), Šiaulių rajono savivaldybės rodiklis buvo panašiausias į Joniškio rajono savivaldybės (993 EUR) ir Radviliškio rajono savivaldybės (985 EUR) rodiklius.

VERSLAS

Vienas svarbiausių rodiklių, apibūdinančių verslo situaciją ir gyventojų verslumo lygį, yra bendras įmonių skaičius ir įmonių skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų. 2016 m. pradžioje Šiaulių rajono savivaldybėje veikė 887 ūkio subjektai, o 1 000-iui gyventojų vidutiniškai teko 20,1 veikiančių ūkio subjektų. Pagal šį rodiklį Šiaulių rajono savivaldybė 2016 m. pradžioje atsiliko nuo Lietuvos ir Šiaulių apskrities vidurkio (34,3 ir 25,4 ūkio subjektai 1 000-iui gyventojų), tačiau ženkliai lenkė visų apskrities savivaldybių rodiklius.

2016 m. pradžioje 79,2 proc. Šiaulių rajono savivaldybėje veikusių ūkio subjektų (703) buvo mažos ir vidutinės įmonės. Mažų ir vidutinių įmonių skaičiaus rodiklis Šiaulių rajono savivaldybėje buvo didžiausias iš visų apskrities savivaldybių. Lietuvoje mažos ir vidutinės įmonės sudarė 80,1 proc., apskrityje – 74,0 proc. visų veikiančių ūkio subjektų.

Kadangi Šiaulių rajonas pasižymi gerai išplėtotu žemės ūkiu ir žemės ūkio produkcijos perdirbimu, Šiaulių rajono savivaldybėje gausu mėsos perdirbimo, duonos ir pyrago gaminių verslų, taip pat vystoma medienos perdirbimo veikla, baldų gamyba ir kt. Be to, plėtojami ir netradiciniai žemės ūkio verslai – švelniakailių žvėrelių, vynuoginių sraigių, grybų, uogų, gėlių, prieskoninių augalų auginimas, taip pat žuvininkystė, arklininkystė, avininkystė, miškininkystė.

Šiaulių rajonas turi gerai išplėtotą infrastruktūrą verslo plėtrai, rajone yra pakankamai laisvų žemės plotų su netoliese esančiomis komunikacijomis (elektros tinklais, dujotiekiais, vandentiekio magistraliniais tinklais). Žvelgiant iš ilgalaikės perspektyvos, Šiaulių rajonui tai itin paranku, nes atsiveria plačios galimybės industrinių parkų kūrimui, investicijų pritraukimui.

Šiaulių rajono savivaldybės verslo situacijai ir plėtrai didelę įtaką daro Šiaulių miestas – Šiaulių apskrities ir Šiaulių rajono administracinis centras, kuriame sutelktas ekonominis, verslo, mokslo potencialas. Nemaža dalis Šiaulių rajono gyventojų dėl įvairesnės rinkos, platesnių verslo galimybių, didesnės prekių, paslaugų pasiūlos dirba, plėtoja verslus ir kuria pridėtinę vertę Šiaulių miesto savivaldybėje. Kita vertus, tokiu būdu didėja Šiaulių rajono gyventojų užimtumas, mieste gaunamų pajamų dydžiui viršijant kaimo vietovėse gaunamų pajamų vidurkį, auga surenkamo gyventojų pajamų mokesčio suma Šiaulių rajone.

Šiaulių rajone sėkmingai pradėta formuoti verslo rėmimo sistema, skatinama smulkaus ir vidutinio verslo plėtra, teikiant savivaldybės paramą. Šiaulių rajono savivaldybės 2015 m. biudžete smulkiajam ir vidutiniam verslui remti buvo skirta 56,0 tūkst. EUR, iš jų: 47,3 tūkst. EUR viešųjų paslaugų verslui plėtoti, 8,7 tūkst. EUR – organizuojamų verslininkų mokymų, verslo misijų, verslo parodų išlaidoms apmokėti, naujų įmonių įregistravimo išlaidoms iš dalies padengti. Be to, naujai įregistruotos rajone įmonės atleidžiamos nuo ne žemės ūkio paskirties žemės ir kito nekilnojamojo turto mokesčio.

Atitikimas nacionalinėms strategijoms, programoms, dokumentams. Įgyvendinant Investicijų skatinimo ir pramonės plėtros 2014–2020 m. programą, kurios vienas pagrindinių siekių – skatinti šalies konkurencingumą, Šiaulių rajono savivaldybei aktualiausi yra šie programos tikslai:

1. Didinti tiesiogines investicijas į gamybos ir paslaugų sektorius.
2. Modernizuoti, integruoti ir plėtoti pramonę.
3. Aprūpinti Lietuvos verslą konkurencingais žmogiškaisiais ištekliais.

Šiaulių rajono savivaldybės ekonominiai rodikliai regiono ir šalies kontekste yra stabilūs, tačiau kai kuriose srityse nuo šalies ir regiono atsilieka (pavyzdžiui, nedideli tiesioginių užsienio investicijų srautai, mažai stambių įmonių ir pan.), o tai gali turėti neigiamos įtakos savivaldybės ekonomikos plėtrai, konkurencingumui, investiciniam patrauklumui. Siekiant užtikrinti ekonominį stabilumą ir vietos ūkio plėtros perspektyvas, remiantis programos tikslais, būtina skatinti investicijas į paslaugų ir gamybos sektorius gerinant investicinę aplinką, skatinant viešojo ir privataus sektoriaus partnerystę, investuotojus kviečiant įgyvendinti gamybos ir paslaugų srities projektus (laisvųjų ekonominių zonų, pramonės parkų, viešųjų logistikos centrų ir kt. steigimas), skatinant pramonės ir paslaugų įmonių steigimąsi, jungimąsi ir glaudesnį bendradarbiavimą (klasterių kūrimas) ir pan. Be to, augant vietos ūkio konkurencingumui, svarbu užtikrinti žmogiškųjų išteklių pakankamumą ir tinkamą jų pasirengimą konkuruoti, sukuriant optimalų mokymosi) įstaigų tinklą, pasirengusį reaguoti į nuolat kintančią padėtį darbo rinkoje, aprūpinant kokybiškais, konkurencingais darbuotojais.

Įgyvendinant Lietuvos inovacijų plėtros 2014–2020 m. programą, kurios strateginis tikslas – didinti Lietuvos ūkio konkurencingumą kuriant efektyvią inovacijų sistemą, skatinančią ūkio inovatyvumą, Šiaulių rajono savivaldybei aktualiausi yra šie programos tikslai:

1. Plėtojant naujas žinias ir jų taikymą, ugdyti inovatyvią visuomenę.
2. Didinti verslo inovacinį potencialą.
3. Didinti inovacijų politikos formavimo ir įgyvendinimo efektyvumą ir skatinti inovacijas viešajame sektoriuje.

Lietuvos inovacijų plėtros 2014–2020 m. programoje numatyta, jog inovacijų plėtros pagrindas – nenutrūkstama mokslo ir studijų plėtra. Kuriant modernią, didesnę pridėtinę vertę nešančią ekonomiką, teigiamą poveikį daro reikalingų žinių įgijimas, intelektinio potencialo gausinimas. Šiaulių mieste esančios aukštojo mokslo, profesinio mokymo įstaigos turi didelę reikšmę Šiaulių rajono ekonomikos, mokslo, verslo plėtotei bei šių sričių integracijai. Kuriant žiniomis grįstą ekonomiką, tikslinga išnaudoti esamą Šiaulių rajono intelektinį kapitalą sudarant sąlygas vykdyti aukšto lygio, bendruomenės bei ūkio poreikius atitinkančias mokslo ir technologijų veiklas, skatinti besimokančiųjų kūrybiškumą bei žingeidumą, suteikti žinių apie inovatyvaus verslo pradžią ir kt. Taip pat svarbu skatinti investicijas į tas verslo sritis, kurios reikalautų aukštos kvalifikacijos darbo jėgos, sugebančios kurti konkurencingus produktus vietos bei užsienio rinkoms. Inovacijų plėtra neįmanoma be tikslingos inovacijų politikos formavimo. Dėl šios priežasties prioritetine kryptimi turi tapti ir reguliacinės viešojo sektoriaus aplinkos stiprinimas.

Įgyvendinant Lietuvos pažangos strategiją „Lietuva 2030“, kurios pagrindinis siekis – bendruomenių, nevyriausybinių organizacijų ir aktyvių piliečių idėjų, kaip paversti Lietuvos ateitį sėkminga, skleidimas, Šiaulių rajono savivaldybei ekonomikos ir verslo plėtros srityje aktualiausi yra šis pažangos strategijos užmojis:

Sumani ekonomika – lanksti ir gebanti konkuruoti pasaulyje [**atvirumas**], aukštą pridėtinę vertę kurianti ekonomika, grindžiama žiniomis, inovacijomis, verslumu [**kūrybingumas**] ir socialiniu atsakingumu bei „žaliuoju“ augimu [**atsakomybė**].

Siekiant palaikyti sumanios ekonomikos iniciatyvas, svarbu didelį dėmesį skirti verslumo skatinimui ir remti verslo kūrimąsi, užtikrinti aukštą pridėtinę vertę kuriančias darbo vietas, kurti paprastą, skaidrią ir prognozuojamą mokesčių sistemą, sąlygas verslo, švietimo, mokslo ir kultūros integracijai, vietos ūkio struktūroje palaikyti pramonės ir paslaugų dermę ir kt.

ŽEMĖS ŪKIS IR MIŠKININKYSTĖ

Remiantis Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos duomenimis, 2015 m. pabaigoje žemės ūkio naudmenos Šiaulių rajono savivaldybėje sudarė 55,0 proc. (apskrityje – 62,1 proc., šalyje – 52,6 proc.), miškai – 34,6 proc. (apskrityje – 27,2 proc., šalyje – 32,6 proc.) viso žemės ploto. Šiaulių rajono savivaldybės žemės ūkio naudmenos sudaro 2,9 proc. šalies ir 18,7 proc. Šiaulių apskrities žemės ūkio naudmenų. Miškai ir miško žemė Šiaulių rajono savivaldybėje sudaro 34,6 proc. viso žemės ūkio fondo (Lietuvoje – 33,7 proc., Šiaulių apskrityje – 27,2 proc.). Medienos ištekliai Šiaulių rajono savivaldybėje (10 680 tūkst. m^3) sudarė 2,3 proc. šalies ir 25,6 proc. Šiaulių apskrities išteklių.

Didelę žemės ūkio fondo dalį sudaro ariama žemė. Žemės ūkio naudmenų struktūroje ariama žemė Šiaulių rajone sudaro net 91 proc. Šie duomenys parodo, kad žemės ūkis ir miškininkystė užima gana svarbią vietą Šiaulių rajone.

Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenimis, Šiaulių rajono savivaldybėje, kaip ir šalyje bei Šiaulių apskrityje, dominuoja maži ūkiai, užimantys 3–10 ha plotą. 2015 m. Šiaulių rajono savivaldybėje smulkūs ūkiai, užimantys iki 1 ha, sudarė 6,3 proc., ir tai buvo didžiausia dalis iš visų Šiaulių apskrities rajonų savivaldybių. Stambių ūkių, turinčių daugiau nei 80 ha žemės, Šiaulių rajono savivaldybėje buvo mažiausiai lyginant su visa apskritimi.

Šiaulių rajono savivaldybėje, remiantis 2015 m. Šiaulių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus veiklos ataskaita, priskaičiuojama 2 619 ūkio vienetų. Tuo tarpu, Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenimis, Šiaulių apskrities vidurkis siekia 1941 ūkį. Vidutinis vieno ūkio dydis Šiaulių rajono savivaldybėje (9,34 ha) siekė šalies vidurkį (9,37 ha), tačiau buvo mažesnis už vidutinį ūkio dydį apskrityje (12,58 ha) ir mažiausias iš visų Šiaulių apskrities rajonų savivaldybių.

Bendrosios žemės ūkio produkcijos, kurią sudaro augalininkystės bei gyvulininkystės produkcija, apimtys 2011–2014 m. Šiaulių rajono savivaldybėje augo sparčiau nei šalyje ir Šiaulių apskrityje. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, bendrosios žemės ūkio produkcijos apimtys analizuojamu periodu Šiaulių rajono savivaldybėje išaugo 4,5 mln. EUR (5,3 proc.), Šiaulių apskrityje – 9,3 mln. EUR (2,1 proc.), šalyje – 96,9 mln. EUR (4,1 proc.). Augalininkystės produkcijos apimtys Šiaulių rajono savivaldybėje didėjo 10,4 proc. (6,5 mln. EUR), Šiaulių apskrityje – 3,4 proc. (10,3 mln. EUR), visoje šalyje – 4,2 proc. (58,7 mln. EUR). Gyvulininkystės produkcijos gamybos apimtys Šiaulių rajono savivaldybėje 2011–2014 m. laikotarpiu sumažėjo 8,6 proc. (1,9 mln. EUR), Šiaulių apskrityje fiksuotas 0,8 proc. sumažėjimas (1,0 mln. EUR), o visoje šalyje 4,0 proc. (38,1 mln. EUR) augimas. Šiaulių rajono savivaldybėje 2014 m. buvo pagaminta 19,8 proc. visos Šiaulių apskrities žemės ūkio produkcijos. Bendroji žemės ūkio produkcijos vertė savivaldybėje siekė 89,1 mln. EUR. Šiaulių rajono savivaldybėje žemės ūkis daugiau orientuotas į augalininkystės produkcijos gaminimą. 2014 m. augalininkystė sudarė 77,3 proc. bendrosios žemės ūkio produkcijos. Šalyje ir Šiaulių apskrityje vyravo panašios tendencijos, kaip ir Šiaulių rajone –

augalininkystė sudarė didžiausią bendrosios žemės ūkio produkcijos dalį (atitinkamai 59,4 ir 70,7 proc.).

Šiaulių rajono savivaldybei būdingas gana aukštas derlingumas. 2015 m. grūdinių kultūrų derlius buvo 20,7 proc. didesnis nei šalies ir 3,9 proc. didesnis nei Šiaulių apskrities vidurkiai, bulvių derlingumas šalies vidurkį viršijo 25,8 proc., Šiaulių apskrities vidurkį viršijo 21,9 proc.

2015 m. Šiaulių rajono savivaldybėje vyravo vištų (147 616), galvijų (17 739) ir kiaulių (4 418) auginimas. 2015 m. savivaldybėje buvo auginama 67,6 proc. visų Šiaulių apskrities vištų, 17,5 proc. galvijų ir 2,6 proc. kiaulių. Didžiąją dalį vištų Šiaulių apskrityje užaugina Ginkūnų paukštynas, įsikūręs Šiaulių rajono savivaldybėje, Malavėnuose.

Atitikimas nacionalinėms strategijoms, programoms, dokumentams. Įgyvendinant Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą, jos pagrindiniai prioritetai, taikytini ir Šiaulių rajono savivaldybei, yra šie:

1. Skatinti žinių perteikimą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse.
2. Didinti visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą ir ūkių perspektyvumą.
3. Skatinti maisto grandinės organizavimą ir rizikos valdymą žemės ūkyje.
4. Atkurti, išsaugoti ir pagerinti nuo žemės ūkio ir miškininkystės priklausančias ekosistemas.
5. Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą nuo klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose.
6. Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse.

Numatytų krypčių įgyvendinimas suteiks galimybę skatinti žemės ūkio ir miškininkystės sektoriaus konkurencingumą, inovatyvumą, o tai, atsižvelgiant į Šiaulių rajono ūkio struktūrą ir itin palankias sąlygas žemės ūkio ir miškininkystės plėtotei, didins šios srities perspektyvumą regiono lygiu.

Įgyvendinant Nacionalinę 2014–2020 m. gyvulininkystės sektoriaus plėtros programą, kurios strateginis tikslas – stiprinti į vidaus ir užsienio rinką orientuotą konkurencingą gyvulininkystės sektorių, ūkinių gyvūnų augintojams užtikrinantį pajamas, o vartotojams – geros kokybės produktus, Šiaulių rajono savivaldybei aktualiausi yra šie programos tikslai:

1. Didinti ūkinių gyvūnų skaičių ir plėsti gyvulininkystės produkcijos gamybą, drauge užtikrinti aplinkos apsaugą.
2. Diegti naujausias technologijas gyvulininkystės ūkiuose, pritaikyti mokslo laimėjimus, užtikrinti aukštos kvalifikacijos gyvulininkystės ūkiui būtinų specialistų rengimą.
3. Tobulinti ūkinių gyvūnų veislininkystės sistemą, didinti veislinių ūkinių gyvūnų skaičių, saugoti ūkinių gyvūnų genetinius išteklius.
4. Užtikrinti ūkinių gyvūnų gerovę ir sveikatingumą.

Atsižvelgiant į mažėjančias gyvulininkystės produkcijos apimtis Šiaulių rajono savivaldybėje, būtina imtis priemonių, būtinų gyvulininkystės sektoriaus plėtrai. Tai įgyvendinti padėtų gyvulininkystės ūkių konkurencingumo skatinimas, užtikrinant investicinę paramą projektams šioje srityje, gyvulininkystės produkcijos gamybos ir eksporto didinimas, inovacijų ir naujausių technologijų diegimas, gyvulininkystės ūkių aprūpinimas kvalifikuotais specialistais, jaunimo skatinimas domėtis žemės ūkiu ir gyvulininkyste ir pan.

Įgyvendinant Nacionalinę miškų ūkio sektoriaus plėtros 2012–2020 m. programą, kurios

strateginis tikslas – didinti miškų teikiamą įvairiapusę naudą visuomenei atsižvelgiant į ilgą miško augimo trukmę ir nuosavybės formų skirtumus bei sąveiką, taip pat užtikrinant darnaus miškų ūkio principų įgyvendinimą visuose šalies miškuose, Šiaulių rajono savivaldybei aktualiausi yra šie programos tikslai:

1. Išsaugoti ir gausinti Lietuvos miškus ir jų išteklius.
2. Užtikrinti racionalų Lietuvos miškų išteklių naudojimą ir didinti medynų produktyvumą.
3. Didinti miškų ūkio ekonominį efektyvumą ir konkurencingumą.
4. Išsaugoti ir didinti miško ekosistemų tvarumą atsižvelgiant į jų ekologinį ir socialinį vaidmenį, klimato kaitos įtaką.

Siekiant palaikyti miškų ūkio sektoriaus tvarumą, tikslinga didinti vietovės miškingumą įvedant mišką nenaudojamoje ir žemės ūkiui netinkamoje žemėje, taip pat finansiškai skatinant įveisti miškus privačioje ir valstybinėje žemėje, plėtojant miškų atkūrimą genetiniu–ekologiniu pagrindu, užtikrinant tinkamą miškų apsaugą nuo ligų, kenkėjų ir gaisrų išplitimo, sudarant prielaidas įgyvendinti nepertraukiamą miškotvarką, skatinant investicijas į miškus ir miškų ūkį, ypač inovacijas, didinant miškų urėdijų veiklos efektyvumą, skatinant rekreacinių miško funkcijų plėtrą, rekreacinės infrastruktūros objektų miškuose įrengimą ir tvarkymą, kultūros paveldo objektų ir jų paminklinės aplinkos miškuose išsaugojimą ir kt.

Įgyvendinant Nacionalinę aplinkos apsaugos strategiją, kurios svarbiausias numatomas aplinkos apsaugos politikos tikslas – pasiekti, kad Lietuvos aplinka būtų sveika, švari ir saugi, darniai tenkinanti visuomenės, aplinkosaugos ir ekonomikos poreikius, Šiaulių rajono savivaldybei žemės ūkio ir miškininkystės srityje aktualiausia yra ši programos prioritetinė kryptis:

1. Darnus gamtos išteklių naudojimas ir atliekų tvarkymas.

Atsižvelgiant į šią kryptį, darnų miškų tvarkymą numatoma užtikrinti gausinant miškus ir jų išteklius, išsaugant ir formuojant tvarias miško ekosistemas, miško išteklius naudojant racionaliai. Šiaulių rajono savivaldybė pasižymi dideliu miškingumu, todėl šie prioritetai, siekiant miškų tvarumo, yra itin svarbūs.

STATYBOS IR GYVENAMASIS FONDAS

Statyba – vienas reikšmingiausių šalies ekonomikos augimo veiksnių. Statybos sektorius didele dalimi prisideda prie šalies BVP augimo, užimtumo lygio didinimo.

2016 m. Šiaulių rajono savivaldybėje veikė 54 statybos įmonės ir tai – didžiausias skaičius tarp visų apskrities savivaldybių. 2014 – 2016 m. laikotarpiu statybos sektoriuje veikusių įmonių skaičiaus rodiklis augimo tendencijomis pasižymėjo šalyje, apskrityje ir beveik visose apskrities savivaldybėse (išskyrus Pakruojo rajono savivaldybę, kurioje statybos įmonių skaičius išliko nepakitęs). Šiaulių rajono savivaldybėje analizuojamu periodu statybos įmonių skaičius išaugo 7 įmonėmis.

Statybos įmonių ir bendrovių atliktų darbų vertė Šiaulių rajono savivaldybėje 2015 m. buvo didžiausia iš visų apskrities savivaldybių ir siekė 58 560 EUR. 2013 – 2015 m. laikotarpiu šis rodiklis Šiaulių rajono savivaldybėje augo net 148,1 proc. Statybos įmonių ir bendrovių atliktų darbų vertės augimas Šiaulių rajono savivaldybėje ženkliai viršijo šalies (17,3 proc.), apskrities (19,9 proc.) ir apskrities savivaldybių rodiklius. Statybos įmonių ir bendrovių atliktų darbų vertės mažėjimas fiksuotas Akmenės rajono savivaldybėje (65,0 proc.) ir Joniškio rajono savivaldybėje (40,2 proc.).

2014 m. Šiaulių rajono savivaldybėje gyvenamasis fondas sudarė 1299,3 tūkst. m^2, o vienam gyventojui teko 31,1 m^2 naudingo gyvenamojo ploto. Tai atitinkamai 3,4 ir 5,8 proc. daugiau nei 2012 m. Šalyje 2014 m. vienam gyventojui teko 30,1 m^2, apskrityje – 30,5 m^2

gyvenamojo fondo. Iš apskrities savivaldybių didžiausiu naudinguoju plotu, tenkančiu vienam gyventojui, pasižymėjo Pakruojo rajono savivaldybė – 33,7 m^2. Tuo tarpu Šiaulių rajono savivaldybės rodiklis buvo panašiausias į Radviliškio rajono savivaldybės rodiklį – 31,8 m^2. Gyvenamasis fondas, lyginant 2014 ir 2012 m. duomenis, Lietuvoje padidėjo 2,4 proc., apskrityje – 1,6 proc. Vertinant gyvenamojo fondo augimą apskrityse, sparčiausiai šis rodiklis augo Šiaulių rajono savivaldybėje.

Atitikimas nacionalinėms strategijoms, programoms, dokumentams. Įgyvendinant Nacionalinę energetikos nepriklausomybės strategiją, kurios numatomų energetikos politikos krypčių ir veiksmų pagrindinis tikslas – Lietuvos energetinės nepriklausomybės iki 2020 metų užtikrinimas, sustiprinsiantis Lietuvos energetinį saugumą ir konkurencingumą, Šiaulių rajono savivaldybei statybos ir gyvenamojo fondo srityje aktualiausia yra ši programos iniciatyva:

Šiluma. Šioje kryptyje svarbu siekti šilumos vartojimo efektyvumo didinimo. Šilumos energijos vartojimo efektyvumo didinimas yra itin naudingas gyventojams dėl mažėjančių išlaidų šildymui, regionui – dėl didėjančios energetinės nepriklausomybės ir teigiamo poveikio vidaus ekonomikai, o aplinkai – dėl mažesnio teršalų bei šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo.

Įgyvendinant Nacionalinę šilumos ūkio plėtros 2015–2021 m. programą, kurios strateginis tikslas – didinti šilumos gamybos, perdavimo ir vartojimo efektyvumą, pakeisti šilumos gamybai naudojamas importuojamas gamtines dujas tvariais vietiniais ir atsinaujinančiais energijos ištekliais, taip siekiant mažinti šilumos kainas, Šiaulių rajono savivaldybei statybos ir gyvenamojo fondo srityje aktualiausios yra šios programos iniciatyvos:

1. Mažinti šilumos energijos kainas ir aplinkos taršą, šilumos energijai gaminti naudojamo kuro balanse teikiant pirmenybę atsinaujinantiems ir (arba) vietiniams energijos ištekliams.
2. Mažinti šilumos perdavimo nuostolius.

Siekiant šių tikslų įgyvendinimo Šiaulių rajono savivaldybėje, siūlytina tobulinti centralizuoto šilumos tiekimo sistemų plėtros planavimo ir reguliavimo taisykles. Tikslinga numatyti mechanizmus, kurie skatintų efektyvų investicijų įgyvendinimą, sudarytų sąlygas mažinti šilumos vartojimą, šilumos gamybos ir transportavimo sąnaudas ir kt. Taip pat būtina mažinti šilumos energijos nuostolius perdavimo tinkluose ir šiuos tinklus pritaikyti vartotojų poreikiams.

TRANSPORTAS

Transporto sektorius šalies ir regiono ekonomikos plėtotei atlieka svarbų vaidmenį: ši sritis prisideda prie pramonės ir verslo (ypatingai logistikos) kūrimo. Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą, transporto plėtra suintensyvėjo, paspartėjo tarptautiniai integracijos procesai į Europos Sąjungos transporto paslaugų rinką.

2014 m. bendras vietinės reikšmės automobilių kelių ilgis Šiaulių rajono savivaldybėje siekė 1 655 km, ir lyginant su 2014 m., padidėjo nežymiai – 0,5 proc. 2014 m. keliai su patobulinta danga siekė 186 km (11,2 proc.), žvyro keliai – 1 237 km (74,7 proc.), keliai su grunto danga – 232 km (14,0 proc.). Kelių su patobulinta danga dalis Šiaulių rajono savivaldybėje 2014 m. buvo vidutiniškai mažesnė nei šalyje (18,0 proc.) ir apskrityje (15,3 proc.), žvyro kelių – didesnė nei šalyje (62,9 proc.) ir apskrityje (70,5 proc.), o grunto kelių – mažesnė nei šalyje (19,1 proc.), panaši į rodiklį apskrityje (14,1 proc.). Lyginant su kitomis apskrities savivaldybėmis, grunto kelių dalis Šiaulių rajono savivaldybėje yra viena didžiausių (išskyrus Akmenės rajono savivaldybę – 16,1 proc.). Atsižvelgiant į tai bei į didelę žvyro kelių dalį, teigtina, jog savivaldybės vietinių kelių dangos būklę būtina tobulinti.

Individualių lengvųjų automobilių skaičius, tenkantis 1 000-iui gyventojų Šiaulių rajono savivaldybėje, mažėjo. Lyginant 2014 ir 2011 m. pabaigos duomenis, šis skaičius Šiaulių rajono savivaldybėje sumažėjo 28,2 proc. (nuo 510 automobilių 2011 m. iki 366 – 2014 m.). Pagal šį

rodiklį Šiaulių rajono savivaldybė 2014 m. pabaigoje nežymiai atsiliko nuo šalies (370), viršijo apskrities (354), Joniškio rajono savivaldybės (365), Pakruojo rajono savivaldybės (346) ir Radviliškio rajono savivaldybės (350) rodiklius.

2014 m. Šiaulių rajono savivaldybėje buvo užregistruota 58 įskaitinių kelių eismo įvykių, kurių metu buvo sužeisti 63 žmonės ir žuvo 7 žmonės. Lyginant 2014 ir 2011 m. duomenis, kelių eismo įvykių skaičius Šiaulių rajono savivaldybėje išaugo 13,7 proc., sužeistųjų skaičius sumažėjo 3,1 proc., o žuvusiųjų skaičius padidėjo 16,7 proc.

Palanki Šiaulių rajono geografinė padėtis suteikia patrauklumo išorinių investicijų ir verslo plėtros požiūriu. Šiaulių rajonas turi gerą vietos ir tarptautinį susisiekimą: iki Lietuvos sostinės Vilniaus – 220 km, iki Latvijos sostinės Rygos – 130 km, iki neužšąlančio Klaipėdos jūrų uosto – 160 km. Šiaulių rajone kertasi automagistralės, vedančios į Sankt-Peterburgą, Kaliningradą, Vilnių, Varšuvą (didžiojo Hansa kelio dalis šiuo metu atnaujinta Šiaulių šiauriniu apvažiavimu Kelmės – Kuršėnų – Joniškio kryptimis). Rajone yra gerai išvystytas geležinkelių tinklas (magistralės Mažeikių, Vilniaus, Kaliningrado, Rygos kryptimis). Rajono teritorijoje yra veikiantis krovininis Zoknių aerouostas.

Atitikimas nacionalinėms strategijoms, programoms, dokumentams. Įgyvendinant Nacionalinę susisiekimo plėtros 2014–2020 m. programą, kurios pagrindinis tikslas – sukurti konkurencingą, modernią, darnią ir didelę pridėtinę vertę kuriančią Lietuvos susisiekimo sistemą, Šiaulių rajono savivaldybei aktualiausi yra šie programos tikslai:

1. Modernizuoti ir plėtoti Lietuvos susisiekimo infrastruktūrą.
2. Gerinti transporto ir logistikos veiklos paslaugų kokybę ir didinti transporto sektoriaus konkurencingumą, plėtoti intelektines transporto sistemas ir paslaugas (ITS).
3. Skatinti darnų judumą ir viešojo transporto plėtrą.
4. Didinti energijos vartojimo transporte efektyvumą ir mažinti neigiamą poveikį aplinkai.

Šių tikslų aktualumas Šiaulių rajono savivaldybės transporto infrastruktūros plėtrai grindžiamas tuo, jog rajonas turi gerai išplėtotą vietos ir tarptautinį susisiekimo tinklą, sudarantį palankias sąlygas vietos ekonomikos augimui, investuotojų pritraukimui ir konkurencingumo skatinimui. Viešasis transportas išlieka svarbia susisiekimo grandimi, ypač kaimiškose vietovėse, todėl būtina užtikrinti visapusišką viešojo transporto sistemos plėtotę, siekiant aplinkos išsaugojimo ir vietos bendruomenės poreikių patenkinimo. Užsibrėžtų tikslų svarbu siekti plėtojant ir modernizuojant transeuropines, valstybines ir vietines reikšmės kelių transporto, geležinkelių infrastruktūrą, kuriant ir plėtojant logistikos centrų infrastruktūrą, vykdant aktyvią tarptautinę transporto politiką. Taip pat būtina užtikrinti miesto ir priemiesčio viešojo transporto maršrutų suderinamumą bei jų sąveiką su privačiu transportu, aktyviau skatinti dviračių transporto infrastruktūros plėtrą, didinti viešojo transporto patrauklumą, skatinti efektyvesnį energijos išteklių ir energijos vartojimą transporto sektoriuje ir kt.

Įgyvendinant Nacionalinę energetinės nepriklausomybės strategiją, kurios numatomų energetikos politikos krypčių ir veiksmų pagrindinis tikslas – Lietuvos energetinės nepriklausomybės iki 2020 metų užtikrinimas, sustiprinsiantis Lietuvos energetinį saugumą ir konkurencingumą, Šiaulių rajono savivaldybei transporto infrastruktūros plėtros srityje aktualiausia yra ši programos iniciatyva:

1. Atsinaujinantys energijos ištekliai.

Lietuvoje (taip pat ir Šiaulių rajono savivaldybėje) būtina siekti darnesnės energetikos sektoriaus plėtros transporto sektoriuje. Dėl šios priežasties tikslinga skatinti investicijas į aplinką tausojančias energijos rūšis. Transporto sektoriaus srityje svarbu nuosekliai pereiti prie mažiau

taršių, alternatyvias degalų rūšis ir elektros energiją naudojančių, transporto priemonių, o tai dar labiau sumažintų neigiamą transporto sektoriaus poveikį aplinkai.

TURIZMAS

Šiaulių rajonas laikytinas patrauklia vietove turizmui, rekreacijai plėtoti. Per Šiaulių rajoną teka 35 upės, kurių bendras ilgis – 474,4 km, tyvuliuoja 27 natūralūs ežerai, yra 51 dirbtinis vandens tvenkinys. Daugelio ežerų ir tvenkinių pakrantės tikslingai išnaudojamos rekreacijai, mėgstamos poilsiautojų. Didžiausias vandens telkinys – beveik Šiaulių mieste telkšantis, vienas didžiausių šalyje Rėkyvos ežeras, kiti mažesni ežerai – Gudelių, Paežerių, Kairių, Bijotės. Moksliniu, rekreaciniu ir pažintiniu požiūriu itin reikšmingas Kurtuvėnų regioninis parkas, kurio dalis yra Šiaulių rajono teritorijoje. Čia yra plėtojamas kaimo ir ekologinis turizmas, įsikūręs įvairias paslaugas teikiantis žirgynas, veikia jojimo mokykla. Šiaulių rajonas yra vienas miškingiausių šalyje, miškai užima beveik 35 proc. teritorijos. Miškai sudaro išskirtines galimybes naudoti turizmo išteklius rekreacinėms veikloms.

Pagrindinis turizmo informacijos teikėjas Šiaulių rajono savivaldybėje – viešoji įstaiga Šiaulių rajono turizmo ir verslo informacijos centras. Centras renka, kaupia ir turistams bei Šiaulių rajono svečiams nemokamai teikia informaciją apie rajone teikiamas turizmo paslaugas, lankytinas Šiaulių rajono savivaldybės vietoves ir objektus, taip pat rengia, leidžia ir platina informacinius bei kartografinius leidinius apie turizmo paslaugas, objektus, vietoves. 2015 m. Šiaulių rajono turizmo ir verslo informacijos centre apsilankė 15 243 lankytojai, iš jų – 9 020 lietuviai, 6 223 užsieniečiai. Lyginant 2015 ir 2013 m. duomenis, lankytojų skaičius Šiaulių rajono turizmo ir verslo informacijos centre išaugo 20 proc.

Šiaulių rajono turistinis potencialas yra stipriai veikiamas sezoniškumo. Turistų skaičius Šiaulių rajone ir turizmo informacijos centro lankomumas išauga pavasarį ir didžiausią mastą pasiekia vasaros sezono metu, o mažėti ima rudenį ir žemiausią lygį pasiekia žiemos sezono metu. Tai rodo, jog Šiaulių rajone būtina plėsti naujas turizmo rūšis – žiemos turizmą, konferencinį turizmą, pažintinį turizmą ir pan.

Svarbią vietą turizmo sektoriuje užima apgyvendinimo paslaugos. Nuo apgyvendinimo įstaigų teikiamų paslaugų kokybės priklauso ne tik turistų srautai, bet ir vietovės ekonominė gerovė – biudžeto pajamų šaltinis, darbo vietų skaičius ir kt.

2011 – 2014 m. laikotarpiu Šiaulių rajono savivaldybės apgyvendinimo įstaigose apgyvendintų turistų skaičius turėjo tendenciją augti (išaugo nuo 6 631 apgyvendintų turistų 2011 m. iki 7 909 – 2014 m.). Iš visų apgyvendintų turistų 2014 m. užsieniečiai sudarė 25,6 proc. visų turistų. 2014 m. duomenimis, daugiausia užsienio turistų atvyko iš Latvijos, Rusijos, Vokietijos, Japonijos, Ispanijos. Iš kiekvienos iš šių valstybių į Šiaulių rajoną atvyko ir Šiaulių rajono turizmo ir verslo informacijos centre apsilankė 2 060 turistų. Atsižvelgiant į tai, galima teigti, kad užsienio turistai yra vienas svarbiausių veiksnių siekiant skatinti turizmo plėtotę Šiaulių rajone.

Atitikimas nacionalinėms strategijoms, programoms, dokumentams. Įgyvendinant Lietuvos turizmo plėtros 2014–2020 m. programą, kurios strateginis tikslas – didinti Lietuvos turizmo sektoriaus konkurencingumą, Šiaulių rajono savivaldybei aktualiausi yra šie programos tikslai:

1. Plėtoti turizmo infrastruktūrą ir gerinti paslaugų kokybę.
2. Didinti Lietuvos, kaip turistinės valstybės, žinomumą ir gerinti jos įvaizdį.
3. Mažinti turizmo paslaugų sezoniškumą.

Siekiant įgyvendinti numatytus turizmo plėtros tikslus Šiaulių rajono savivaldybėje, tikslinga plėtoti įvairių turizmo rūšių viešąją ir privačią infrastruktūrą, patrauklius turistinius maršrutus, gerinti Šiaulių rajono savivaldybės pasiekiamumą, tobulinti turizmo sektoriuje dirbančių darbuotojų kompetencijas, skatinti turizmo paslaugas teikiančių įmonių ir įstaigų

akreditaciją ir / ar sertifikavimą. Šie užmojai nepasiekiami be vietovės įvaizdžio kūrimo ir žinomumo didinimo, todėl, atsižvelgiant į Šiaulių rajono turistinių objektų gausą ir įvairovę, svarbu gerinti Šiaulių rajono savivaldybės, kaip išskirtinės turistinės vietovės, žinomumą ir įvaizdį, skatinti kurti ir įgyvendinti elektroninės rinkodaros projektus, vykdyti kompleksinę rinkodarą prioritetinėse atvykstamojo turizmo rinkose, diegti turizmo objektų informacinės ženklinimo sistemos priemones, bendradarbiauti su kaimyninėmis valstybėmis, įgyvendinant bendrus tarptautinius turizmo projektus ir kt. Siekiant mažinti turizmo sezoniškumą, pravartu didinti kultūrinių renginių ir pramogų pasiūlą neturistinio sezono metu (pavyzdžiui, remiant ir inicijuojant kulinarinio paveldo, etnokultūros tradicijų, tradicinių amatų plėtrą ir edukacinių, taip pat gamtos pažinimo programų kūrimą ir pan.), didinti ir plėsti kaimo turizmo paslaugų pasiūlą ne tik turistinio sezono metu, bet ir ištisus metus (teikiant specializuotas kaimo turizmo paslaugas), didinti aktyvaus žiemos poilsio turizmo paslaugų pasiūlą ir pan.

Įgyvendinant Nacionalinę aplinkos apsaugos strategiją, kurios svarbiausias numatomas tikslas – pasiekti, kad Lietuvos aplinka būtų sveika, švari ir saugi, darniai tenkinanti visuomenės, aplinkosaugos ir ekonomikos poreikius, Šiaulių rajono savivaldybei turizmo srityje aktualiausia yra ši programos prioritetinė kryptis:

1. Ekosistemų stabilumo išsaugojimas.

Siekiant užtikrinti ekosistemų darną Šiaulių rajono savivaldybėje, tikslinga optimizuoti gamtinių, agrarinių, urbanizuotų teritorijų santykį krašto išskirtinumo, kraštovaizdžio, biologinės įvairovės išsaugojimui, taip pat skatinti urbanizuotų teritorijų darnų vystymąsi, siekiant, kad kuriamas kultūrinis kraštovaizdis būtų estetiškas, ekonomiškas, priimtinas, skatinti pažeistų kraštovaizdžio teritorijų atkūrimą, išskirti ir teisiškai apsaugoti vietoves, kurios pasižymi vertingiausiais kraštovaizdžiais ir didele biologine įvairove, išsaugoti saugomas augalų ir gyvūnų rūšis, jų buveines ir pan.

INŽINERINĖ IR ENERGETINĖ INFRASTRUKTŪRA

Šiaulių rajono savivaldybėje šilumos tiekimą gyventojams, įstaigoms ir organizacijoms užtikrina AB „Šiaulių energija“. Bendrovės veiklos tikslai yra 1) užtikrinti Šiaulių miesto ir rajono šilumos vartotojų aprūpinimą centralizuotai tiekiama šiluma; 2) garantuoti tiekiamos šilumos energijos kokybę bei jos tiekimo nepertraukiamumą. 2016 m. sausio 1 d. duomenimis, bendrovės vartotojų skaičius pasiskirstė šia seka: 97,7 proc. sudarė gyventojai, 0,4 proc. – valstybinės ir savivaldybių biudžetinės įstaigos, 1,9 proc. – kitos įstaigos ir organizacijos (verslo, negyvenamosios paskirties, viešosios įstaigos ir kt.).

AB „Šiaulių energija“ savo veikloje vadovaujasi aplinkosaugos vadybos principais, taiko nesertifikuotą aplinkos apsaugos vadybos sistemą. Bendrovė turi parengtą ir įmonės vadovo patvirtintą aplinkos apsaugos politiką, kurioje yra nustatyti pagrindiniai aplinkos apsaugos principai – efektyviai gaminti bei tiekti vartotojams šilumos ir elektros energiją, darant kuo mažesnį poveikį aplinkai, mažinti atmosferos, dirvožemio, vandens taršą, atliekų susidarymą, vykdant taršos prevenciją, gerinti aplinkos apsaugos veiksmingumą, vykdyti bendrovės darbuotojų švietimą aplinkos apsaugos klausimais ir pan. Siekdama modernizuoti šilumos gamybos ir tiekimo ūkį, bendrovė aktyviai vykdo ES lėšomis finansuojamus projektus. 2015 m. buvo užbaigtas vienas didžiausių projektų – „Tilvyčio g. katilinės rekonstravimas, įrengiant 3 MW biokuro katilinę Kuršėnuose“. Ši katilinė tiekia šilumos energiją ir karštą vandenį didžiajai daliai Kuršėnų miesto gyvenamųjų namų, įstaigų ir įmonių. Modernizavus šilumos gamybos procesą, Tilvyčio katilinėje pradėtas naudoti vietinis, medienos pramonės ir miško kirtimo atliekų biokuras, kurio bus sunaudojama apie 1500 tne (6 500 kietmetrių) per metus (apie 95 proc. viso sunaudojamo katilinėje kuro). Kuršėnuose įrengta 3 MW galios katilinė su dviem biokuru kūrenamais 1 MW ir 2 MW galios vandens šildymo katilais ir 0,59 MW galios, šlapio tipo kondensaciniu dūmų ekonomaizeriu, atliekančiu išmetamų dūmų šilumos išnaudojimo ir galutinio smulkių pelenų

dalelių išvalymo funkciją.

Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas Šiaulių rajono savivaldybės vartotojams teikia 2 įmonės – UAB „Šiaulių vandenys“ ir UAB „Kuršėnų vandenys“.

UAB „Šiaulių vandenys“ geriamuoju vandeniu aprūpina Šiaulių rajono Ginkūnų, Aukštelkės ir Vijolių gyvenviečių gyventojus. UAB „Kuršėnų vandenys“ yra pagrindinė geriamojo vandens tiekėja ir nuotekų tvarkytoja Šiaulių rajone. UAB „Kuršėnų vandenys“ geriamojo vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo paslaugas teikia Kuršėnų mieste ir Šiaulių rajono miesteliuose ir kaimuose: Aleksandrijoje, Bazilionuose, Bertužiuose, Briduose, Bubiuose, Dirvonėnuose, Drąsučiuose, Eimučiuose, Gedintėse, Gergždeliuose, Gilaičiuose, Gilvyčiuose, Gruzdžiuose, Gūragiuose, Kairiuose, Kužiuose, Meškuičiuose, Micaičiuose, Naisiuose, Noreikiuose, Pakapėje, Pakumulšiuose, Paringuvyje, Raudėnuose, Ringuvėnuose, Romučiuose, Sauginiuose, Smilgiuose, Sutkūnuose, Šakynoje, Šilėnuose, Šiupyliuose, Toliočiuose, Varputėnuose, Verbūnuose, Vinkšnėnuose, Voveriškėse, Žadžiūnuose, Žarėnuose, Žeimiuose. Ginkūnų, Aukštelkės ir Vijolių kaimuose geriamąjį vandenį tiekia UAB „Šiaulių vandenys“. Kurtuvėnų miestelyje vandenį tiekia Kurtuvėnų žemės ūkio bendrovė. UAB „Kuršėnų vandenys“ steigėja ir visų akcijų valdytoja yra Šiaulių rajono savivaldybės taryba.

UAB „Kuršėnų vandenys“ tiekia tik požeminį vandenį ir surenka bei išvalo nuotekas 8 446 vartotojams ir 385 abonentams (įmonėms). Per parą patiekiama 2025 m^3 vandens ir išvaloma 2556 m^3 nuotekų. Vandentiekio tinklų ilgis – apie 202 km, nuotekų tinklų – 167 km. Įmonės tiekiamo vandens kokybė tikrinama visose vandenvietėse ir skirstomuosiuose tinkluose. Šiuo metu geriamojo vandens programinę priežiūrą atlieka UAB „Šiaulių vandenys“ geriamojo vandens laboratorija. Vandens taršos šaltinių ir aplinkos monitoringas vykdomas pagal suderintą Nuotekų ir paviršinio vandens kontrolės planą. Analizes atlieka UAB „Kuršėnų vandenys“ nuotekų laboratorija.

Viena aktualiausių Šiaulių rajono problemų – gatvių apšvietimas. Gatvių apšvietimo linijų atnaujinimas reikalauja didelių piniginių investicijų, laiko sąnaudų. Dauguma didžiųjų Šiaulių rajono gyvenviečių yra apšviestos, tačiau mažesnėse vietovėse gatvių apšvietimo infrastruktūrą būtina tobulinti. Gatvių apšvietimu Šiaulių rajone rūpinasi UAB Kuršėnų komunalinio ūkio gatvių apšvietimo padalinys. Padalinys taip pat vykdo Kuršėnų miesto kelio ženklų priežiūrą.

Atitikimas nacionalinėms strategijoms, programoms, dokumentams. Įgyvendinant Nacionalinę aplinkos apsaugos strategiją, kurios svarbiausias numatomas aplinkos apsaugos politikos tikslas – pasiekti, kad Lietuvos aplinka būtų sveika, švari ir saugi, darniai tenkinanti visuomenės, aplinkosaugos ir ekonomikos poreikius, Šiaulių rajono savivaldybei inžinerinės ir energetinės infrastruktūros srityje aktualiausia yra ši programos prioritetinė kryptis:

1. Aplinkos kokybės gerinimas

Šios prioritetinės krypties svarba grindžiama paviršinio vandens taršos mažinimo, aplinkos apsaugos nuo išleidžiamų nuotekų žalingo poveikio didinimo, vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kokybės gerinimo ir prieinamumo didinimo aspektais. Siekiant užtikrinti šios plėtros krypties nenutrūkstamą įgyvendinimą Šiaulių rajono savivaldybėje, būtina garantuoti, jog visi rajono gyventojai gautų saugos ir kokybės reikalavimus atitinkantį geriamąjį vandenį, taip pat ugdyti bendruomenės sąmoningumą vertinant nuotekų poveikį aplinkai, užtikrinti nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtrą ir modernizavimą efektyviai panaudojant ES lėšas, siekti, kad vartotojai ir abonentai gautų viešai tiekiamą geriamąjį vandenį ir nuotekų tvarkymo paslaugas.

Įgyvendinant Nacionalinę šilumos ūkio plėtros 2015–2021 m. programą, kurios pagrindinis strateginis tikslas – didinti šilumos gamybos, perdavimo ir vartojimo efektyvumą, pakeisti šilumos gamybai naudojamas importuojamas gamtines dujas tvariais vietiniais ir atsinaujinančiais energijos ištekliais, taip siekiant mažinti šilumos kainas, Šiaulių rajono savivaldybei aktualiausios yra šios programos plėtros kryptys:

1. Mažinti šilumos energijos kainas ir aplinkos taršą šilumos energijai gaminti naudojamo kuro balanse teikiant pirmenybę atsinaujinantiems ir (arba) vietiniams energijos ištekliams.
2. Mažinti šilumos perdavimo nuostolius.

Siekiant užsibrėžtų tikslų, Šiaulių rajono savivaldybėje (kaip ir Lietuvoje) būtina mažinti šilumos gamybos įrenginių taršą ir užtikrinti atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių technologijų plėtrą, taip pat nustatyti aiškias (skaidrias) centralizuoto šilumos tiekimo sistemų plėtros planavimo ir reguliavimo taisykles. Siekiant mažinti šilumos energijos nuostolius perdavimo tinkluose ir pritaikyti šiuos tinklus vartotojų poreikiams, būtina atnaujinti prastos būklės šilumos perdavimo tinklus.

Įgyvendinant Nacionalinę energetinės nepriklausomybės strategiją, kurios numatomų energetikos politikos krypčių ir veiksmų pagrindinis tikslas – Lietuvos energetinės nepriklausomybės iki 2020 metų užtikrinimas, sustiprinsiantis Lietuvos energetinį saugumą ir konkurencingumą, Šiaulių rajono savivaldybei inžinerinės ir energetinės infrastruktūros srityje aktualiausios yra šios programos iniciatyvos:

1. Elektra.
2. Šiluma.
3. Dujos.

Visoje šalyje (taip pat ir Šiaulių rajono savivaldybėje) yra eksploatuojamas santykinai senas elektros energijos perdavimo tinklas. Elektros energetikos sektoriuje svarbiausios artimiausio laikotarpio iniciatyvos yra pakankamų vietinių pajėgumų, reikalingų baziniam elektros energijos generavimui, užtikrinimas, elektros iš atsinaujinančių energijos išteklių gamyba. Šiuo metu viena didžiausių problemų šilumos sektoriuje – neefektyvus šilumos energijos vartojimas, todėl labai svarbu didinti šilumos vartojimo efektyvumą kartu didinant daugiabučių ir visuomeninių pastatų energetinį efektyvumą, taip pat didinti šilumos gamybos ir perdavimo efektyvumą renovuojant senus šilumos perdavimo tinklus, skatinant atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą šilumos sektoriuje. Svarbiausias uždavinys dujų sektoriuje – užtikrinti dujų tiekimo alternatyvas ir sumažinti dujų vartojimą keičiant jas atsinaujinančiais energijos ištekliais ir branduoline energija.

APLINKOSAUGA

Pagrindiniai aplinkos teršėjai Šiaulių rajone yra transportas, pramonės įmonės, gyvulininkystės kompleksai. Šiaulių rajono savivaldybė, siekdama įvertinti aplinkos oro kokybę, 2015 m. inicijavo aplinkos oro kokybės tyrimus, kuriuos savivaldybės užsakymu atliko Vilniaus Gedimino technikos universiteto Aplinkos apsaugos instituto mokslininkai. Vykdomu aplinkos oro stebėjimu siekiama rinkti ir teikti sistemišką matavimais ar kitais metodais pagrįstą informaciją, skirtą optimaliam oro kokybės reguliavimui. Šiaulių rajono savivaldybės teritorijoje oro užterštumo tyrimai atlikti 15-oje tyrimų vietų, esančių visose savivaldybės seniūnijose. Tyrimo vietos buvo pasirinktos tokiu būdu, kad gauti rezultatai rodytų užterštumo lygį gyvenamuosiuose rajonuose, pramonės ir gyvulininkystės kompleksų bei intensyvaus eismo įtakos zonose. Du kartus per metus pasyviaisiais kaupikliais buvo tiriami aplinkos oro teršalai: azoto oksidai, sieros dioksidas ir lakūs organiniai junginiai.

Atlikus tyrimus nustatyta, kad azoto oksidų, sieros dioksido, benzeno, tolueno, etilbenzeno, ksileno koncentracijos aplinkos ore viso stebėjimo periodu žmonių sveikatos apsaugai nustatytų ribinių verčių neviršijo. Azoto oksidų koncentracija aplinkos ore, vertinant poveikį augalijos apsaugai, buvo viršyta Ginkūnuose. Mokslininkų pateiktose rekomendacijose siūloma tęsti aplinkos kokybės stebėjimus ir tirti azoto oksidų, sieros dioksido ir lakiųjų organinių junginių taršą Ginkūnuose ir Kuršėnuose. Taip pat rekomenduojama stebėti lakiųjų organinių junginių taršą Briduose, Jurgeliškėse ir Kairiuose.

Komunalinių atliekų tvarkymą Šiaulių rajone reglamentuoja Šiaulių rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo taisyklės, patvirtintos Šiaulių rajono savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 3 d. sprendimu Nr. T-71. Šiaulių rajono savivaldybės tarybos sprendimu, nuo 2007 m. Šiaulių rajone įvesta vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą. Rinkliava – tai visiems gyventojams, įmonėms, įstaigoms, organizacijoms privaloma įmoka, galiojanti Šiaulių rajono savivaldybės teritorijoje. Už mokamą rinkliavą gyventojai naudojasi regionine komunalinių atliekų tvarkymo sistema: jie nemokamai aprūpinami konteineriais ar maišais, naudojasi rajono ir seniūnijų atliekų priėmimo punktais ir atliekoms rūšiuoti skirtomis konteinerinėmis aikštelėmis, atliekų surinkėjui perduoda komunalines atliekas, surenkamas apvažiavimo būdu. Nuo 2014 m. sausio 1 d. Savivaldybės tarybos 2013 m. gruodžio 12 d. sprendimu Nr. T-290 vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą administruoja Šiaulių rajono savivaldybės administracija.

Nuo 2009 m. liepos mėn. Šiaulių rajono savivaldybė pavedė viešajai įstaigai Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centrui (ŠRATC) komunalinių atliekų tvarkymo (išskyrus šalinimą) sistemos administravimą. Centras yra atsakingas už savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos stebėseną, atliekų vežėjų / surinkėjų ir kitų atliekų tvarkytojų veiklos priežiūros kontrolę. Šiaulių rajono teritorijoje komunalinių ir žaliųjų atliekų surinkimo ir transportavimo paslaugą teikia UAB Kuršėnų komunalinis ūkis.

Šiaulių rajone, Jurgeliškių kaime veikia Šiaulių regioninis nepavojingų atliekų sąvartynas, kuriame šalinamos Šiaulių apskrities savivaldybėse susidarančios nepavojingos komunalinės atliekos bei nepavojingos atliekos iš Šiaulių apskrities įmonių, kurių perdirbti nėra techninių galimybių bei pajėgumų.

Didelių gabaritų atliekos Šiaulių rajone surenkamos atliekų surinkimo aikštelėje Kuršėnų mieste (Ventos g. 192). Į šią aikštelę gyventojai gali pristatyti didžiąsias atliekas, naudotų lengvųjų automobilių padangas, atliekas, gautas buitinio remonto ir smulkių statybų bei griovimo būdu, medienos, tekstilės, elektros ir elektroninės įrangos atliekas, buityje susidarančias pavojingas atliekas ir kt.

Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelė Šiaulių rajone yra įrengta Drąsučių k. (Kuršėnų kaimiškoji seniūnija). Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelėje priimamos žaliosios atliekos: smulkios šakos, lapai, nupjauta žolė. Šiaulių rajono seniūnijose taip pat veikia 9 atliekų priėmimo punktai (APP).

Želdynų ir želdinių apsauga bei tvarkymas Šiaulių rajono savivaldybėje vykdomas remiantis Šiaulių rajono savivaldybės tarybos sprendimais, Šiaulių rajono želdynų ir želdinių apsaugos taisyklėmis, kitais LR želdynų apsaugą ir priežiūrą reglamentuojančiais dokumentais. Šiaulių rajono savivaldybės administracija yra parengusi Šiaulių rajono želdynų ir želdinių inventorizavimo, želdynų ir želdinių tvarkymo programą 2012 – 2016 m. Žaliųjų plotų želdinimo, želdinių priežiūros veiklą Šiaulių rajone atlieka UAB Kuršėnų komunalinis ūkis.

Saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenimis, Šiaulių rajone gausu saugomų teritorijų. Saugomas teritorijas Šiaulių rajono savivaldybėje sudaro biosferos poligonai (1), draustiniai (22), gamtos paveldo objektai (51), NATURA teritorijos, regioniniai parkai (2).

Šiaulių rajono savivaldybės teritorijoje šiuo metu yra 51 gamtos paveldo objektas, iš jų: 27 valstybės saugomi ir 24 savivaldybės saugomi. Pagal rūšis yra 7 geologiniai, 43 botaniniai ir 1 zoologinis gamtos paveldo objektas. Zoologinis gamtos paveldo objektas – Naisių barsukų kolonija – vienintelis zoologinis gamtos paveldo objektas Lietuvoje.

Svarbi susisiekimo sistemos formavimo priemonė yra pėsčiųjų ir dviračių takų plėtra. Nors Šiaulių rajono savivaldybė yra palanki plėtoti susisiekimą dviračiais ir pėsčiomis, tam dėmesio vis dar stinga. Pėsčiųjų ir dviračių takų tinklas savivaldybėje nėra pakankamas, dviračių takų infrastruktūrą tikslinga plėsti. Šiaulių rajone geresniam gyventojų susisiekimui ir turizmo plėtrai yra parengti keli dviračių maršrutai: žygis dviračiais „Bubiai–Kurtuvėnai–Jautmalkė–Juodlė“ bei

dviračių maršrutas ,,Milžinų takas“. Taip pat įrengta dviračių trasa nuo Šiaulių miesto iki Kryžių kalno, dviračių trasa driekiasi ir nuo Šiaulių miesto iki Bubių miestelio.

Šiaulių rajono savivaldybės planuose – pėsčiųjų (dviračių) takų įrengimas Kuršėnų mieste – Vilniaus (kelio Nr. A-11 tęsinys), V. Kudirkos, Vytauto, Pavenčio ir Ventos (kelio Nr. 159 tęsinys) bei Papilės (kelio Nr. 155 tęsinys) gatvėse.

Atitikimas nacionalinėms strategijoms, programoms, dokumentams. Įgyvendinant Nacionalinę aplinkos apsaugos strategiją, kurios svarbiausias numatomas aplinkos apsaugos politikos tikslas – pasiekti, kad Lietuvos aplinka būtų sveika, švari ir saugi, darniai tenkinanti visuomenės, aplinkosaugos ir ekonomikos poreikius, Šiaulių rajono savivaldybei aktualiausios yra šios programos prioritetinės kryptys:

2. Darnus gamtos išteklių naudojimas ir atliekų tvarkymas.
3. Aplinkos kokybės gerinimas.
4. Klimato kaitos švelninimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos keliamų aplinkos pokyčių.

Šių prioritetinių krypčių aktualumas Šiaulių rajono savivaldybėje grindžiamas tuo, jog, didėjant aplinkos teršimui ir augant gamtos išteklių naudojimui, kyla būtinybė nuosekliai pereiti prie platesnės, naujos kokybės kompleksinės aplinkos apsaugos. Aplinkos būklės pokyčiai rodo, jog rajone aplinkos apsaugos problemos yra sprendžiamos efektyviai – daug dėmesio yra skiriama aplinkos oro taršos mažinimui, gyventojų teisių į saugią ir švarią aplinką užtikrinimui, sparčiai plėtojamas komunalinių atliekų paslaugų teikimas, gerinama paslaugų kokybė. Atsižvelgiant į pokyčius aplinkos apsaugos srityje, būtina užtikrinti jų tęstinumą ir nenutrūkstamą plėtotę.

Įgyvendinant Nacionalinę energetikos nepriklausomybės strategiją, kurios numatomų energetikos politikos krypčių ir veiksmų pagrindinis tikslas – Lietuvos energetinės nepriklausomybės iki 2020 metų užtikrinimas, sustiprinsiantis Lietuvos energetinį saugumą ir konkurencingumą, Šiaulių rajono savivaldybei aktualiausia yra ši programos iniciatyva:

1. Aplinka ir išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimas.

Numatytą tikslą įgyvendinti padės šios kryptys: energijos gamybos iš atsinaujinančių energijos išteklių plėtra, energijos vartojimo efektyvumo didinimas.

KULTŪROS PAVELDAS

Remiantis Kultūros vertybių registro 2016 m. duomenimis, Šiaulių rajono savivaldybės teritorijoje priskaičiuojama 590 kultūros paveldo objektų, iš jų – 589 nekilnojami ir 1 kilnojamas kultūros paveldo objektas. Nekilnojamą kultūros paveldą sudaro 328 pavieniai objektai ir 262 kompleksai. Iš pavienių objektų 187 yra saugomi valstybės, 6 pripažinti paminklais, 129 – registriniai, 6 objektams kultūros paveldo apsauga yra panaikinta. Tuo tarpu, 23 kompleksus saugo valstybė – tai religiniai statiniai, dvaro sodybos, kapinės. 7 kompleksai yra paskelbti paminklais, 8 – registriniai.

Šiaulių rajonui itin vertingi dvarai bei išlikusių dvarų fragmentai, sakraliniai objektai, istorinės bei literatūrinės vietovės. Šiaulių rajone gausybę turistų sutraukia Lietuvoje ir užsienyje gerai žinomas unikalus kultūros paveldo objektas – Kryžių kalnas. Kryžių kalnas įtrauktas į Jono Pauliaus II piligrimų kelią. Šiuo metu parengtas Kryžių kalno teritorijos apšvietimo techninis projektas, jis įgyvendinamas.

Opiausia problema siekiant išsaugoti Šiaulių rajono nekilnojamąjį kultūros paveldą yra apleistų ir netvarkomų nekilnojamųjų objektų būklė. Atkreiptinas dėmesys, jog prasta būkle pasižymi nemažai sakralinės paskirties ir kitų pastatų, tačiau juos išsaugoti – sudėtinga. Savivaldybės finansinės galimybės yra ribotos ir negali aprėpti Vyriausybės patvirtintų dvarų

paveldo ir medinės architektūros išsaugojimo programų įgyvendinimo.

Šiaulių rajono savivaldybės strateginė-prioritetinė veiklos kryptis – kompleksiškas kultūros paveldo objektų tvarkymas, jų pritaikymas ir panaudojimas ypatingą dėmesį skiriant Kryžių kalnui, Kurtuvėnų regiono kultūros paveldui, Kuršėnų dvaro sodybos atkūrimui ir pritaikymui Etninės kultūros ir tradicinių amatų centrui, Mikutaičių kapinių koplyčios, vadinamos Šakynos koplyčia, atstatymui.

Šiaulių rajono savivaldybė nuolat tikrina kultūros paveldo objektų būklę, renka informaciją apie objektus, turinčius kultūros vertybių požymių, siekia išsiaiškinti išnykusius arba dingusius kultūros paveldo objektus.

Atitikimas nacionalinėms strategijoms, programoms, dokumentams. Įgyvendinant kultūros ir kūrybinių industrijų politikos 2015–2020 m. plėtros kryptis, numatančias atnaujinti Lietuvos kultūros politikos modelį, padėsiantį atskleisti, išsaugoti ir plėtoti visuomenės kultūrinį tapatumą ir kūrybinį potencialą, Šiaulių rajono savivaldybei turizmo srityje aktualiausia yra ši kaitos gairė:

1. Formuoti bendrą integralios paveldo apsaugos politiką.

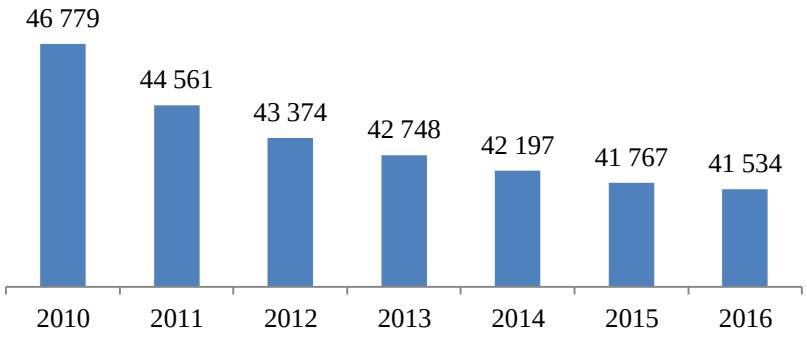
Siekiant šio tikslo Šiaulių rajono savivaldybėje, kuri pasižymi kultūros paveldo objektų gausa ir įvairove, būtina tinkamai kaupti, tvarkyti (konservuoti, restauruoti, taikyti kitas reikalingas priemones) ir naudoti paveldą jį tausojant ir taip išsaugant ateities kartoms, taip pat svarbu sudaryti sąlygas visuomenei ir bendruomenei dalyvauti paveldosaugos procesuose ir užtikrinti deramą informacijos apie paveldą sklaidą, tobulinti materialaus ir nematerialaus kultūros paveldo sektoriaus finansavimo principus, tobulinti teisinę bazę, plėtoti materialaus ir nematerialaus kultūros paveldo fundamentinius ir taikomuosius mokslinius tyrimus ir kt.

SOCIALINIAI VEIKSNIAI

DEMOGRAFINĖ SITUACIJA

2016 m. išankstiniais duomenimis, Šiaulių rajono savivaldybėje 2016 m. pradžioje gyveno 41 534 gyventojai. Tai sudarė 15,0 proc. Šiaulių apskrities ir 1,4 proc. šalies gyventojų.

Šiaulių rajono savivaldybės gyventojų skaičiaus dinamika 2010–2016 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

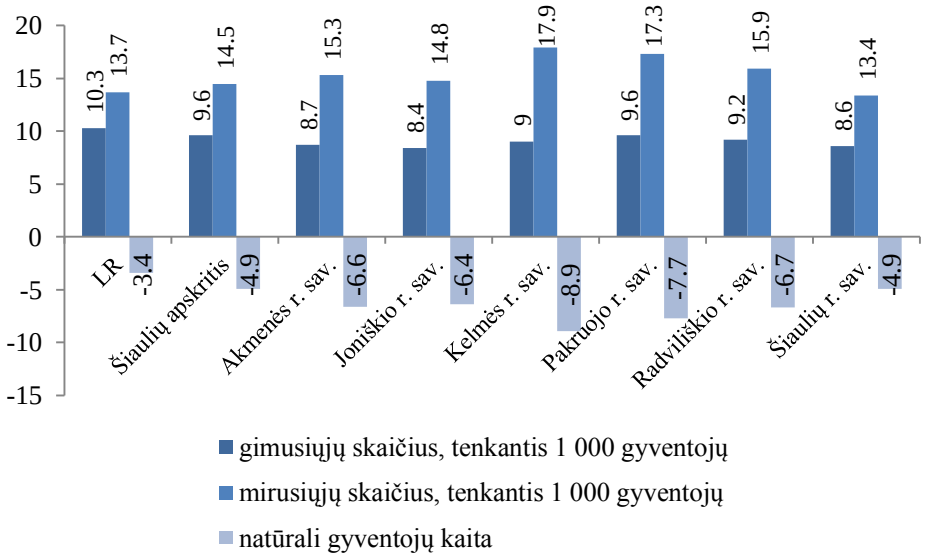
Gyventojų skaičius, kaip ir visoje šalyje, taip ir Šiaulių rajono savivaldybėje mažėjo. 2016 m. pradžioje, palyginus su 2010 m. pradžios duomenimis, gyventojų skaičius savivaldybėje sumažėjo 11,2 proc. Šalyje gyventojų skaičius 2010–2016 m. mažėjo 8,1 proc., Šiaulių apskrityje – 12,6 proc. Lyginant su kitomis apskrities savivaldybėmis, gyventojų skaičius labiausiai sumažėjo Joniškio rajono savivaldybėje – 15,6 proc.

2015 m. pradžioje Šiaulių rajono savivaldybėje gyveno 6 283 0–15 metų amžiaus gyventojai. Jie sudarė 15,0 proc. visų savivaldybės gyventojų. Lietuvoje šios amžiaus grupės gyventojai 2015 m. pradžioje sudarė 15,7 proc., Šiaulių apskrityje – 15,2 proc. Lyginant su kitomis apskrities savivaldybėmis, didžiausia 0–15 metų amžiaus gyventojų dalis gyveno Radviliškio rajono savivaldybėje – 15,9 proc. 2012–2015 m. Šiaulių rajono savivaldybėje stebimas nuolatinis 0–15 metų amžiaus gyventojų skaičiaus mažėjimas. Lyginant 2012 ir 2015 m. pradžios duomenis, 0–15 metų amžiaus gyventojų skaičius Šiaulių rajono savivaldybėje sumažėjo 10,9 proc.

Darbingo amžiaus gyventojų skaičius irgi turi mažėjimo tendenciją. 2015 m. Šiaulių rajono savivaldybėje gyveno 25 826 darbingo amžiaus gyventojai, kurie sudarė 61,8 proc. visų savivaldybės gyventojų (Lietuvoje – 62,0 proc., apskrityje – 61,1 proc.). Darbingo amžiaus gyventojų skaičius, lyginant 2012 ir 2015 m. duomenis, sumažėjo 2,1 proc. (Lietuvoje sumažėjo 2,2 proc., apskrityje – 4,0 proc.).

Pensinio amžiaus gyventojų skaičius Šiaulių rajono savivaldybėje 2012–2015 m. pradžioje sumažėjo 2,8 proc. 2015 m. pradžioje Šiaulių rajono savivaldybėje gyveno 9 658 pensinio amžiaus gyventojai, o jų dalis bendrame savivaldybės gyventojų skaičiuje siekė 23,1 proc. Pensinio amžiaus gyventojų dalis Šiaulių rajono savivaldybėje 2015 m. pradžioje buvo didesnė nei šalyje (22,3 proc.), mažesnė nei apskrityje (23,6 proc.) ir mažiausia iš visų apskrities savivaldybių.

Gimstamumas, mirtingumas ir natūrali gyventojų kaita 2014 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2014 m. 1 000-ui gyventojų Šiaulių rajono savivaldybėje teko 8,6 gimusiųjų, 13,4 mirusiųjų, o natūrali gyventojų kaita (toliau – NGK) siekė -4,9. NGK rodikliai 2012–2014 m. Šiaulių rajono savivaldybėje gerėjo (NGK 2012 m. siekė -5,2, 2014 m. – -4,9). 2014 m. Šiaulių rajono savivaldybėje NGK rodikliai buvo prastesni nei šalyje (-3,4), atitiko apskrities rodiklį (-4,9), buvo mažiausi iš visų apskrities savivaldybių.

Gyventojų skaičiaus mažėjimą, senstančią visuomenę nulemia ir migracija. 2015 m. iš Lietuvos išvykimą deklaravo 105 959 žmonės, o atvykimą – 83 556 žmonės. Neto migracija 2015 m. Lietuvoje siekė -22 403. Šiaulių rajono savivaldybėje neto migracijos rodiklis 2012–2015 m. mažėjo nuo -413 (2012 m.) iki -88 (2015 m.). Per 2015 m. iš Šiaulių rajono savivaldybės išvyko 1 920 asmenų, o atvyko – 1 832 asmenys. Neigiamas neto migracijos rodiklis 2015 m. išliko visose apskrities savivaldybėse, didžiausia neigiama rodiklio reikšmė fiksuojama Kelmės rajono savivaldybėje – -611.

Atitikimas nacionalinėms strategijoms, programoms, dokumentams. Įgyvendinant Lietuvos pažangos strategiją „Lietuva 2030“, kurios pagrindinis siekis – bendruomenių, nevyriausybinių organizacijų ir aktyvių piliečių idėjų, kaip paversti Lietuvos ateitį sėkminga, skleidimas, Šiaulių rajono savivaldybei, sprendžiant demografinės situacijos gerinimo klausimą, aktualiausi yra šie pažangos strategijos užmojai:

Sumani visuomenė – laiminga visuomenė, kuri yra kiekvieno piliečio idėjoms [**kūrybingumas**], naujovėms ir iššūkiams atvira [**atvirumas**], solidari, savivaldi ir politiškai brandi [**atsakomybė**].

Siekiant užtikrinti demografinį stabilumą Šiaulių rajono savivaldybėje, svarbu kurti laimingą, savimi pasitikinčią bendruomenę, kurioje siekiama didesnio asmeninio tobulėjimo, veiklumo, socialinės įtrauktiems. Būtina stiprinti gyventojų tautinį tapatumą norint, kad žmonės, suvokdami kartų kaitos būtinybę, tradicijų perimamumo svarbą, užtikrintų darnios, atsakingos, kūrybingos bendruomenės, kurioje svarbus kiekvienas žmogus, tęstinumą.

Įgyvendinant Nacionalinės jaunimo politikos 2011–2019 m. plėtros programą, kurios strateginis tikslas – sukurti palankią aplinką (sąlygas) jauno žmogaus vertingam gyvenimui ir saviraiškai Lietuvoje, siekiant gerinti demografinę situaciją, Šiaulių rajono savivaldybei aktualiausi yra šie programos tikslai:

1. Užtikrinti įvairius jaunimo poreikius atitinkančią socialinės apsaugos, švietimo ir sveikatos sistemų plėtrą;
2. Ugdyti sąmoningą, pilietišką, patriotišką, brandžią, kultūringą ir kūrybingą jauno žmogaus, gebančio būti aktyvia įvairialypės visuomenės dalimi, asmenybę;
3. Išplėtoti ir koordinuoti darbo su jaunimu sistemą ir užtikrinti jaunimo užimtumo infrastruktūros plėtrą.

Šių Nacionalinės jaunimo politikos 2011–2019 m. plėtros programos tikslų įgyvendinimas Šiaulių rajono savivaldybėje siejamas su jaunimo (ypač vaikų) skaičiaus augimu, įgytų gebėjimų bendruomenėje pritaikymu, siekiant mažinti emigracijos mastą, skatinimu jaunus žmones aktyviai dalyvauti visuomeniniame gyvenime ir ugdyti jų pilietiškumą, taip pat formuoti teigiamą jaunimo požiūrį į šeimą, motinystę, tėvystę, vaikystę ir gyvybės vertę.

UŽIMTUMAS IR DARBO RINKA

2015 m. užimtų gyventojų skaičius Šiaulių rajono savivaldybėje siekė 19 tūkst. 2012–2015 m. laikotarpiu užimtųjų skaičius Šiaulių rajone tolygiai augo (nuo 15,6 tūkst. 2012 m. iki 19 tūkst. 2015 m.). Lyginant 2015 ir 2012 m. duomenis, užimtųjų skaičius Šiaulių rajono savivaldybėje padidėjo 21,8 proc. (labiausiai iš visų apskrities savivaldybių). Lietuvoje užimtųjų gyventojų skaičius išaugo 4,6 proc., Šiaulių apskrityje sumažėjo 0,3 proc. Užimtųjų gyventojų skaičius mažėjo Akmenės rajono savivaldybėje (8,6 proc.) ir Kelmės rajono savivaldybėje (13,3 proc.).

Šiaulių rajono savivaldybėje 2015 m. per metus buvo įregistruoti 3 584 bedarbiai. Bedarbių, įregistruotų per metus, skaičius Šiaulių rajone 2012–2015 m. laikotarpiu turėjo tendenciją mažėti. Lyginant 2015 ir 2012 m. duomenis, šis rodiklis sumažėjo 14,6 proc. (nuo 4 195 bedarbių 2012 m. iki 3 584 bedarbių 2015 m.). Lietuvoje, lyginant 2015 ir 2012 m. duomenis, bedarbių, įregistruotų per metus, skaičius sumažėjo 19,5 proc., Šiaulių apskrityje – 19,8 proc. Šis rodiklis sparčiai mažėjo ir visose apskrities savivaldybėse, labiausiai per metus registruotų bedarbių skaičius sumažėjo Kelmės rajono savivaldybėje – 37,4 proc.

Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis (nedarbo lygis) Šiaulių rajono savivaldybėje 2015 m. siekė 8,4, buvo mažesnis nei šalyje (8,7), apskrityje (9,0) ir visose Šiaulių apskrities savivaldybėse. Nedarbo lygis Šiaulių rajono savivaldybėje, kaip ir visoje šalyje, tolygiai mažėjo ir 2012–2015 m. laikotarpiu. Šiuo laikotarpiu nedarbo lygis Šiaulių rajono savivaldybėje

sumažėjo 4,1 proc. p., šalyje – 4,4 proc. p., apskrityje – 3,9 proc. p.

Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis 2014 m. Šiaulių rajono savivaldybėje siekė 499,4 EUR, buvo mažesnis už vidutinį mėnesinį bruto darbo užmokestį šalyje (677,4 EUR), Šiaulių apskrityje (559,2 EUR) ir beveik visose apskrities savivaldybėse (išskyrus Radviliškio rajono savivaldybę – 493 EUR). Nepaisant to, 2011–2014 m. laikotarpiu bruto darbo užmokestis Šiaulių rajono savivaldybėje augo (16,1 proc.) ir viršijo šalies (14,3 proc.), apskrities (13,2 proc.) bei visų apskrities savivaldybių augimo tempus.

Atitikimas nacionalinėms strategijoms, programoms, dokumentams. Įgyvendinant Užimtumo didinimo 2014–2020 m. programą, kurios strateginis tikslas – pasiekti kuo didesnį gyventojų užimtumą, kad kiekvienas gyventojas galėtų rasti turimą kvalifikaciją atitinkantį darbą ir užsitikrinti tinkamą pragyvenimo lygį, Šiaulių rajono savivaldybei aktualiausi yra šie programos tikslai:

1. Skatinti darbo vietų kūrimą ir darbo paklausą.
2. Didinti darbo jėgos kvalifikacijos atitiktį darbo rinkos reikmėms.
3. Laisvus darbo išteklius integruoti į darbo rinką ir joje išlaikyti.

Atsižvelgiant į tai, jog Šiaulių rajono savivaldybėje (kaip ir visoje šalyje) aktualios išlieka struktūrinio nedarbo, užimtumo problemos, siektina aktyviau skatinti darbo vietų kūrimą užtikrinant palankios verslo aplinkos plėtotę, didinant investicijų pritraukimo galimybes. Norint pasiekti šiuos tikslus, būtina turėti kvalifikuotos darbo jėgos, todėl svarbu didinti švietimo ir darbo rinkos sistemų veiksmingumą. Siektina, jog studijų ir mokymo programų pasiūla atitiktų bendruomenės ir vietos verslo poreikius, taip pat užtikrinti, jog darbo rinkoje būtų išnaudojamas ilgalaikių bedarbių (ypač vyresnio amžiaus žmonių) potencialas.

Įgyvendinant Nacionalinės jaunimo politikos 2011–2019 m. plėtros programą, kurios strateginis tikslas – sukurti palankią aplinką (sąlygas) jauno žmogaus vertingam gyvenimui ir saviraiškai Lietuvoje, Šiaulių rajono savivaldybei užimtumo ir darbo rinkos srityje aktualiausi yra šie programos tikslai:

1. Užtikrinti įvairius jaunimo poreikius atitinkančią socialinės apsaugos, švietimo ir sveikatos sistemų plėtrą;
2. Išplėtoti ir koordinuoti darbo su jaunimu sistemą ir užtikrinti jaunimo užimtumo infrastruktūros plėtrą.

Šiaulių rajono savivaldybėje fiksuojamas didelis jaunų žmonių nedarbas. Siekiant didinti jaunimo užimtumo galimybes, būtina ugdyti jaunimo profesinį orientavimą, verslumo įgūdžius skatinant jų ekonominį ir socialinį verslumą, sudarant sąlygas jauniems žmonėms aktyviai dalyvauti darbo rinkoje. Taip pat tikslinga plėtoti esamas ir kurti naujas jaunimo užimtumui ir ugdymui palankias erdves, norint, kad jaunimas pasijaustų pilnaverte bendruomenės dalimi, drąsiau imtųsi iniciatyvos įgyventi savo idėjas, dalytųsi gerąja patirtimi.

Įgyvendinant Lietuvos pažangos strategiją „Lietuva 2030“, kurios pagrindinis siekis – bendruomenių, nevyriausybinių organizacijų ir aktyvių piliečių idėjų, kaip paversti Lietuvos ateitį sėkminga, skleidimas, Šiaulių rajono savivaldybei užimtumo ir darbo rinkos srityje aktualiausias yra šis pažangos strategijos užmojis:

Sumani visuomenė – laiminga visuomenė, kuri yra kiekvieno piliečio idėjoms [**kūrybingumas**], naujovėms ir iššūkiams atvira [**atvirumas**], solidari, savivaldi ir politiškai brandi [**atsakomybė**].

Sumanios visuomenės iniciatyva užimtumo srityje gali būti plėtojama raginant bendruomenę keisti savo gyvenamąją aplinką, t. y. aktyviau skatinant verslumą, pasitikėjimą vieni kitais, kūrybiškumą, solidarumą, atvirumą naujovėms, tobulėjimui. Be to, svarbu puoselėti mokymosi visa gyvenimą principus, ir, esant būtinybei, gebėti pritaikyti savo kvalifikaciją darbo rinkos poreikiams, domėtis verslo ir mokslo integracijos perspektyvomis siekiant sukurti ir

išlaikyti esamas darbo vietas, skatinti vietos ūkio konkurencingumą ir užimtumo didėjimą.

ŠVIETIMAS

2015–2016 m. m. Šiaulių rajono savivaldybėje veikė 38 biudžetinės švietimo įstaigos: iš jų 9 ikimokyklinio ugdymo įstaigos, 24 bendrojo ugdymo įstaigos (1 pradinė mokykla, 19 pagrindinių mokyklų ir 4 gimnazijos), 3 neformaliojo vaikų švietimo įstaigos (Šiaulių r. Kuršėnų meno mokykla, Šiaulių r. Kuršėnų sporto mokykla, Šiaulių r. Kuršėnų kūrybos namai) ir 2 švietimo pagalbos įstaigos (Šiaulių r. pedagoginė psichologinė tarnyba ir Šiaulių r. švietimo centras). Šiaulių r. Gruzdžių gimnazija turi Bazilionų skyrių.

Įgyvendinant Šiaulių rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2012–2015 metų bendrąjį planą, Šiaulių rajone vykdyta mokyklų tinklo pertvarka, kurios paskirtis – sukurti efektyvumo, prieinamumo ir kokybės reikalavimus atitinkantį bendrojo ugdymo mokyklų tinklą savivaldybėje, turėti pakankamai ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programų teikėjų, sudaryti sąlygas visiems vietos bendruomenės nariams ugdytis bei užtikrinti jų teisę įgyti išsilavinimą pagal nustatytus valstybės išsilavinimo standartus.

2015–2016 m. m. Šiaulių rajono savivaldybėje veikė 9 ikimokyklinio ugdymo įstaigos (lopšeliai-darželiai). Šiaulių rajono savivaldybės administracijos duomenimis, 2015–2016 m. m., Šiaulių rajono savivaldybės švietimo įstaigose ikimokyklinio ugdymo grupes lankė 865 vaikai ir priešmokyklinio ugdymo grupes – 303 vaikai (iš viso 1 168 vaikai). Lyginant su 2013–2014 m. m. vaikų skaičius ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupėse Šiaulių rajono savivaldybėje padidėjo 127 vaikais arba 12,2 proc. (2013–2014 m. m. ikimokyklinio ugdymo grupes lankė 756 vaikai, priešmokyklinio ugdymo grupes – 285 vaikai). Pažymėtina, kad vaikai pagal ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas yra ugdomi tiek ikimokyklinio ugdymo įstaigose (lopšeliuose-darželiuose), tiek bendrojo ugdymo mokyklose.

Remiantis Šiaulių rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2016–2020 metams bendruoju planu, Šiaulių rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklas 2015–2016 m. m. lankė 3 828 mokiniai arba 1 108 mokiniu (22,4 proc.) mažiau nei 2011–2012 m. m. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Šiaulių apskrityje 2011–2012 m. m.–2015–2016 m. m. mokinių skaičiaus mažėjimas sudarė 19,1 proc., šalyje – 14,7 proc. Galima teigti, kad Šiaulių rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičius mažėjo sparčiau negu apskrities ir šalies mokinių skaičius. Mokinių skaičiaus mažėjimą lėmė neigiamas gyventojų migracijos rodiklis Šiaulių rajono savivaldybėje, mokymo įstaigos pasirinkimas ne gyvenamojoje teritorijoje ir kitos priežastys.

Šiaulių rajono savivaldybėje mokinių, įgijusių pagrindinį išsilavinimą, skaičius 2011–2015 m. laikotarpiu sumažėjo 24,0 proc. (nuo 441 iki 335). Šiaulių apskrityje ir šalyje įgijusių pagrindinį išsilavinimą mokinių skaičius taip pat sumažėjo (atitinkamai 20,8 proc. ir 19,5 proc.). Mokinių, neįgijusių pagrindinio išsilavinimo, skaičius 2011–2015 m. Šiaulių rajono savivaldybėje buvo kintantis (2011–2013 m. jis mažėjo nuo 52 iki 21, 2014 m. padidėjo iki 27 ir 2015 m. sumažėjo iki 23). Lyginant su 2011 m., 2015 m. Šiaulių rajono savivaldybėje mokinių, neįgijusių pagrindinį išsilavinimą, skaičius sumažėjo 55,8 proc., Šiaulių apskrityje – 43,7 proc., šalyje – 24,7 proc.

2011 m. Šiaulių rajono savivaldybėje bendrojo ugdymo įstaigose vidurinio ugdymo programą baigė ir vidurinį išsilavinimą įgijo 316 mokinių. 2013 m. šis skaičius sumažėjo iki 221 arba 30,1 proc., o 2014 m. padidėjo iki 249, 2015 m. rodiklis sumažėjo iki 215. Mokinių, įgijusių vidurinį išsilavinimą, skaičius, lyginant 2011 m. ir 2015 m., Šiaulių rajono savivaldybėje sumažėjo 32,0 proc., apskrityje – 26,4 proc., šalyje – 25,0 proc. Šiaulių rajono savivaldybėje 2011 m. vidurinio išsilavinimo neįgijo 11 mokinių, o 2015 m. – 7 mokiniai (sumažėjo 5 mokiniais arba 36,4 proc.), tačiau 2012 m. tokių mokinių skaičius siekė 24. Šiaulių apskrityje tuo pačiu laikotarpiu neįgijusių vidurinio išsilavinimo mokinių skaičius sumažėjo 16,9 proc., šalyje – 17,2 proc.

Šiaulių rajono savivaldybės administracijos duomenimis, 2015–2016 m. m. Šiaulių rajono

savivaldybės bendrojo ugdymo įstaigose buvo mokoma 480 mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių. Šiaulių rajono savivaldybė siekia integruoti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius mokinius į savivaldybės ugdymo sistemą, pritaikant mokyklos aplinką, teikiant psichologinę, specialiąją pedagoginę, specialiąją ir socialinę pedagoginę pagalbą, aprūpinant ugdymui skirtomis techninės pagalbos priemonėmis mokykloje ir specialiosiomis mokymo priemonėmis.

2015–2016 m. m. Šiaulių rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose dirbo 516 pedagoginių darbuotojų (pagrindiniame darbe, neskaičiuojant esančių vaiko auginimo atostogose ir ikimokyklinio ugdymo auklėtinių). Lyginant su 2014–2015 m. m. pedagoginių darbuotojų skaičius sumažėjo 6,9 proc. arba nuo 554 pedagoginių darbuotojų iki 516 pedagoginių darbuotojų. 2015–2016 m. m. 503 pedagoginiai darbuotojai buvo įgiję aukštąjį išsilavinimą, 497 iš jų – pedagoginį. 26 pedagoginių darbuotojų darbo stažas – iki 4 metų, 33 darbuotojų – 4–9 metų, 47 darbuotojų – 10–14 metų, 410 darbuotojų – 15 ir daugiau metų.

Iš minėtų 516 pedagoginių darbuotojų 2015–2016 m. m. 15 pedagoginių darbuotojų neturėjo kvalifikacinės kategorijos, atestuotų pedagoginių darbuotojų 2015–2016 m. m. Šiaulių rajono savivaldybėje buvo 501 arba 97,1 proc. (Šiaulių apskrities rodiklis – 93,8 proc.), tai buvo didžiausias rodiklis apskrityje. Iš 501 atestuoto pedagoginio darbuotojo 8 buvo ekspertai (2014-2015 m. m. – 7 ekspertai), 193 – metodininkai (2014–2015 m. m. – 184 metodininkai), 242 – vyresnieji mokytojai (2014–2015 m. m. – 244 vyresnieji mokytojai) ir 58 – mokytojai (2014–2015 m. m. – 56 mokytojai). Taigi, nors per metus laiko bendras pedagoginių darbuotojų skaičius sumažėjo 6,9 proc., tačiau padidėjo atestuotų pedagoginių darbuotojų skaičius nuo 491 iki 501 arba 10-čia darbuotojų (2,0 proc.), o atestuotų pedagoginių darbuotojų dalis padidėjo 8,5 procentiniais punktais.

Nors mokinių, besimokančių Šiaulių rajono savivaldybės mokyklose, skaičius kasmet mažėjo, tačiau neformaliajame vaikų švietime dalyvaujančiųjų skaičius išliko panašus. Remiantis Šiaulių rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2016–2020 metais bendruoju planu, 2015–2016 m. m. bent vienoje neformaliojo vaikų švietimo veikloje dalyvavo 66,6 proc. mokinių (2014–2015 m. m. – 69,0 proc., 2013–2014 m. m. – 68,0 proc.).

Šiaulių rajono savivaldybėje veikia trys formalų švietimą papildančios ir neformaliojo švietimo įstaigos – Šiaulių r. Kuršėnų meno mokykla, Šiaulių r. Kuršėnų sporto mokykla ir Šiaulių r. Kuršėnų kūrybos namai. 2015–2016 m. m. šiose trijose įstaigose mokslo metus pradėjo 1016 mokinių. Lyginant su 2011–2012 m. m. šias įstaigas lankančių mokinių skaičius išaugo 270 mokinių arba 36,2 proc.

Šiaulių r. Kuršėnų meno mokykla – neformaliojo vaikų švietimo mokykla ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo mokykla. Mokyklos veiklos tikslas – tenkinti mokinių pažinimo, lavinimosi ir saviraiškos poreikius, padėti jiems tapti aktyviais visuomenės nariais, sudaryti sąlygas puoselėti įgimtus meninius, muzikinius gebėjimus tiek vaikams, tiek suaugusiems. Mokyklos ugdytiniai gali rinktis nuo 1 iki 7 metų trukmės mokykloje ir kitose Šiaulių rajono savivaldybės vietovėse vykdomas programas – ankstyvojo, pradinio, pagrindinio ir išplėstinio muzikinio ugdymo programas, muzikos mėgėjų ugdymo programą, pradinio, pagrindinio, neformalaus ir išplėstinio dailės ugdymo programas. 2015–2016 m. m. mokykloje mokėsi 365 mokiniai, dirbo 35 pedagogai. Kuršėnų meno mokykla muzikinį ugdymą vykdo penkiose Šiaulių rajono vietovėse: Gruzdžiuose, Kairiuose, Kužiuose, Raudėnuose, Bubiuose.

Šiaulių r. Kuršėnų sporto mokykla – neformaliojo vaikų švietimo mokykla ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo mokykla. Mokyklos tikslas – skatinti vaikų, paauglių ir jaunimo saviraišką per sportą, rengti sportininkus, gebančius deramai atstovauti mokyklai, rajonui šalies pirmenybėse, čempionatuose, žaidynėse, Lietuvos Respublikai – pasaulio, Europos čempionatuose ir Olimpinėse žaidynėse. Šiuo metu sporto mokykloje yra plėtojamos 8 sporto šakos: futbolas, lengvoji atletika, graikų-romėnų imtynės, krepšinis, boksas, dziudo, žirgų sportas, kiokušin karatė. Mokykla įsikūrusi Kuršėnuose, o mokyklos sporto šakų vykdomos veiklos – Šiaulių r. Kuršėnų

Stasio Anglickio, Šiaulių r. Kuršėnų Daugėlių pagrindinėje, Šiaulių r. Kuršėnų Pavenčių, Šiaulių r. Ginkūnų Sofijos ir Vladimiro Zubovų, Šiaulių r. Bubių bei Šiaulių r. Drąsučių mokyklose, Šiaulių r. Raudėnų mokykloje-daugiafunkciame centre, Šiaulių r. Kuršėnų Lauryno Ivinskio, Šiaulių r. Meškuičių ir Šiaulių r. Gruzdžių gimnazijose, Kurtuvėnų regioniniame parke. 2015–2016 m. m. mokyklą lankė 398 auklėtiniai.

Kuršėnų kūrybos namai – neformaliojo vaikų švietimo mokykla. Mokyklos tikslas – tenkinti vaikų ir jaunimo pažinimo, lavinimosi ir saviraiškos poreikius, padėti jiems tapti aktyviais visuomenės nariais. Kūrybos namuose veikia įvairūs amatų būreliai, kūrybinės raiškos studija, organizuojamos parodos, renginiai, edukaciniai užsiėmimai. 2015–2016 m. m. kūrybos namuose veikė 22 būreliai, dirbo 12 pedagogų, būrelius lankė 253 vaikai, paaugliai ir jaunuoliai.

2015–2016 m. m. neformaliojo vaikų švietimo įstaigas lankančių mokinių dalis, lyginant su savivaldybės teritorijoje esančių bendrojo ugdymo mokyklų mokiniais, siekė 26,5 proc.

Siekiant didesnio mokinių skaičiaus įsijungimo į įvairiausias neformaliojo vaikų švietimo veiklas, nuo 2015 metų spalio mėnesio įsigaliojo Neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarka. Vadovaujantis šia tvarka, Savivaldybės mokiniams 2015 metais 19 NVŠ teikėjų pasiūlė 44 programas. NVŠ krepšelio lėšų, 2015 m. IV ketvirtyje, skirta 38 145 EUR.

2014–2016 metais Švietimo ir sporto skyrius įgyvendino 2 tarptautinius projektus, finansuojamus Švietimo ir mainų paramos fondo ES lėšomis – Comenius Regio „A bridge to leadership“ (Tiltas į lyderystę), bei Erasmus+ programos „3P (Pamatyk, Pamatuok, Pritaikyk)“. Pirmasis projektas buvo skirtas plėtoti tarpkultūrinį bendradarbiavimą ir ugdyti lyderystės gebėjimus per praktinį patyrimą – savanorystę. (Skirta dotacija – 30589,00 EUR). Erasmus + projektu įsisavinta 74916,00 EUR, siekiant tobulinti Šiaulių rajono savivaldybės lopšelių-darželių pedagogų dalykines ir bendrąsias kompetencijas vaikų ugdymo bei efektyvaus organizacijos valdymo ir vertinimo srityse.

Šiaulių rajono savivaldybėje veikia Viešoji įstaiga Kuršėnų politechnikos mokykla, kurios pagrindinė veikla – pagrindinis profesinis, darbo rinkos profesinis, neformalusis suaugusiųjų mokymas ir kvalifikacijos tobulinimas. Nuo 2015-09-01 mokykloje mokoma pagal 20 profesinio mokymo programų. Mokykloje rengiami šių profesijų specialistai: automobilių mechaniko, konditerio, pardavėjo ir barmeno, medkirčio, virėjo, elektroninės prekybos agento, smulkiojo verslo organizatoriaus, suvirintojo ir kt. 2015–2016 m. m. mokykloje mokėsi 475 mokiniai, lyginant su 2014–2015 m. m. mokinių skaičius sumažėjo 39 mokiniais arba 8,2 proc. 2014–2015 m. m. mokyklą baigė 183 mokiniai.

Šiaulių r. švietimo centro tikslas – sudaryti sąlygas švietimo darbuotojams, kitiems specialistams, suaugusiems ir jaunimui aktyviai mokytis visą gyvenimą tenkinant pažinimo, lavinimosi, profesinių kompetencijų plėtojimo bei saviraiškos poreikius. Švietimo centras organizuoja kvalifikacijos tobulinimo renginius: seminarus, edukacines išvykas-seminarus, kursus, paskaitas, konferencijas ir kt. Seminarai skirti įvairioms dalyvių tikslinėms grupėms: pedagogams, profesinio rengimo mokytojams, neformaliojo vaikų švietimo mokytojams, mokiniams, jaunimui ir suaugusiems. Švietimo centras 2014 m. organizavo 174 kvalifikacijos tobulinimo bei gerosios darbo patirties renginius, kuriuose dalyvavo 4717 klausytojų, 45 konkursinius renginius gabiems rajono mokiniams (dalyvavo 1448 mokiniai), veiklą vykdė Trečiojo amžiaus universitetas, kurį lanko 64 nuolatiniai lankytojai, įsteigė Jaunimo informavimo ir konsultavimo tašką – Eurodesk Lietuva atstovybę ir vykdė kitą veiklą.

Šiaulių r. pedagoginė psichologinė tarnyba – pagalbos mokiniui, mokytojui ir mokyklai įstaiga. Ji teikia psichologinę, švietimo informacinę, specialiąją pedagoginę pagalbą specialiųjų ugdymosi poreikių vaikams, mokiniams ir asmenims iki 21 metų, jų tėvams (globėjams, rūpintojams) ir pedagogams. Įstaigoje dirba psichologas, specialusis pedagogas, logopedas, gydytojas neurologas.

Šiaulių rajono savivaldybėje yra sudarytos sąlygos gyventojams tęsti mokymąsi –

suaugusiųjų mokymas vykdomas Kuršėnų Lauryno Ivinskio gimnazijoje ir Kuršėnų Stasio Anglickio mokykloje. 2015–2016 m. m. mokymąsi tęsė 34 suaugusieji.

Atitikimas nacionalinėms strategijoms, programoms, dokumentams. Įgyvendinant Valstybinę švietimo 2013–2022 m. strategiją, kurios pagrindinis strateginis tikslas – paversti Lietuvos švietimą tvariu pagrindu valstybės gerovės kėlimui, veržliam ir savarankiškam žmogui, atsakingai ir solidariai kuriančiam savo, Lietuvos ir pasaulio ateitį, Šiaulių rajono savivaldybei aktualiausi šie yra strategijos tikslai:

1. Pasiekti tokį pedagoginių bendruomenių lygį, kai jų kritinę masę sudaro reflektuojantys, nuolat tobulėjantys ir rezultatyviai dirbantys profesionalūs mokytojai ir dėstytojai.
2. Įdiegti duomenų analize ir įsivertinimu grįstą švietimo kokybės kultūrą, užtikrinančią savivaldos, socialinės partnerystės ir vadovų lyderystės darną.
3. Užtikrinant švietimo prieinamumą ir lygias galimybes, maksimaliai plėtojant vaikų ir jaunimo švietimo aprėptį suteikti mokiniams, studentams ir jaunimui palankiausias galimybes išskleisti individualius gebėjimus ir tenkinti specialiuosius ugdymosi ir studijų poreikius.
4. Garantuojant švietimo sistemos veiksmingumą sukurti paskatų ir vienodų sąlygų mokytis visą gyvenimą sistemą, grįstą veiksminga pagalba atpažįstant save ir renkantis kelią veiklos pasaulyje, derantį su valstybiniu planavimu.

Siekiant numatytų tikslų, Šiaulių rajono savivaldybės švietimo srityje pirmiausia būtina užtikrinti mokytojų ir dėstytojų kompetenciją, kuri garantuotų aukštos kokybės naujausių žinių sklaidą, padėtų plėtoti aukštos kokybės studijas ir mokslą. Siekiant, kad mokytojai ir dėstytojai noriai prisidėtų prie jaunosios kartos ugdymo, būtina stiprinti jų motyvaciją tobulinti savo žinias, kelti kvalifikaciją, plėsti akiratį. Sėkmingai švietimo sistemos veiklai ne mažiau svarbus yra ir bendruomenės įsitraukimas, todėl svarbu stiprinti visuomenės pasitikėjimą švietimo sistema, skatinti bendruomenę reikšti nuomonę apie švietimo kokybę ir daryti jai poveikį. Švietimo įstaigoms ir institucijoms, siekiančioms užtikrinti aukštos kokybės ugdymo ir mokymo procesą, tikslinga tobulinti švietimo vadybos procesus – tobulinti švietimo sistemos reguliavimą, orientuojantis į subsidiarumo ir socialinės bendrystės principus, skatinti asmenis bei organizacijas orientuotis į aukščiausius rezultatus, užtikrinti švietimo turinio įvairovę sudarant daugiau galimybių mokinių, tėvų ir socialinių partnerių iniciatyvoms, taip pat svarbu stiprinti esamos situacijos vertinimo ir rengiamų sprendimų poveikio išankstinio vertinimo gebėjimus ir kokybę. Užtikrinant švietimo prieinamumą ir kokybę Šiaulių rajono savivaldybėje, tikslinga plėsti besimokančiųjų pasirinkimo galimybes ir didinti prieinamumą pasitelkiant švietimo įstaigų finansavimo modelį „pinigai paskui besimokantįjį“, gausinti mokymosi, praktinio mokslo pritaikymo aplinką mokyklose, didinti paramą savanorystės iniciatyvoms, užtikrinti švietimo paslaugos gavimą socialinės atskirties ir rizikos bei specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių asmenų grupėms, didinti formaliojo ir neformaliojo švietimo integralumą. Siekiant užtikrinti mokymosi veiksmingumą, skatinti mokymosi visą gyvenimą iniciatyvas, tikslinga organizuoti edukacinę pilietinę veiklą, asmenybės saviugdą bendruomenėje, stiprinti motyvaciją mokytis susiejant mokymąsi visą gyvenimą su besimokančiųjų pasirinkimais, sukuriant finansinės paramos sistemą, sudarant sąlygas asmenims savarankiškai valdyti karjerą teikiant įvairią pagalbą realioje ir virtualioje aplinkoje ir pan.

Įgyvendinant Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi 2016–2023 m. plėtros programą, kurios strateginis tikslas – sukurti ir išplėtoti neformalųjį suaugusiųjų švietimą ir tęstinį mokymąsi laiduojančią ir prieinamą, socialiai teisingą švietimo sistemą, atitinkančią atviroje pilietinėje visuomenėje darbo rinkoje veikiančio asmens ir visuomenės poreikius, Šiaulių rajono savivaldybei aktualiausi yra šie plėtros programos tikslai:

1. Sukurti ir išplėtoti darnią suaugusiųjų švietimo sistemą.
2. Suderinti mokymąsi visą gyvenimą su šalies ūkio ir visuomenės poreikiais.

Siekiant užtikrinti darnų švietimo sistemos funkcionavimą, nenutrūkstamas žmogaus mokymasis ir tobulėjimas yra neatsiejama švietimo dalis. Siekiant įgyvendinti šiuos tikslus Šiaulių rajono savivaldybėje, svarbu plėtoti mokymosi visą gyvenimą paslaugas, ypač asmenims, gyvenantiems rajono miesteliuose ir kaimuose, kuriuose yra didžiausi socialiniai, ekonominiai netolygumai, taip pat sudaryti sąlygas suaugusiesiems įgyti bendrųjų kompetencijų ir formuoti jiems teigiamas mokymosi visą gyvenimą nuostatas, plėtoti formaliojo ir neformaliojo švietimo galimybes, skaitmeninio mokymosi turinį ir programas, pripažinti neformaliojo ir praktinio mokymosi metu įgytas kompetencijas. Kad mokymosi viso gyvenimą iniciatyvos būtų patrauklios, svarbu stiprinti motyvaciją mokytis ir „valdyti“ karjerą teikiant individualizuotą įvairių formų pagalbą, organizuojant socialinę reklamą realioje ir virtualioje aplinkoje, inicijuojant ir remiant kokybišką studijų programų, profesijų populiarinimą, bendrųjų ir tęstinio profesinio mokymo kompetencijų suaugusiesiems paslaugų plėtrą profesinio mokymo įstaigose.

Įgyvendinant Nacionalinės jaunimo politikos 2011–2019 m. plėtros programą, kurios strateginis tikslas – sukurti palankią aplinką (sąlygas) jauno žmogaus vertingam gyvenimui ir saviraiškai Lietuvoje, Šiaulių rajono savivaldybei švietimo srityje aktualiausias yra šis programos tikslas:

1. Užtikrinti įvairaus jaunimo poreikius atitinkančią socialinės apsaugos, švietimo ir sveikatos sistemų plėtrą.

Siekiant numatyto tikslo įgyvendinimo, svarbu, jog Šiaulių rajono savivaldybėje būtų užtikrintas pakankamas jaunimo užimtumas plėtojant neformalųjį ugdymą, siekiant formaliojo ir neformaliojo ugdymo integracijos, sudarant sąlygas jaunimui skatinti kūrybiškumą ir pan.

Įgyvendinant Lietuvos pažangos strategiją „Lietuva 2030“, kurios pagrindinis siekis – bendruomenių, nevyriausybinių organizacijų ir aktyvių piliečių idėjų, kaip paversti Lietuvos ateitį sėkminga, sklaida, Šiaulių rajono savivaldybei švietimo srityje aktualiausi yra šie pažangos strategijos užmojai:

Sumani visuomenė – laiminga visuomenė, kuri yra kiekvieno piliečio idėjoms [**kūrybingumas**], naujovėms ir iššūkiams atvira [**atvirumas**], solidari, savivaldi ir politiškai brandi [**atsakomybė**].

Siekiant įgyvendinti sumanios visuomenės viziją švietimo srityje, Šiaulių rajono savivaldybėje tikslinga plėtoti besimokančios visuomenės (šiuo atveju bendruomenės) iniciatyvas omenyje turint tai, jog Šiaulių rajono bendruomenė yra atvira pasaulio kaitai: yra išsilavinusi, domisi mokslu ir naujovėmis, lengvai perpranta ir naudojasi informacinėmis–komunikacinėmis technologijomis, puoselėja mokymosi visą gyvenimą principus.

SVEIKATOS APSAUGA

Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatyme (2002 m. gegužės 16 d. Nr. IX-886) nurodoma, jog visuomenės sveikata – tai gyventojų visapusė dvasinė, fizinė ir socialinė gerovė.

Viena prioritetinių sveikatos apsaugos sistemos sričių – pirminė sveikatos priežiūra, kuri yra savarankiškoji savivaldybės funkcija. Šiaulių rajono savivaldybėje gyventojų sveikata rūpinasi 2 pirminio lygio sveikatos priežiūros įstaigos – viešoji įstaiga Šiaulių rajono pirminės sveikatos priežiūros centras, turintis 26 padalinius, ir viešoji įstaiga Šiaulių rajono Gruzdžių ambulatorija.

Antrinio lygio sveikatos priežiūros paslaugas teikia viešoji įstaiga Kuršėnų ligoninė. Viešosios įstaigos Kuršėnų ligoninė teikiamomis II lygio stacionarinėmis ir ambulatorinėmis paslaugomis naudojasi 28 000 rajono gyventojų (Kuršėnų miesto ir Kuršėnų kaimiškosios

seniūnijos, Raudėnų, Šakynos seniūnijų ir dalis Bubių ir Kužių seniūnijų gyventojų).

Remiantis Lietuvos Respublikoje galiojančiais teisės aktais, savivaldybės turi užtikrinti pirminės visuomenės sveikatos priežiūrą, o šiam tikslui steigia visuomenės sveikatos priežiūros biudžetines įstaigas – savivaldybių visuomenės sveikatos biurus. Visuomenės sveikata Šiaulių rajone rūpinasi Šiaulių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras (toliau – Biuras), įsteigtas Šiaulių rajono savivaldybės tarybos 2015 m. sausio 29 d. sprendimu Nr. T-11.

Pagrindinis Biuro veiklos tikslas – rūpintis Šiaulių rajono savivaldybės gyventojų sveikata, vykdyti savivaldybės teritorijoje Lietuvos Respublikos įstatymais ir kitais teisės aktais reglamentuojamą savivaldybių visuomenės sveikatos priežiūrą ir organizuoti profilaktinę veiklą, siekiant mažinti gyventojų sergamumą ir mirtingumą, gerinti gyvenimo kokybę, teikiant kokybiškas visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas.

2014 m. Šiaulių rajono savivaldybėje sveikatos priežiūros išteklių buvo beveik dvigubai mažiau nei šalyje, išskyrus slaugos lovų skaičių, kuris artimas šalies vidurkiui (Lietuvoje slaugos lovų skaičius 10 000 gyventojų siekė 17,53, Šiaulių rajono savivaldybėje – 14,6) bei šeimos gydytojų skaičių, kuris 1,5 karto mažesnis nei vidutiniškai šalyje (Lietuvoje 10 000 gyventojų teko 6,84 šeimos gydytojų, Šiaulių rajono savivaldybėje – 4,55). Didžiausias savivaldybėje yra gydytojų specialistų, vidaus ligų gydytojų ir gydytojų psichiatrų trūkumas.

Šiaulių rajono savivaldybės gyventojai pas gydytojus lankėsi rečiau nei šalies gyventojai – 2014 m. 100-ui savivaldybės gyventojų teko 716,57 apsilankymai pas gydytojus, kai tuo tarpu šalies rodiklis siekė 803,46. Šiaulių rajono savivaldybės gyventojai tokiu pat dažnumu, lyginant su rodikliais šalyje, lankėsi pas šeimos gydytojus ir gydytojus psichiatrus.

Hospitalinis sergamumas Šiaulių rajono savivaldybėje buvo didesnis nei šalyje, o stacionaro dienos ligonių dalis, tenkanti 1 000 gyventojų, – vieną kartą didesnė lyginant su šalies rodikliu.

Analizuojant mirties priežastis, Šiaulių rajono savivaldybėje, kaip ir šalyje, dažniausia mirties priežastis – kraujotakos sistemos ligos. 2014 m. Lietuvos sveikatos informacijos centro duomenimis, Šiaulių rajono savivaldybėje kraujotakos sistemos ligos sudarė daugiau nei pusę (55,7 proc.) visų ligų. Šalyje šis rodiklis siekė 56 proc.

Šiaulių rajono savivaldybė rūpinasi vandens telkinių kokybe, savivaldybėje sistemingai stebima maudyklų vandens mikrobiologinė ir cheminė tarša, vandens fizinės savybės, taršos pobūdis. Šiaulių rajone yra įteisintos 3 maudyklos: Bubių (Šiaulių) jūra (Bubių seniūnija), Geluvos ežeras (Bubių seniūnija) ir Pašvinio ežeras bei keliolika neįteisintų maudyklų – Paežerių ežeras (Raudėnų seniūnija), Raudėnų tvenkinys (Raudėnų seniūnija), Pakumulšio tvenkinys (Kuršėnų kaimiškoji seniūnija), Ventos upė Kuršėnų miesto ribose (Kuršėnų miesto seniūnija), Kuršėnų karjerai (Kuršėnų miesto seniūnija), Šilų tvenkinys (Šiaulių kaimiškoji seniūnija), Naisių tvenkinys (Meškuičių seniūnija), Švedės tvenkinys (Ginkūnų seniūnija), Kairių ežeras (Kairių seniūnija) ir Gudelių ežeras (Kairių seniūnija). Maudyklų vandens tyrimai atliekami vadovaujantis higienos norma HN 92:2007 „Paplūdimiai ir jų maudyklų vandens kokybė“ (Žin. 2007, Nr. 139-5716; 2008, Nr. 32-1121; 2009, Nr. 66-2642; 2011, Nr.30- 1403, Nr. 161-7657; 2012, Nr. 31-1456) nuostatomis.

Atitikimas nacionalinėms strategijoms, programoms, dokumentams. Įgyvendinant Lietuvos sveikatos 2014–2025 m. programą, kurios strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 m. šalies gyventojai būtų sveikesni ir pailgėtų jų gyvenimo trukmė, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai, Šiaulių rajono savivaldybei aktualiausi yra šie programos tikslai:

1. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį.
2. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką.

3. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą.

4. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius.

Siekiant sukurti saugią socialinę aplinką Šiaulių rajone, svarbu sumažinti skurdo lygį, nedarbą bei socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją bendruomenės lygmeniu. Mažinant gyventojų socialinę ir ekonominę (pajamų) nelygybę, benamių skaičių, tikslinga stiprinti bendruomenių solidarumą atsižvelgiant į tai, jog bendruomenių solidarumo lygis turi įtakos tiek lėtinių neinfekcinių ligų, tiek traumų, ypač sveikatos sutrikimų dėl šalčio poveikio, dinamiškumui. Kuriant sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką Šiaulių rajono savivaldybėje, būtina kurti saugias darbo ir sveikas buities sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą, kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį ir pan. Formuojant sveiką gyvenseną ir jos kultūrą, tikslinga mažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą bei azartinių lošimų, kompiuterinių žaidimų prieinamumą, skatinti sveikos mitybos bei optimalaus fizinio aktyvumo įpročius ir kt. Sveikatos priežiūros, orientuotos į gyventojų poreikius, užtikrinimui svarbu palaikyti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę plėtojant sveikatos priežiūros technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais, gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą, motinos ir vaiko sveikatą, stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę, plėtoti e–sveikatos sistemą ir kt.

Įgyvendinant Nacionalinę visuomenės sveikatos priežiūros 2016–2023 m. plėtros programą, kurios strateginis tikslas – pailginti Lietuvos gyventojų sveiko gyvenimo metus, Šiaulių rajono savivaldybei aktualiausi yra šie plėtros programos tikslai:

1. Stiprinti fizinę ir psichinę sveikatą – formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą, skatinti sveikatos raštingumą.

2. Mažinti aplinkos veiksnių, nesaugių produktų (gaminių ir paslaugų) neigiamą poveikį ir riziką gyventojų sveikatai.

3. Užtikrinti visuomenės sveikatos priežiūros sistemos tvarumą.

Stiprinant bendruomenės fizinę ir psichinę sveikatą Šiaulių rajone, tikslinga ugdyti gyventojų sveikos mitybos įpročius ir gerinti galimybes pasirinkti sveikatai palankų maistą, didinti gyventojų fizinį aktyvumą ir sudaryti jiems sąlygas būti fiziškai aktyviems, gerinti bendruomenės psichikos sveikatą – atlikti psichikos sveikatą stiprinančias intervencijas, skatinančias teigiamus pokyčius ir didinančias bendruomenės sąmoningumą. Mažinant aplinkos veiksnių, nesaugių produktų neigiamą poveikį gyventojų sveikatai, svarbu kurti sveikatai palankią gyvenamąją aplinką, skatinti sveikatą tausojančias su aplinka susijusias nacionalines, regionines ir bendruomenines iniciatyvas, mažinti traumų ir nelaimingų atsitikimų skaičių – rengti vaikų, jaunimo ir pagyvenusių asmenų tikslinį mokymą, formuoti darnų verslo ir bendruomenės požiūrį į tvarų cheminių medžiagų naudojimą, didinti produktų (gaminių ir paslaugų) priežiūros saugą bei efektyvumą. Užtikrinant visuomenės sveikatos priežiūros sistemos tvarumą Šiaulių rajone, reikia didinti kokybiškų visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą, gerinti visuomenės sveikatos priežiūros sistemos valdymą.

Įgyvendinant 2011–2020 m. Valstybinės sporto plėtros strategiją, numatančią sudaryti sąlygas visų Lietuvos socialinių grupių įtraukimui į sporto veiklą, taip sprendžiant itin svarbius visuomenės sanglaudos, gyvenimo kokybės gerinimo, gyventojų sveikatos ir sveikos gyvensenos, didesnio darbingumo, laisvalaikio užimtumo uždavinius ir kartu sukuriant socialinį pagrindą didelio meistriškumo sportininkų rengimo sistemai, Šiaulių rajono savivaldybei sveikatos apsaugos srityje aktualus yra šis plėtros strategijos tikslas:

1. Sistemingai didinti visuomenės suvokimą, kad fizinis aktyvumas, sportavimas yra asmens darnos prielaida ir visuotinė vertybė.

Siekiant didinti fizinio aktyvumo ir sporto svarbą Šiaulių rajono savivaldybėje, tikslinga rengti ir įgyvendinti sveikos gyvensenos, fizinio aktyvumo skatinimo programas formaliojo ir

neformaliojo švietimo sistemoje, atsižvelgiant į įvairias amžiaus grupes (vaikų, paauglių, jaunimo ir suaugusiųjų), taip pat neformaliojo švietimo (ikimokyklinio amžiaus, popamokinio ugdymo ir mokymosi visą gyvenimą) aplinkoje, ir sudaryti sąlygas reikšmingai padidinti sporto prestižą bendruomenėje, savivaldybei pavaldžiose institucijose ir įstaigose.

SOCIALINĖ APSAUGA

Socialinė apsauga – įstatymų nustatyta socialinių, ekonominių, organizacinių priemonių sistema, užtikrinanti lėšų ir paslaugų teikimą asmenims, kurie įstatymų numatytais atvejais dėl senatvės, negalios (invalidumo), mirties, ligos, motinystės (tėvystės), nedarbo ar šeimos aplinkybių praranda pajamas arba turi papildomų išlaidų arba dėl mažų pajamų negali pakankamai savęs aprūpinti iš darbo arba kitokių pajamų.

Šiaulių rajone pagrindinis socialinių paslaugų organizatorius yra Šiaulių rajono savivaldybė, o socialines paslaugas administruoja savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyrius. Socialinių paslaugų tinklą Šiaulių rajone sudaro stacionarios ir nestacionarios paslaugų įstaigos. Paslaugas rajone teikia biudžetinės, viešosios bei privačios įstaigos, seniūnijos ir nevyriausybinės organizacijos. Socialinės paslaugos teikiamos ir organizuojamos vadovaujantis kasmet rengiamu Šiaulių rajono savivaldybės socialinių paslaugų planu (patvirtinta Šiaulių rajono savivaldybės tarybos 2016 m. vasario 18 d. sprendimu Nr. T-32).

Socialines paslaugas neįgaliesiems ir senyvo amžiaus asmenims Šiaulių rajono savivaldybėje teikia 5 įstaigos ir organizacijos (BĮ Šiaulių rajono savivaldybės socialinių paslaugų centras, VšĮ Kuršėnų ligoninė ir VšĮ Šiaulių rajono pirminės sveikatos priežiūros centras, VšĮ „Dienos centras sutrikusio intelekto asmenims“, VšĮ „Senolių namai“, įstaiga prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Aukštelkės socialinės globos namai).

Socialines paslaugas vaikams, likusiems be tėvų globos, Šiaulių rajono savivaldybėje teikia BĮ Kuršėnų vaikų globos namai, pelno nesiekiantys ribotos civilinės atsakomybės viešieji juridiniai asmenys – Kairių šeimyna „Giliukas“, Balčiūnų šeimyna „Aušrinė“ ir Volosovų šeimyna „Fiesta“, VšĮ „Eterna Vita“ vaikų dienos centras „Vaikystės spalvos“ (buveinė – Kuršėnų miestas), VšĮ „Senolių namai“ (krizių centras socialinės rizikos šeimoms), Lietuvos krikščioniško fondo Vaikų dienos centras (buveinė – Ginkūnų sen.), Tarptautinės žmogaus gerovės asociacijos vaikų dienos centrai Kairių ir Meškuičių seniūnijose.

Socialines paslaugas Šiaulių rajono savivaldybės gyventojams taip pat teikia seniūnijos, nevyriausybinės organizacijos. Nevyriausybinės organizacijos yra svarbūs bendrųjų socialinių paslaugų teikėjai savivaldybėje. Jų teikiamų paslaugų kaštai mažesni, žmonėms šios paslaugos lengviau prieinamos, tiksliau atspindi įvairių socialinių grupių asmenų poreikius. Šiaulių rajono savivaldybė, siekdama visapusiškai patenkinti socialinių paslaugų poreikį rajono gyventojams, paslaugas taip pat perka iš kitų socialinių paslaugų teikėjų.

Šiaulių rajono socialinių paslaugų įstaigų tinklas išsidėstęs netolygiai, tai lemia socialinių paslaugų teikimo netolygumus tarp miesto ir kaimo vietovių gyventojų. Nepaisant to, socialines paslaugas rajone teikiančios įstaigos ir organizacijos stengiasi visapusiškai spręsti miesto ir rajono gyventojų, jų šeimų problemas.

Rajono gyventojams socialinės paslaugos yra teikiamos ir socialinio darbo veikla vykdoma 11 seniūnijų, Šiaulių rajono savivaldybės socialinių paslaugų centre, Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriuje, Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Vaiko teisių apsaugos skyriuje, dienos centruose bei globos institucijose.

Senyvo amžiaus žmonėms ir suaugusiems asmenims su negalia pagalba teikiama Kuršėnų mieste ir Meškuičių seniūnijoje. Tėvų globos netekusiems vaikams paslaugos teikiamos Kuršėnų vaikų globos namuose ir šeimynose: Kairių šeimynoje „Giliukas“, Egėliškių k., Kuršėnų k. sen.; Balčiūnų šeimynoje „Aušrinė“, Kuršėnų mieste; Volosovų šeimynoje „Fiesta“, Vijolių k.

Socialinės priežiūros paslaugos socialinės rizikos šeimoms ir jų vaikams teikiamos seniūnijose, vaikų dienos centruose, kurie savo veiklą vykdo Kuršėnų miesto, Ginkūnų, Meškuičių ir Kairių seniūnijose.

Labiausiai Šiaulių rajono gyventojams yra prieinamos bendrosios socialinės paslaugos. Šias paslaugas kiekvienoje rajono seniūnijoje teikia socialiniai darbuotojai – specialistai socialiniam darbui ir socialiniai darbuotojai darbui su socialinės rizikos šeimomis. Šie specialistai teikia informavimo, konsultavimo, tarpininkavimo, atstovavimo ir kt. paslaugas. Tokias paslaugas kartu su transporto organizavimo paslauga rajono gyventojams taip pat teikia Šiaulių rajono savivaldybės socialinių paslaugų centras. Informavimo, konsultavimo, atstovavimo paslaugas teikia Šiaulių rajono savivaldybės administracijos socialinės paramos skyrius, Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Vaiko teisių apsaugos skyrius, Šiaulių rajono nevyriausybinės organizacijos. Nevyriausybinės organizacijos papildomai teikia asmeninės higienos ir priežiūros, aprūpinimo būtiniausiais drabužiais ir avalyne, sociokultūrines paslaugas. Dalis nevyriausybinių organizacijų savo veiklą vykdo Kuršėnų mieste, 8 neįgaliųjų draugijos padaliniai yra įkurti prie seniūnijų.

Specialiosios socialinės paslaugos – socialinė priežiūra (pagalba į namus, apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose, socialinių įgūdžių ugdymas ir palaikymas namuose bei institucijoje) ir socialinė globa (dienos socialinė globa, trumpalaikė ir ilgalaikė socialinė globa).

Pagalbos į namus paslaugas teikia Šiaulių rajono savivaldybės socialinių paslaugų centro darbuotojai. Paslauga teikiama visose seniūnijose ir yra prieinama visiems rajono gyventojams. Socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugas teikia socialiniai darbuotojai darbui su socialinės rizikos šeimomis. Minėtos paslaugos yra teikiamos Ginkūnų vaikų dienos centre bei pradėjusiame vykdyti veiklą Kuršėnų mieste veikiančiame vaikų dienos centre „Vaikystės spalvos“. 2015 m. gegužės mėn. veiklą su socialiai remtinais vaikais rajone pradėjo Tarptautinė žmogaus gerovės asociacija drauge su partneriu VšĮ „Mūsų draugas“. VšĮ „Senolių namai“ savarankiško gyvenimo namų padalinys teikia apgyvendinimo savarankiško gyvenimo namuose paslaugą. Krizių centras, veikiantis VšĮ „Senolių namai“, teikia laikino apnakvindinimo, intensyvią krizių įveikimo pagalbos, psichosocialinės pagalbos paslaugas.

Trumpalaikę / ilgalaikę socialinę globą rajone teikia Kuršėnų vaikų globos namai, šeimynos, VšĮ Šiaulių rajono pirminės sveikatos priežiūros centras ir VšĮ Kuršėnų ligoninės globos padaliniai bei VšĮ „Senolių namai“. Dienos socialinės globos paslaugas teikia VšĮ „Dienos centras sutrikusio intelekto asmenims“.

2015 m. Šiaulių rajone buvo 162 socialinės rizikos šeimos, kuriose augo 336 vaikai. Socialinės rizikos šeimų ir juose augančių vaikų skaičius rajone paskutiniuosius kelerius metus mažėjo. 2015 m. duomenis lyginant su 2012 m., socialinės rizikos šeimų skaičius savivaldybėje sumažėjo 5,3 proc., vaikų, augančių socialinės rizikos šeimose, skaičius – 10,2 proc. Šio rodiklio skaičiaus kitimą lemia įvairūs reiškiniai, vienas jų – šeimų migravimas tarp savivaldybių.

2015 m. Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Vaiko teisių apsaugos skyriaus duomenimis, Šiaulių rajono savivaldybėje tėvų globos netekusių vaikų buvo 206, iš jų: institucinė globa nustatyta 64 vaikams, šeimynose – 34 vaikams, šeimose – 108 vaikams. Pastaruoju metu viešojoje erdvėje vis dažniau pabrėžiama, jog institucinė globa neužtikrina visapusiško vaiko ugdymo, sėkmingos integracijos į visuomenę, todėl globos namų skaičiaus tinklą būtina mažinti. Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014 m. vasario 14 d. įsakymu Nr. A1-83 patvirtintas Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams planas. Šiuo planu siekiama 2014–2020 metų laikotarpiu numatyti nuoseklius ir koordinuotus veiksmus, skatinančius perėjimo iš institucinės socialinės globos prie paslaugų neįgaliems suaugusiems asmenims, turintiems proto ir (ar) psichikos negalią, vaikams ir jaunimui, turintiems proto ir (ar) psichikos negalią, ir likusiems be tėvų globos vaikams, įskaitant kūdikius, šeimoms bendruomenėje ir pagalbos šeimai, globėjams (rūpintojams) sistemos kūrimą. Šiaulių rajone 2016 m. buvo registruotos trys šeimynos. 2015 m. Šiaulių rajono

savivaldybės tarybos sprendimu šeimynų materialinei būklei pagerinti skirta finansinė parama – 15 000 EUR (po 5 000 EUR kiekvienai šeimynai), panaudojus šias lėšas, atnaujintos vaikų gyvenamosios patalpos, pagerintos sąlygos vaikams augti ir ugdytis.

Neįgalūs asmenys – tai dar viena svarbi visuomenės grupė, kuriai būtina nuolatinė socialinė, psichologinė ir kt. pobūdžio pagalba. Neįgaliųjų skaičius Šiaulių rajone kasmet nežymiai kinta. Daugėja pensinio amžiaus asmenų, kuriems nustatomas specialiųjų poreikių lygis. Šiaulių rajono savivaldybė, siekdama sudaryti kuo palankesnes socialinės integracijos sąlygas asmenims, turintiems judėjimo ir apsitarnavimo funkcijų sutrikimus, organizuoja būsto ir gyvenamosios aplinkos pritaikymą. Būsto (aplinkos) pritaikymo neįgaliųjų poreikiams programa įgyvendinama valstybės ir savivaldybės biudžetų lėšomis. Iš valstybės biudžeto kiekvienais metais taip pat remiami socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektai, kurie įgyvendinami neįgaliųjų socialinės reabilitacijos srityje veikiančių organizacijų. Nuo 2012 m. savivaldybė organizuoja šių projektų įgyvendinimą ir skiria lėšų projektams finansuoti. Formuojant socialinės integracijos politiką rajone, siekiama bendradarbiavimo su nevyriausybinėmis organizacijomis, atstovaujančioms žmonėms su negalia, tokiu būdu didinamas dėmesys neįgaliųjų socialinės atskirties mažinimui bei jų socialinės integracijos didinimui.

Šiaulių rajone socialinės adaptacijos priemonių tinklas socialinės rizikos suaugusių asmenų grupei nėra išplėtotas. Kadangi rajono teritorijos ribos šliejasi su Šiaulių miesto ribomis, didžioji dalis šiai grupei priklausančių asmenų įsilieja į miesto gyventojų gretas, taip šiek tiek palengvindami kylančių problemų sprendimą. Šiaulių rajono teritorijoje savo veiklą su rizikos grupei priklausančiais asmenimis vykdo dvi įstaigos – VšĮ „Agapao reabilitacijos centras“ ir VšĮ „Eterna Vita“.

Esant sudėtingai socialinei, ekonominei situacijai šalyje, itin pažeidžiama visuomenės grupe tampa asmenys, gyvenantys ties skurdo riba. Socialinių paslaugų plėtros vienas iš faktorių yra paramos maisto produktais gavėjų skaičius. Paramos teikimą Šiaulių rajone administruoja Šiaulių rajono savivaldybės administracijos socialinės paramos skyriaus specialistas, paramą skirsto seniūnijų darbuotojai. Paramos gavėjų skaičius kasmet kinta. Tam turi įtakos gyventojų skaičiaus mažėjimas, piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo pakeitimai, sugriežtinę reikalavimus pašalpos gavėjams, sugriežtinta bedarbių registracijos darbo biržoje tvarka, padidintas minimalus darbo užmokestis ir kt. 2015 metais Europos pagalba maistu buvo tiekta 6 kartus. Vidutiniškai Europos pagalbą 2015 metais gavo 6 037 rajono gyventojai.

Piniginė socialinė parama yra viena iš priemonių, turinčių įtakos skurdo ir socialinės atskirties mažinimui, sušvelninant nepritekliaus pasekmes. 2012–2015 m. laikotarpiu socialinių pašalpų gavėjų skaičius Šiaulių rajono savivaldybėje, kaip ir šalyje bei apskrityje, mažėjo. 2015 m. duomenis lyginant su 2012 m. duomenimis, socialinių pašalpų gavėjų skaičius Šiaulių rajone sumažėjo 45,5 proc. (nuo 4 011 asmenų, gavusių pašalpą 2012 m., iki 2 187 asmenų, gavusių pašalpą 2015 m.). Šalyje pašalpos gavėjų skaičius sumažėjo 50,1 proc. apskrityje – 52,8 proc. Iš kitų apskrities savivaldybių, šis rodiklis labiausiai sumažėjo Kelmės rajono savivaldybėje – 60,7 proc. Socialinių pašalpų mažėjimą didžiąja dalimi nulėmė pasikeitusi socialinių pašalpų skyrimo tvarka. Išlaidos socialinėms pašalpoms Šiaulių rajono savivaldybėje taip pat turėjo tendenciją mažėti. 2015 m. Šiaulių rajono savivaldybės biudžeto išlaidos socialinėms pašalpoms siekė 1355,6 EUR. 2012–2015 m. laikotarpiu išlaidos socialinėms pašalpoms Šiaulių rajono savivaldybėje sumažėjo 2 kartus (šalyje – 2,2 karto, apskrityje – 2,4 karto).

Atsižvelgiant į rajono socialinę demografinę situaciją, Šiaulių rajono savivaldybėje prioritetinės socialinių paslaugų gavėjų grupės yra šios: neįgalieji, senyvo amžiaus asmenys, socialinės rizikos vaikai, socialinės rizikos šeimos, likę be tėvų globos vaikai, asmenys, patyrę socialinę riziką. Šios socialinės grupės yra menkiau integruotos į visuomenę, turi mažiau arba visai neturi galimybių dalyvauti visuomenės gyvenime.

Vertinant Šiaulių rajono socialinę demografinę situaciją, prioritetinės socialinių paslaugų

plėtros kryptys yra šios:

1. Dienos socialinės globos paslaugos pagyvenusiems, vaikus auginančioms šeimoms, patyrusioms socialinę riziką;
2. Pagalbos į namus paslaugos pagyvenusiems ir neįgaliems rajono gyventojams;
3. Socialinės priežiūros paslaugos (laikino apgyvendinimo) socialinės rizikos suaugusiems asmenims, kurie dėl įvairių priežasčių neturi kur ar negali vieni gyventi;
4. Socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo namuose paslaugų plėtojimas vaikus auginančioms šeimoms, patyrusioms socialinę riziką;
5. Bendradarbiavimas su nevyriausybinėmis organizacijomis, plėtojant paslaugų neįgaliesiems bei senyvo amžiaus asmenims teikimą.

Atitikimas nacionalinėms strategijoms, programoms, dokumentams. Įgyvendinant Nacionalinę visuomenės sveikatos priežiūros 2016–2023 m. plėtros programą, kurios strateginis tikslas – pailginti Lietuvos gyventojų sveiko gyvenimo metus, Šiaulių rajono savivaldybei socialinės apsaugos srityje aktualiausi yra šis plėtros programos tikslai:

1. Stiprinti fizinę ir psichinę sveikatą – formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą, skatinti sveikatos raštingumą.

Šio tikslo įgyvendinimas siejamas su sveikos mitybos ir sveikos gyvensenos aplinkos kūrimu žmonių socialinės globos įstaigose, taip pat sveiko senėjimo iniciatyvomis skatinant vyresnio amžiaus asmenis aktyviai dalyvauti šioje veikloje, puoselėti socialinius ryšius, plėtoti sveikatos ugdymą, norint išvengti sveikatos problemų ir neįgalumo ankstyvame amžiuje, taip pat sveikatos skirtumų, susijusių su socialiniais, ekonominiais ir aplinkos veiksniais.

Įgyvendinant Lietuvos sveikatos 2014–2025 m. programą, kurios strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 m. šalies gyventojai būtų sveikesni ir pailgėtų jų gyvenimo trukmė, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai, Šiaulių rajono savivaldybei socialinės apsaugos srityje aktualiausi yra šie programos tikslai:

1. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį.
2. Ugdyti optimalaus fizinio aktyvumo įpročius.
3. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius.

Kaip nurodoma Lietuvos sveikatos 2014–2025 m. programoje, vieni iš didžiausių gyventojų sveikatos gerinimo išteklių išlieka skurdo ir kitų socialinės atskirties aspektų mažinimas. Todėl būtina mažinti socialinę ir ekonominę diferenciaciją bendruomenių lygiu mažinant benamių skaičių, keičiant bendruomenės požiūrį į pažeidžiamas žmonių grupes, stiprinant solidarumą. Vyresnio amžiaus žmonėms svarbu užtikrinti saugią senatvę, nes pensinio amžiaus grupės asmenų sveikatos lygį veikia pensijų sistemos išvystymo lygis, psichologinė ir klinikinė sveikatos priežiūra, galimybė vyresnio amžiaus asmenims ugdyti gebėjimus ir dalyvauti socialiniame gyvenime. Ugdant optimalaus fizinio aktyvumo įpročius, tikslinga rengti specializuotus sveikatos stiprinimo projektus pensinio amžiaus žmonių ir neįgaliųjų fiziniam aktyvumui skatinti. Užtikrinant efektyvią sveikatos priežiūrą, būtina kurti ir diegti efektyvius ir inovatyvius viešųjų sveikatos priežiūros paslaugų teikimo infrastruktūros modelius įgyvendinant kompleksines programas, skirtas priešlaikiniam mirtingumui ir neįgalumui nuo lėtinių neinfekcinių ligų ir išorinių priežasčių, lemiančių didžiausius sveikatos skirtumus tarp atskirų gyventojų grupių ir teritorijų, mažinti. Taip pat yra svarbu didinti sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą labiausiai pažeidžiamoms gyventojų grupėms plėtojant odontologijos, medicininės reabilitacijos ir sveikatos grąžinimo paslaugas mažas pajamas turintiems ar jų neturintiems asmenims, psichosocialinės

pagalbos paslaugas sergantiems onkologinėmis ligomis asmenims, priklausomybės ligų diagnostikos ir prevencijos paslaugas „žemo slenksčio“ kabinetuose ir kt.

Įgyvendinant Nacionalinę neįgaliųjų socialinės integracijos 2013–2019 m. programą, kurios strateginis tikslas – sukurti palankią aplinką ir sąlygas oriam ir visaverčiam neįgaliųjų gyvenimui Lietuvoje, užtikrinti lygias galimybes ir neįgaliųjų gyvenimo kokybę, Šiaulių rajono savivaldybei socialinės apsaugos srityje aktualiausi yra šie programos tikslai:

1. Užtikrinti skirtingas negalias turinčių neįgaliųjų specialiųjų poreikių tenkinimą teikiant socialinės integracijos paslaugas (socialinės apsaugos, sveikatos priežiūros, švietimo srityse).
2. Užtikrinti neįgaliesiems galimybę laisvai judėti fizinėje aplinkoje ir naudotis visiems prieinama informacija.
3. Užtikrinti neįgaliųjų teisių, pagrindinių laisvių gynimą be diskriminacijos dėl neįgalumo ir sudaryti sąlygas tobulinti neįgaliųjų socialinės integracijos proceso valdymą.

Užtikrinant skirtingas negalias turinčių neįgaliųjų specialiųjų poreikių tenkinimą, svarbu plėtoti kompleksines paslaugas neįgaliesiems ir jų šeimos nariams bendruomenėje ir gerinti darbingumo, neįgalumo lygio ir specialiųjų poreikių nustatymo procedūras teikiant paramą neįgaliųjų šeimos nariams, kurie slaugo ar prižiūri neįgaliuosius namuose. Siekiant mažinti šių šeimų socialinę atskirtį, būtina plėtoti paramą neįgaliųjų šeimos nariams, įgyvendinti specialias užimtumo priemones, plėsti paslaugų į namus tinklą, organizuoti laikiną šeimų atokvėpį, diegti naujas pagalbos formas, teikti informaciją su šeimos nario negalia (ypač gimus neįgaliam vaikui) susijusiais klausimais ir kt. Taip pat būtina plėtoti nestacionarias socialines paslaugas, trumpalaikę socialinę globą neįgaliems asmenims teikiančių įstaigų sistemą bendruomenėje, plėtoti gebėjimų lavinimą, socialinės reabilitacijos ir kompleksines paslaugas, didinti specialistų, dirbančių su neįgaliaisiais, kompetenciją ir kt. Neįgaliesiems užtikrinant galimybę laisvai judėti fizinėje aplinkoje ir lygiomis teisėmis naudotis informacija, tikslinga didinti aplinkos (fizinės ir informacinės) prieinamumą neįgaliesiems ir jų mobilumą, tobulinti būsto pritaikymo neįgaliesiems teisinį reglamentavimą ir plėtoti būsto pritaikymą neįgaliesiems, didinti reikalingų techninės pagalbos priemonių asortimentą neįgaliųjų, turinčių įvairias negalias, mobilumui gerinti ir kt. Užtikrinant neįgaliųjų teises bei sudarant sąlygas tobulinti neįgaliųjų socialinės integracijos procesą, būtina teikti tinkamos kokybės teisinę pagalbą neįgaliesiems, tobulinti neįgaliųjų socialinės integracijos proceso valdymą savivaldybės lygiu, skatinant steigti nuolatines komisijas neįgaliųjų klausimams spręsti, gerinant paramą neįgaliesiems atstovaujančių neįgaliųjų asociacijų veiklai, renkant ir kaupiant informaciją apie neįgaliųjų socialinės integracijos pokyčius.

KULTŪRA

Šiaulių rajone yra puoselėjama etninė kultūra, mėgėjų menas, švietėjiška pramoginė veikla, tenkinami bendruomenių kultūriniai poreikiai, organizuojama profesionalaus meno sklaida. Rajone veikia Šiaulių rajono savivaldybės kultūros centras (toliau – Kultūros centras), įsikūręs Kuršėnuose ir turintis 13 filialų. Šiaulių rajone yra itin platus mėgėjiškų meno kolektyvų tinklas. 2015 m. duomenimis, Šiaulių rajone veikė 122 mėgėjų meno kolektyvų, jų veikloje dalyvavo 1 401 asmuo. Lyginant su 2011 m., mėgėjų meno kolektyvų skaičius išaugo 1,6 proc., dalyvių skaičius juose nekito.

Kultūros centras didžiuojasi aukščiausiais ir vertingiausiais savo darbo įvertinimais – „Aukso paukštė“ apdovanojimais. Lietuvos liaudies kultūros centras, Kultūros ministerija ir Pasaulio lietuvių dainų švenčių fondas 1999 metais įsteigė nominacijas šalies meno mėgėjų kolektyvams ir jų vadovams, kurių simbolis – statulėlė „Aukso paukštė“. Šios nominacijos yra skiriamos už reikšmingą, aktyvią pastarųjų metų veiklą, naujų programų parengimą, dalyvavimą svarbiausiuose šalies renginiuose, prizinių vietų laimėjimą. 2014 m. šis apdovanojimas įteiktas

pagyvenusiųjų liaudiškų šokių grupei „Diemedis“ ir tradicinių styginių instrumentų grupei, 2015 metais – jaunimo mišriam chorui „Melomanai“. Šiaulių rajone iš viso 8 kolektyvai įvertinti šia nominacija. Šiaulių rajono savivaldybėje organizuojami kolektyvų koncertai, spektakliai, parodos, vykdomi edukaciniai projektai, liaudies meno, moksleivių darbų parodos ir kt. Rajone vyksta nemažai tradicinių, kasmetinių, regiono bei šalies lygiu gerai žinomų renginių.

Šiaulių rajono savivaldybėje gyventojų kultūrinius-informacinius poreikius taip pat tenkina Šiaulių rajono savivaldybės viešoji biblioteka (toliau – Viešoji biblioteka), kurios sistemą sudaro: Viešoji biblioteka ir teritoriniai struktūriniai padaliniai: 25 kaimo ir viena Kuršėnų miesto Vytauto Vitkausko biblioteka. Pagrindinė Viešosios bibliotekos paskirtis – užtikrinti visiems rajono gyventojams atvirą prieigą prie informacijos ir žinių resursų, sudaryti galimybes pažinti nacionalinį rašytinį kultūros paveldą, teikti bendruomenės informacinius poreikius atitinkančias paslaugas, aktyviai dalyvauti žinių visuomenės kūrime, padedant kiekvienam Šiaulių rajono gyventojui nenutrūkstamai mokytis ir tobulėti, prisidėti prie skaitmeninės ir socialinės atskirties mažinimo. Viešosios bibliotekos fonduose sukaupta 305 943 fizinių vienetų dokumentų, kuriuos skaito beveik 8 tūkst. skaitytojų, per metus apsilanko apie 64 tūkst. lankytojų. Viešojoje bibliotekoje ir jos padaliniuose nuolat organizuojami renginiai, pristatomos rašytojų knygos, literatūros parodos, tautodailininkų kūrybos darbai, skelbiami konkursai, viktorinos, skaitymo skatinimo renginiai, kompiuteriniai mokymai gyventojams ir kt. Aktyviai biblioteka dalyvauja projektinėje veikloje, neformaliame gyventojų švietime. Viešoji biblioteka tarp 45 šalies viešųjų bibliotekų laimėjo dalinį finansavimą iš projekto „Bibliotekos pažangai 2“ ir įgyvendina vietos projektą „Verslo ir amatų akademija“, kurio metu kuriamos naujos bibliotekoje teikiamos paslaugos, prisidedančios prie bendruomenėms aktualių problemų – verslumo skatinimo, nedarbo lygio mažinimo, integracijos į visuomeninį ir kultūrinį gyvenimą, nutolusių bendruomenių atskirties mažinimo ir pan.

Šiaulių rajone, Kuršėnuose, nuo 1996 m. veikia Kalendorių muziejus, priklausantis Šiaulių rajono savivaldybės kultūros centrui bei įsikūręs jo patalpose. Muziejuje saugomi 4 822 skirtingų laikotarpių ir iš skirtingų šalių atkeliavę kalendoriai, įvairi medžiaga, susijusi su pirmojo lietuviško kalendoriaus autoriumi L. Ivinskiu. Kalendorių muziejuje sukaupti 4 822 eksponatai, pagalbiniame fonde – 85.

Dar vienas Šiaulių rajone veikiantis muziejus – Šiaulių rajono literatūros muziejus Naisiuose, atidarytas 1987 m. Muziejuje kaupiama medžiaga apie Šiaulių krašte gimusius ir su juo susijusius rašytojus bei literatus. Muziejuje surinkta medžiaga apie 100 rašytojų, kalbininkų, literatų, kurių likimai susieti su Šiaulių rajonu. Tai Jonas ir Juozapas Lideikiai, Povilas Matulionis, Jonas Šliūpas, Augustinas Gricius, Juozas Grušas, Barbora ir Ona Mejerytės, Marius Katiliškis, Juozas Tumas- Vaižgantas, Juozas Ruzgis ir kiti. Muziejuje yra dvi ekspozicijų salės, Zigmo Gėlės kambarys, Poezijos kambarys, taip pat medalių bei ekslibrisų, skirtų rašytojams, kolekcija. Per du dešimtmečius Naisių muziejuje sukaupta 7 386 eksponatai , iš jų pagrindiniame fonde – daugiau nei 4 000 eksponatų.

Šiaulių rajonas garsėja liaudies meno veikla. Kuršėnų dvaro sodyboje, esančioje Kuršėnų miesto pietvakarinėje dalyje, įkurtas Šiaulių rajono savivaldybės etninės kultūros ir tradicinių amatų centras (toliau – Centras), kurio pagrindinis uždavinys – krašto tradicijų, papročių, tradicinių amatų išsaugojimas, atgaivinimas ir perimamumas. Centre veikia nuolatinės Šiaulių krašto tautodailininkų darbų ir etnografinės ekspozicijos. Ekspozicijose pateikiama daugiau nei 3 000 eksponatų, kuriuos padovanojo tautodailininkai. Iš viso Centras jungia 75 tautodailininkus, iš kurių 9 turi tautinio paveldo produktų sertifikatus.

Šiaulių rajono savivaldybės taryba yra įsteigusi 9 kultūros ir meno premijas. Kasmet Literatūros muziejuje, Naisiuose, įteikiama respublikinė poeto Zigmo Gaidamavičiaus–Gėlės premija už geriausią metų poezijos debiutą. Kuršėnuose teikiama savivaldybės skiriama Lauryno Ivinskio premija už geriausią metų kalendorių. Poeto Stasio Anglickio premija teikiama jauniesiems rajono poetams, kalbininko Vytauto Vitkausko premija – jauniesiems filologams už brandžiausius filologinius kūrinius, respublikinė Augustino Griciaus premija – už geriausią pirmąją

prozos knygą bei rajono Metų kraštotyrininko ir Metų tautodailininko premijos. Kas treji metai rajone teikiama respublikinė Puodžių karaliaus premija. 2014 m. įsteigta Šiaulių rajono savivaldybės Metų kultūros darbuotojo premija, kuri skiriama Šiaulių rajono savivaldybės kultūros darbuotojams už ilgametę, rajonui reikšmingą kultūrinę meninę veiklą ar paskutiniųjų trejų metų pasiekimus profesinėje arba visuomeninėje veikloje, indėlį į kultūros programos įgyvendinimą bei Šiaulių rajono vardo garsinimą Lietuvoje ir užsienyje.

Rajone veikianti Šiaulių rajono visuomeninė kultūros taryba teikia siūlymus Šiaulių rajono savivaldybei įgyvendinant Lietuvos kultūros politikos nuostatose numatytus kultūros politikos tikslus (saugoti ir puoselėti nacionalinės ir etninės kultūros tapatumą, skatinti kūrybinę veiklą, plėtoti informacinę visuomenę, sudaryti rajono visuomenei sąlygas dalyvauti kultūroje ir ją vartoti) bei įgyvendinant Šiaulių rajono savivaldybės Leidybos rėmimo programą.

Kultūros skyrius kaupia ir viešina audiovizualinę informaciją apie Šiaulių rajono meno mėgėjų kolektyvų pasiekimus, jų dalyvavimą tarptautiniuose ir nacionaliniuose projektuose, kuria siužetus ir filmus apie istorinę, kultūrinę krašto praeitį, teikia medžiagą interneto svetainėms, saugo vaizdo archyvą, bendradarbiauja su įvairiomis visuomenės informavimo priemonėmis platindamas informaciją apie kultūros ir meno raidą Šiaulių rajone.

Atitikimas nacionalinėms strategijoms, programoms, dokumentams. Atsižvelgiant į Lietuvos kultūros politikos kaitos gaires, numatančias atnaujinti Lietuvos kultūros politikos modelį, padėsiantį atskleisti, išsaugoti ir plėtoti visuomenės kultūrinį tapatumą ir kūrybinį potencialą, Šiaulių rajono savivaldybės kultūros ir meno plėtotei aktualiausios yra šios kaitos gairės:

1. Ugdyti kultūrines žmogaus kompetencijas ir kūrybingumą visą jo gyvenimą.
2. Didinti kultūros prieinamumą visoje Lietuvoje.
3. Konceptualiai, kryptingai siekiant ilgalaikių tikslų, skleisti Lietuvos kultūrą užsienyje.

Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių atitikimas Šiaulių rajono savivaldybės kultūros ir meno plėtrai grindžiamas tuo, jog Šiaulių rajone itin aktyviai plėtojama kultūros ir meno veikla, čia yra suburtas didelis mėgėjų meno kolektyvų bei dalyvių juose skaičius, o tai rodo, kaip numatyta kaitos gairėse, „ryškėjančią aktyviai kuriančio ir dalyvaujančio kultūriniame gyvenime asmens svarbą“. Dėl šios priežasties tikslinga tenkinti rajono kultūrinius poreikius, nuo mažens ugdyti žmogaus gebėjimus dalyvauti kultūriniame gyvenime, užtikrinant tolygią kultūros sklaidą ir jos prieinamumą rajono (ir visos šalies) teritorijoje, taip pat kurti kultūrų dialogą tarp šalių palaikant kultūrų mainus, stiprinant bendradarbiavimo ryšius ir kultūrinį atvirumą tarp valstybių ir jos žmonių.

Atsižvelgiant į Muziejų plėtros strategines kryptis 2015–2020 m., kuriomis yra siekiama muziejų veiklą susieti su visuomenės kultūrinio raštingumo bei pilietinio ugdymo tikslais, kompleksiškai vykdomomis kultūros, ugdymo ir informacijos skleidimo funkcijomis, Šiaulių rajono savivaldybei aktualiausios yra šios strateginės kryptys:

1. Pirmoji strateginė kryptis – kurti muziejuose istorinę savimonę formuojančias, visuomenę pažinimo procese dalyvauti skatinančias bei krašto istoriją ir paveldą reprezentuojančias šiuolaikines ekspozicijas.
2. Antroji strateginė kryptis – stiprinti aktyviais, įtraukiančiais kūrybiniais mokymo ir mokymosi principais pagrįstą edukacinę veiklą muziejuose, kuri sąveikautų su formaliojo ugdymo programomis, neformaliuoju ugdymu, savišvieta, mokymusi visą gyvenimą bei atitiktų įvairių visuomenės grupių poreikius ir lūkesčius.
3. Trečioji strateginė kryptis – siekti muziejų rinkinių efektyvesnio kaupimo, apskaitos, saugojimo bei sklaidos visuomenei.
4. Ketvirtoji strateginė kryptis – didinti muziejų teikiamų paslaugų ir kuriamų kultūros

produktų pasiekiamumą, kokybę ir konkurencingumą rinkoje.

5. Penktoji strateginė kryptis – skatinti ir planingai įgyvendinti muziejų darbuotojų gebėjimų ugdymą bei kvalifikacijos tobulinimą.

Šių nuostatų įgyvendinimo svarba grindžiama tuo, jog iš šiuolaikinių muziejų yra reikalaujama dinamiškumo, o nuolat besikeičiantys vietos bendruomenės poreikiai kelia muziejams vis didesnius reikalavimus – tikimasi šiuolaikiškų ekspozicijų organizavimo, mokymo(si) aplinkos sukūrimo, veiklos efektyvumo, kokybiško aptarnavimo ir patirties sklaidos.

Atsižvelgiant į Bibliotekų plėtros strategines kryptis 2016–2020 m., kuriomis siekiama skatinti struktūrinį dialogą bibliotekų sistemos ir valstybės valdymo lygmeniu bei užtikrinti sąveikumą ir veiklų suderinamumą, pagrįstą sumanios visuomenės, sumanios ekonomikos ir sumanaus valdymo vertybinėmis nuostatomis, Šiaulių rajono savivaldybei aktualiausios yra šios strateginės kryptys:

1. Pirmoji strateginė kryptis – bibliotekos visuomenės mokymuisi. Jos tikslas − bibliotekose stiprinti gyventojų kultūrinių ir informacinių kompetencijų bei raštingumo ugdymosi veiklas, skatinančias visuomenės narių kūrybingumą, socialinį ir ekonominį veiklumą bei motyvaciją dalyvauti mokymosi visą gyvenimą procese.
2. Antroji strateginė kryptis – bibliotekos visuomenės socialinei–ekonominei gerovei. Jos tikslas − stiprinti bibliotekų bendruomenes, panaudojant įveiklintą bibliotekų infrastruktūrą ir kuriant naujas elektronines paslaugas, skatinančias žiniomis, verslumu ir inovacijomis grindžiamą socialinę–ekonominę raidą.
3. Trečioji strateginė kryptis – bibliotekos efektyvaus valdymo principus ir visuomenės poreikius atitinkančiai plėtrai. Jos tikslas – tobulinti bibliotekų valdymą, grindžiant jį veiksmingu ir efektyviu veiklų įgyvendinimu, sistemingu darbuotojų kompetencijų tobulinimu ir veiklos rezultatų vertinimu.

Numatytų strateginių krypčių atitikimas ir reikalingumas Šiaulių rajono savivaldybės viešosios bibliotekos ir jos struktūrinių padalinių veiklos plėtotei grindžiamas tuo, jog bibliotekoje ir jos struktūriniuose padaliniuose vykdoma intensyvi švietėjiška, informacinė, kultūrinė, kraštotyrinė veikla, užtikrinanti bendruomenės informacinį, kultūrinį raštingumą, kūrybingumo ugdymą ir kt. Šiandienos informacijos vartotojų poreikiai itin sparčiai kinta, todėl bibliotekoms svarbu greitai prisitaikyti, savo veikloje pasitelkiant naujausias informacines–komunikacines technologijas, bei tokiu būdu mažinti socialinę atskirtį, skatinti įvairių amžiaus grupių vartotojų dalyvavimą informacinės bendruomenės kūrimo procese bei užtikrinti bibliotekų teikiamų paslaugų kaitą.

SPORTAS

Sportas – tai pagal tam tikras taisykles organizuojama žmonių veikla, derinant fizinius ir intelektinius gebėjimus, skirta varžymuisi, laisvalaikio praleidimui, įvairių įgūdžių lavinimui, o taip pat pasiruošimas šiai veiklai ir to pasiruošimo metu atsirandantys tarpusavio santykiai. Sportu siekiama varžytis, gerinti sveikatą, gauti moralinį ir materialinį pasitenkinimą.

Remiantis Lietuvos sporto informacijos centro 2014 m. duomenimis, Šiaulių rajono savivaldybėje veikė 23 sporto organizacijos, jose sportavo 1 816 dalyviai. 2014 m. Šiaulių rajone buvo surengtos 271 sporto varžybos, kuriose dalyvavo 11 923 dalyviai. 2011–2014 m. laikotarpiu sporto organizacijų bei sportuojančiųjų skaičius rajone mažėjo. Sporto organizacijų skaičius sumažėjo 2 vnt., dalyvių sporto organizacijų veikloje – 1,2 karto. Tuo tarpu sporto varžybų skaičius išaugo vieną kartą arba 15 vnt., o dalyvių juose skaičius – sumažėjo 1,2 karto. Tai rodo, jog gyventojų susidomėjimas sportu mažėja, sveikai gyvensenai neskiriama pakankamai dėmesio.

Šiaulių rajono savivaldybės teritorijoje, remiantis Lietuvos sporto statistikos metraščio

duomenimis, 2014 m. buvo 21 stadionas, 28 salės (6 – didesnės kaip 15 x 30 m, 11 – 24 x 12 m – 15 x 30 m, 11 – kitos), 3 žirgų sporto manieže, 31 krepšinio aikštelė, 11 tinklinio aikštelių, 3 futbolo aikštės, 2 rankinio aikštelės, 2 teniso aikštelės, 3 universalios dirbtinės dangos sporto aikštelės. Remiantis šiais duomenimis, sporto bazių infrastruktūra yra pakankama gyventojų sporto interesams tenkinti.

Rajone veiklą vykdo Šiaulių rajono vyrų mėgėjų krepšinio lyga (ŠRVMKL). ŠRVMKL tikslas – išaiškinti pajėgiausias Šiaulių rajono vyrų mėgėjų krepšinio komandas. Siekdama tikslo, ŠRVMKL įgyvendina šiuos uždavinius: populiarina krepšinio sporto šaką rajone; skatina rajono gyventojus užsiimti kūno kultūra ir sportu; propaguoja kilnų elgesį sporte; puoselėja bendravimą ir bendradarbiavimą tarp rajone veikiančių sporto klubų.

Šiaulių rajone kultivuojamos 22 sporto šakos, veikia Šiaulių rajono Kuršėnų sporto mokykla, propaguojanti 8 sporto šakas (boksą, dziudo, futbolą, graikų-romėnų imtynes, Kyokushin Karate, krepšinį, lengvąją atletiką, žirgų sportą) vaikams, paaugliams, jaunimui.

Rajono sportininkai garsina rajono vardą vietos ir tarptautinėse varžybose. 2016 m. vykusiose Lietuvos jaunių lengvosios atletikos pirmenybėse iškovoti du (pirmosios ir antrosios vietos medaliai), tradicinėse tarptautinėse jaunių ir jaunučių varžybose „Manieže taurė 2015“, kuriose dalyvavo Lietuvos, Latvijos, Estijos sportininkai, taip pat iškovota pirmoji vieta. Šiaulių rajono savivaldybė nuosekliai ir sistemingai remia sporto klubų veiklos programas, kurias kiekvienų metų pradžioje nagrinėja sporto taryba.

Atitikimas nacionalinėms strategijoms, programoms, dokumentams. Įgyvendinant Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros 2016–2023 m. plėtros programą, kurios viena pagrindinių įgyvendinimo sąlygų – sveikatos priežiūros sektoriaus lyderystė ir kitų sektorių įsitraukimas, Šiaulių rajono savivaldybei aktualus yra šis programos tikslas:

1. Stiprinti fizinę ir psichinę sveikatą – formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą, skatinti sveikatos raštingumą.

Šis Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros 2016–2023 m. plėtros programos tikslas svarbus tuo, jog numato didinti gyventojų fizinį aktyvumą ir sudaryti jiems sąlygas būti fiziškai aktyviems visose gyvenimo srityse. Šiaulių rajono savivaldybėje gyventojų fizinis aktyvumas yra mažas, sportuojančiųjų skaičius mažėja, todėl, siekiant didinti bendruomenės sąmoningumą, reikia propaguoti sveikos gyvensenos idėjas, būtina informuoti visas gyventojų grupes apie fizinio aktyvumo naudą sveikatai, skatinti rinktis adekvatų fizinį aktyvumą, mažinantį laiką, leidžiamą nejudant, skatinti vaikų ir paauglių bei vyresnio amžiaus asmenų fizinį aktyvumą, taip pat kurti, atnaujinti ir plėtoti saugią sporto ir fizinės veiklos infrastruktūrą, gerinti jos visuotinį prieinamumą, artinti ją prie gyvenamosios vietos ir kt.

Įgyvendinant 2011–2020 m. Valstybinės sporto plėtros strategiją, numatančią sudaryti sąlygas visų Lietuvos socialinių grupių įtraukimui į sporto veiklą, tokiu būdu sprendžiant itin svarbius visuomenės sanglaudos, gyvenimo kokybės gerinimo, gyventojų sveikatos ir sveikos gyvensenos, didesnio darbingumo, laisvalaikio užimtumo uždavinius ir kartu sukuriant socialinį pagrindą, reikalingą didelio meistriškumo sportininkų rengimo sistemos funkcionavimui, Šiaulių rajono savivaldybei aktualūs šie yra plėtros strategijos tikslai:

1. Sistemingai didinti visuomenės supratimą, kad fizinis aktyvumas, sportavimas yra darnios asmenybės prielaida ir visuotinė vertybė.
2. Sukurti ir tobulinti horizontalią sporto viešojo administravimo struktūrą, apimančią daugelį valstybės valdymo sričių ir savivaldybių institucijas, struktūrą, kuri sudarytų sąlygas plėtoti bendradarbiavimą su nevyriausybinėmis sporto organizacijomis ir privačiu sporto veiklos sektoriumi.
3. Plėtoti sporto srities žmogiškuosius išteklius, kad jie būtų pakankami tarpinstitucinėms socialinėms programoms įgyvendinti (didėjančiam sporto

vaidmeniui visuomenėje užtikrinti).

4. Sukurti ir (arba) atnaujinti sporto infrastruktūrą, kad ji būtų tolygiai išplėtota visuose Lietuvos regionuose, prieinama kiekvienam gyventojui jo aplinkoje ir sudarytų tinkamas sportavimo sąlygas įvairaus amžiaus žmonėms, neįgaliesiems, mėgėjams ir didelio meistriškumo sportininkams.

Šiaulių rajono savivaldybėje sporto organizacijų, sporto renginių dalyvių bei sportuojančiųjų skaičiaus mažėjimas rodo mažėjantį susidomėjimą sportu ne tik kaip sveikatos užtikrinimo, bet ir kaip laisvalaikio praleidimo veikla. Siekiant efektyvių rezultatų ugdant sveiką, aktyvų sportą propaguojančią vietos bendruomenę, tikslinga stiprinti sveikos gyvensenos propagavimo sistemą savivaldybėje, taip pat kurti tarptautinio bendradarbiavimo sporto veiklose sistemą, didinti gyventojų, lankančių sporto įstaigas ir organizacijas, skaičių, skatinti įvairių sporto šakų, įskaitant mėgėjų ir profesionalų sportą, sąveiką, stiprinti savivaldybės institucijų, viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimą sporto srityje, visapusiškai tobulinti sporto specialistų rengimo sistemą, atnaujinti sporto infrastruktūrą ją pritaikant sportuojančiųjų poreikiams ir kt.

JAUNIMAS IR JAUNIMO POLITIKA

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2016 metų pradžioje Šiaulių rajono savivaldybėje gyveno 8 451 jauni (14–29 m.) žmonės. Iš jų – 1 128 niekur nedirbančių, nesimokančių ir neregistruotų darbo biržoje jaunuolių: 305 – nedirba, 823 yra neaktyvūs.

Šiaulių rajono savivaldybėje jaunimo politiką formuoja Šiaulių rajono savivaldybės taryba ir administracija dalyvaujant Jaunimo reikalų tarybai ir jaunimo reikalų koordinatoriui. Jaunimo reikalų taryba buvo įkurta 1999 m. Ši taryba – tai visuomeninė patariančioji institucija, atliekanti jaunimo reikalų konsultanto ir eksperto funkcijas Šiaulių rajono savivaldybėje. Jaunimo reikalų koordinatorius yra tarpininkas tarp savivaldybės politikų, tarnautojų ir jaunimo, padedantis savivaldybei formuoti jaunimo politiką.

Šiaulių rajono savivaldybė, bendradarbiaudama su įvairiomis įstaigomis ir organizacijomis, daug dėmesio skiria jaunimo užimtumo, aktyvumo didinimui. Šiaulių rajone jau vienerius metus vykdomas projektas „Atrask save“. Projekto tikslas – sumažinti 15 – 29 m. niekur nedirbančių, nesimokančių, neregistruotų darbo biržoje jaunuolių skaičių. Už šio uždavinio vykdymą atsako Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM), o pagrindiniai vykdytojai yra Lietuvos darbo birža (LDB) ir Jaunimo reikalų departamentas (JRD). Pastarosios institucijos, įgyvendindamos jaunimo garantijų iniciatyvą, vykdo pirminės intervencijos projektą „Atrask save“ (LDB ir JRD kaip partneriai) ir antrinės intervencijos projektą „Naujas startas“ (tik LDB). Bendra šių projektų vertė: 68 mln. EUR („Atrask save“ – 33 798 580,00 „Naujas startas“ – 35 375 386 mln). Siekiama kaip įmanoma daugiau jaunuolių grąžinti į švietimo sistemą, integruoti į darbo rinką ir padidinti atstovaujamos savivaldybės rodiklį bei gerinti visos valstybės situaciją, mažinti emigraciją, nusikalstamumą ir ugdyti jaunuolių sąmoningumą. Į projekto veiklas yra įtraukta 18 niekur nedirbančių, nesimokančių ir neregistruotų darbo biržoje jaunuolių: 3 iš jų – įsidarbino, 3 – grįžo į švietimo sistemą ir pradėjo arba tęsė mokymąsi. 2016 m. spalio 1 d. duomenimis, potencialių projekto dalyvių, kurie, tikėtina, bus įtraukti į projekto veiklas yra 35.

Atviras Šiaulių rajono jaunimo centras 2015 metais gavo finansavimą iš Lietuvos Respublikos ir Europos ekonominės erdvės finansinio mechanizmo programos LT05 „Rizikos grupės vaikai ir jaunimas“ įgyvendinti projektą „Atviro Šiaulių rajono jaunimo centro infrastruktūros ir paslaugų modernizavimas“. Projektas baigtas 2016 m. Jaunimas džiaugiasi atnaujintomis patalpomis, nupirkta nauja įranga. Atviras Šiaulių rajono jaunimo centras sulaukia tarptautinių vizitų, kurių metu yra pristatoma jaunimo centro veikla, infrastruktūra. Taip pat centro vadovai sulaukia svečių ir iš kitų Lietuvos savivaldybių. Dalintis patirtimi atvyksta įvairūs Lietuvos jaunimo centrai.

Pažymėtina, jog Šiaulių rajono savivaldybė, siekdama visapusiškos jaunimo integracijos į

visuomenę, aktyviai vykdo mobilų darbą su jaunimu kaimiškose vietovėse. Darbas su jaunimo vykdomas: Šiaulių rajono savivaldybės viešosios bibliotekos, Gruzdžių filialo „Info erdvėje“, Gruzdžių g. 3, Gruzdžiai (antradieniais), Šiupylių bendruomenės namuose (bibliotekoje), Šiupylių k. Gruzdžių sen. (trečiadieniais), Šakynos bendruomenės namuose, Šiaulių g. 24, Šakynoje (ketvirtadieniais), Dirvonėnų mokykloje, J. Ruzgio g. 1, Dirvonėnų k. (penktadieniais).

Atitikimas nacionalinėms strategijoms, programoms, dokumentams. Įgyvendinant Nacionalinę jaunimo politikos 2011–2019 m. plėtros programą, kuria siekiama sukurti palankią aplinką (sąlygas) jauno žmogaus vertingam gyvenimui ir saviraiškai Lietuvoje, Šiaulių rajono savivaldybei aktualiausi yra šie plėtros programos tikslai:

1. Užtikrinti įvairius jaunimo poreikius atitinkančią socialinės apsaugos, švietimo ir sveikatos sistemų plėtrą.
2. Ugdyti sąmoningą, pilietišką, patriotišką, brandžią, kultūringą ir kūrybingą jauno žmogaus, gebančio būti aktyvia įvairialypės visuomenės dalimi, asmenybę.
3. Išplėtoti ir koordinuoti darbo su jaunimu sistemą ir užtikrinti jaunimo užimtumo infrastruktūros plėtrą.
4. Sudaryti palankias sąlygas nuosekliai ir kokybiškai jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų veiklai, siekiant aktyvesnio jaunimo į(si)traukimo į organizuotą veiklą;
5. Užtikrinti žinybų ir sektorių bendradarbiavimą plėtojant darnią, faktais ir žiniomis grįstą jaunimo politiką.

Šiaulių rajono savivaldybėje jaunų žmonių skaičius mažėja. Jaunų žmonių mažėjimo pagrindine priežastimi tampa spartūs emigracijos procesai, kuriuos sukelia nepakankamas jaunimo užimtumas, negebėjimas užtikrinti jauno žmogaus tobulėjimo galimybių (profesinio orientavimo stoka), menkos verslo kūrimo perspektyvos ir pan. Siekiant garantuoti visapusišką jaunimo tobulėjimą Šiaulių rajone, būtina skatinti šios amžiaus grupės ekonominį ir socialinį verslumą, sudaryti sąlygas įgytų gebėjimų pritaikymui vietos bendruomenės poreikiams, skatinti jaunimo kūrybiškumą ugdant jų pilietiškumą, plėtoti jaunimo laisvalaikio ir užimtumo infrastruktūrą, darbo su jaunimu veiklas, skatinti aktyvų jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų dalyvavimą jaunimo politikoje ir kt.

Įgyvendinant Užimtumo didinimo 2014–2020 m. programą, kuria siekiama pasiekti kuo didesnį gyventojų užimtumą, kad kiekvienas gyventojas galėtų rasti turimą kvalifikaciją atitinkantį darbą ir užsitikrinti tinkamą pragyvenimo lygį, Šiaulių rajono savivaldybei jaunimo politikos srityje aktualiausi yra šie plėtros programos tikslai:

1. Didinti darbo jėgos kvalifikacijos atitiktį darbo rinkos reikmėms.
2. Laisvus darbo išteklius integruoti į darbo rinką ir joje išlaikyti.

Jaunimas laikytinas itin pažeidžiama visuomenės grupe, dėl nepakankamų profesinių įgūdžių ir darbo patirties stokos susiduriančia su integracijos į darbo rinką problemomis. Siekiant didinti jaunimo integracijos į darbo rinką galimybes Šiaulių rajone, būtina modernizuoti profesinį mokymą, tobulinti studijų turinį ir procesą. Siektina, kad studijų ir mokymo programų pasiūla jaunimui (ir suaugusiesiems) atitiktų darbdavių ir regiono bei savivaldybės ūkio poreikius. Be to, būtina užtikrinti greitą ir tvarų jaunimo perėjimą iš švietimo sistemos į darbo rinką, skatinti jaunuolių savarankišką darbą ir remti jaunimo verslo kūrimo iniciatyvas, norint, kad jaunimas liktų gyventi ir dirbti rajone.

Įgyvendinant Lietuvos pažangos strategiją „Lietuva 2030“, kurios pagrindinis tikslas – bendruomenių, nevyriausybinių organizacijų ir aktyvių piliečių idėjų, kaip paversti Lietuvos ateitį sėkminga, skatinimas, Šiaulių rajono savivaldybei jaunimo politikos srityje aktualiausi yra šie pažangos strategijos užmojai:

Sumani visuomenė – laiminga visuomenė, kuri yra kiekvieno piliečio idėjoms

[**kūrybingumas**], naujovėms ir iššūkiams atvira [**atvirumas**], solidari, savivaldi ir politiškai brandi [**atsakomybė**].

Skatinant Šiaulių rajono savivaldybės jaunimą prisidėti prie sumanios visuomenės kūrimo iniciatyvų, tikslinga įvertinti jaunimo gebėjimą prisitaikyti prie visuomenėje vykstančių pokyčių, plėtoti jaunimo pilietiškumo ir kūrybingumo idėjas. Veiklios visuomenės formavimui didelę įtaką turi jaunuolių dalyvavimas bendruomenės gyvenime, visuomeninių organizacijų, savanorystės veiklose ir pan. Atsižvelgiant į šias iniciatyvas, būtina aktyviau įtraukti jaunimą į visuomeninį gyvenimą, skatinti nevyriausybinių bei kitų su jaunimu dirbančių organizacijų plėtotę.

VIEŠASIS SAUGUMAS

2015 m. Šiaulių rajono savivaldybėje užregistruoti 683 nusikaltimai, kurių didžiąją dalį sudarė vagystės (24,3 proc.). Nusikalstamumas 100 000-ių gyventojų Šiaulių rajono savivaldybėje augo 2011–2013 m. (nuo 1 883 nusikaltimų – 2011 m. iki 2 538 nusikaltimų – 2013 m.), 2014 m. sumažėjo (iki 1 789 nusikaltimų). 2014 m. nusikaltimų, tenkančių 100 000-ių gyventojų, rodiklis Šiaulių rajono savivaldybėje buvo mažesnis nei šalyje (2 543), Šiaulių apskrityje (2 614) ir visose apskrities savivaldybėse.

2015 m. nepilnamečiai Šiaulių rajono savivaldybėje įvykdė 24 nusikaltimus. 2015 m. duomenis lyginant su 2012 m. duomenimis, nepilnamečių įvykdytų nusikaltimų skaičius Šiaulių rajono savivaldybėje mažėjo 51 proc. Prie nepilnamečių nusikalstamumo mažėjimo Šiaulių rajono savivaldybėje prisideda įvairių prevencijos priemonių mokymo įstaigose įgyvendinimas, jaunimo užimtumo, kūrybingumo skatinimas.

2015 m. Šiaulių rajono savivaldybėje buvo ištirti 447 nusikaltimai, o ištirtų nusikaltimų dalis siekė 65,4 proc. nuo visų įvykdytų nusikaltimų. Nusikaltimų išaiškinamumo rodikliai 2015 m. Šiaulių rajono savivaldybėje buvo aukštesni nei šalyje (54,1 proc.), prastesni nei Šiaulių apskrityje (68,5 proc.), atsiliko nuo visų apskrities savivaldybių rodiklių.

2015 m. Šiaulių rajono savivaldybėje buvo užregistruoti 263 gaisrai, kuriuose žuvo 3 žmonės. Gaisrų skaičius 2012–2015 m. laikotarpiu Šiaulių rajono savivaldybėje išaugo 37 proc. Šis rodiklis augo šalyje (6,8 proc.), Šiaulių apskrityje (14,6 proc.) bei daugelyje apskrities savivaldybių (išskyrus Joniškio rajono savivaldybę ir Radviliškio rajono savivaldybę, kuriose gaisrų skaičius mažėjo atitinkamai 10,4 proc. ir 6,1 proc.).

Atitikimas nacionalinėms strategijoms, programoms, dokumentams. Įgyvendinant Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 m. programą, kurios strateginis tikslas – siekti, kad Lietuva taptų saugesne valstybe, gebančia veiksmingai apsaugoti pagrindines žmogaus teises bei laisves ir užtikrinti viešąjį saugumą, Šiaulių rajono savivaldybei aktualiausi yra šie programos aspektai:

1. Sukurti gyvenamąją aplinką, apsaugotą nuo nusikalstamų veikų.
2. Sukurti aplinką, nepalankią organizuotam nusikalstamumui ir sunkiems bei labai sunkiems nusikaltimams vykdyti, ir mažinti sunkių ir labai sunkių, taip pat ONG daromų nusikaltimų žalą visuomenei.
3. Sustiprinti apsaugą nuo gaisrų, ekstremaliųjų įvykių bei situacijų ir užtikrinti kvalifikuotą pagalbą gresiant ar susidarius ekstremaliajai situacijai.
4. Didinti teisėsaugos institucijų ir kitų valstybės įstaigų, kurioms pavesti su viešojo saugumo stiprinimu tiesiogiai susiję uždaviniai, veiklos veiksmingumą.

Šiaulių rajono savivaldybėje nusikaltimų prevencija yra užtikrinama efektyviai – gyventojų saugumu rūpinasi Šiaulių miesto ir rajono policijos komisariatas, mažėja nusikalstamų veikų skaičius, auga ištirtų nusikalstamų veikų dalis. Siekiant ir ateityje užtikrinti nusikalstamumo mažėjimą rajone, būtina plėsti ir stiprinti savivaldybės, teisėsaugos institucijų, nevyriausybinių organizacijų ir privataus sektoriaus vaidmenį ir bendradarbiavimą kuriant saugią gyvenamąją

aplinką bei didinant nusikaltimų prevencijos veiksmingumą, mažinti smurto mastą, stiprinti teisėsaugos institucijų atsaką sunkių ir labai sunkių nusikaltimų organizatoriams, vykdytojams, kitiems bendrininkams, didinti teisėsaugos institucijų ir kitų rajono įstaigų veiklos veiksmingumą ir pan. Atsižvelgiant į augantį gaisrų skaičių, svarbu sustiprinti apsaugą nuo gaisrų, ekstremaliųjų įvykių bei situacijų ir užtikrinti kvalifikuotą pagalbą gresiant ar susidarius ekstremaliajai situacijai.

Įgyvendinant Valstybinę smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir pagalbos teikimo nukentėjusiems asmenims 2014–2020 m. programą, kurios paskirtis – užtikrinti smurto artimoje aplinkoje prevenciją ir pagalbos smurtą artimoje aplinkoje patyrusiems asmenims teikimą, Šiaulių rajono savivaldybei aktualiausi yra šie programos tikslai:

1. Plačiau supažindinti visuomenę su įvairiomis smurto apraiškomis, jo padariniais ir būtinybe užkirsti jam kelią, ugdyti nepakantumą smurtiniam elgesiui.
2. Tobulinti kompleksinės pagalbos teikimo smurtą patyrusiems asmenims mechanizmą, pagrįstą valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, nevyriausybinių organizacijų, kitų įstaigų, organizacijų ir visuomenės bendradarbiavimu.

Valstybinės smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir pagalbos teikimo nukentėjusiems asmenims 2014–2020 m. programos tikslų aktualumą pagrindžia tai, jog smurtas artimoje aplinkoje vis dar yra toleruojamas. Dėl šios priežasties labai svarbu siekti, kad visuomenė (taip pat ir vietos bendruomenė) geriau atpažintų smurtą artimoje aplinkoje, gautų daugiau informacijos apie smurto artimoje aplinkoje žalą, prevenciją, pagalbą jį patyrusiems, bausmes už jo naudojimą, taip pat smurtinio elgesio keitimą bei taptų jam nepakanti. Be to, svarbu tobulinti specialistų, dirbančių su smurtą patyrusiais asmenimis, kvalifikaciją, užtikrinti, kad žmogiškieji ištekliai būtų naudojami veiksmingai. Svarbu, kad smurtą patyrę asmenys, naudodamiesi savivaldybėje veikiančia infrastruktūra, galėtų kuo skubiau gauti prieinamą ir kvalifikuotą pagalbą.

Įgyvendinant Saugios savivaldybės koncepciją, kurios tikslas – užtikrinti ir palaikyti saugią aplinką šalies savivaldybėse, Šiaulių rajono savivaldybei aktualus yra pagrindinis koncepcijos tikslas:

1. Didinti gyventojų saugumą.

Siekiant užsibrėžto tikslo įgyvendinimo, tikslinga didinti Šiaulių rajono savivaldybės vaidmenį stiprinant gyventojų saugumą ir šios srities gebėjimus, kompleksiškai ir planingai plėtoti savivaldybės veiklą, skirtą gyventojų saugumui stiprinti, atsižvelgiant į tam tikrų savivaldybės bendruomenių poreikius ir interesus, gyventojų saugumo būklę ir kitą savivaldybės specifiką, plačiau informuoti gyventojus saugumo klausimais, diegti jiems saugios gyvensenos pagrindus, didinti gyvenamųjų vietovių bendruomenių vaidmenį kuriant saugią aplinką, skatinti jų aktyvumą ir savanorystę šioje srityje. Taip pat būtina plėsti gyventojų informavimo ir perspėjimo sistemą įvykus ekstremaliems įvykiams ar situacijoms.

TECHNOLOGINIAI VEIKSNIAI

Informacinės visuomenės plėtra yra vienas svarbiausių pažangos veiksnių. Atnaujinant turimus informacinius išteklius, gerėja viešojo valdymo kokybė ir prieinamumas, pasitelkus įvairius elektroninius įrankius ir paslaugas, darbas tampa paprastesnis ir sklandesnis. Spartus informacinių technologijų vystymasis skatina naujų technologijų, modernių informacijos sistemų diegimą, o jų svarba yra labai didelė.

2015 m. asmeninį kompiuterį Šiaulių apskrityje turėjo 61,6 proc. namų ūkių, interneto prieigą – 61,8 proc. namų ūkių. Šie rodikliai buvo šiek tiek mažesni nei šalyje (atitinkamai – 67,6 proc. ir 68,3 proc.). 2012–2015 m. laikotarpiu namų ūkių, turinčių asmeninį kompiuterį ir interneto prieigą, dalis Šiaulių apskrityje mažėjo.

Šiaulių rajone, kaip ir visoje šalyje, augo vartotojų, besinaudojančių viešosiomis ir administracinėmis elektroninėmis paslaugomis, elektronine prekyba, elektroninėmis priemonėmis, skaičius.

Šiaulių rajono savivaldybės administracijos informacija apie savivaldybės vadovų, administracijos veiklą, atskirų savivaldybės administracijos skyrių duomenys, aktuali gyventojams ir bendruomenei informacija, naujienos ir kt., talpinami savivaldybės interneto svetainėje https://www.siauliuraj.lt/. Šiaulių rajono savivaldybėje aktyviai vykdomi informacinių technologijų plėtros projektai, diegiama ir plėtojama elektroninės demokratijos, elektroninių paslaugų sistema ir kt.

Atitikimas nacionalinėms strategijoms, programoms, dokumentams. Įgyvendinant Valstybės pažangos strategiją „Lietuva 2030“, kurios pagrindinė idėja – bendruomenių, nevyriausybinių organizacijų ir aktyvių piliečių idėjų, kaip paversti Lietuvos ateitį sėkminga, skleidimas, Šiaulių rajono savivaldybei technologinės plėtros ir efektyvaus valdymo srityje aktualiausi yra šie pažangos strategijos užmojai:

Sumanus valdymas – atviras ir skatinantis dalyvauti [**atvirumas**], rezultatyvus, atitinkantis visuomenės poreikius ir užtikrinantis geros kokybės paslaugas valdymas [**atsakomybė**], kompetentinga ir priimanti kryptingus strateginius sprendimus valdžia [**kūrybingumas**].

Siekiant sumanaus valdymo iniciatyvos įgyvendinimo Šiaulių rajono savivaldybėje, tikslinga skatinti į veiklos rezultatus ir efektyvumą nukreiptą valdymo kultūrą, grindžiamą bendruomenės poreikių tenkinimu. Viešoji informacija turėtų būti pateikiama suprantamai ir aiškiai, o valdžia – įsipareigoti paslaugų, gyvenamosios aplinkos ir kitais klausimais nuolat informuoti bendruomenę, verslą, nevyriausybines organizacijas, bei su jais turėtų tartis. Viešųjų paslaugų teikimo mastas turi atitikti visuomenės lūkesčius, būti lengvai prieinamas visiems bendruomenės nariams. Taip pat svarbu ugdyti ir valdžios strateginės lyderystės gebėjimus, užtikrinti, kad strateginiai sprendimai būtų priimami bendradarbiaujant ir siekiant plataus sutarimo.

Įgyvendinant Valstybinę moterų ir vyrų lygių galimybių 2015–2021 m. programą, kurios strateginis tikslas – nuosekliai, kompleksiškai ir sistemingai visose srityse skatinti moterų ir vyrų lygybę, šalinti moterų ir vyrų padėties skirtumus, Šiaulių rajono savivaldybei aktualiausi yra šie programos tikslai:

1. Siekti subalansuoto moterų ir vyrų dalyvavimo priimant sprendimus ir einant aukščiausias pareigas.
2. Didinti moterų ir vyrų lygybės institucinių mechanizmų efektyvumą.

Siekiant užsibrėžtų tikslų įgyvendinimo Šiaulių rajono savivaldybėje, būtina užtikrinti, jog priimant svarbius, su valdymu susijusius, sprendimus lygiomis teisėmis dalyvautų tiek vyrai, tiek moterys, ir abiejų lyčių interesams būtų vienodai atstovaujama. Subalansuotas abiejų lyčių atstovavimas priimant sprendimus yra moterų ir vyrų tikslų ir interesų įgyvendinimo priemonė bei svarbi moterų ir vyrų lygybės įgyvendinimo sąlyga. Taip pat svarbu didinti valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, bei kitų darbuotojų gebėjimus integruoti lyčių aspektą, padėti savivaldybei imtis veiksmų, užtikrinančių lygias moterų ir vyrų galimybes, ir kt.

VIDINĖS APLINKOS ANALIZĖ

TEISINĖ BAZĖ

Šiaulių rajono savivaldybė savo veiklą organizuoja vadovaudamasi LR Vietos savivaldos įstatymu, kitais įstatymais ir teisės aktais bei vidaus dokumentais: Šiaulių rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamentu, Šiaulių rajono savivaldybės administracijos nuostatais ir kitais

savivaldos institucijų veiklą reglamentuojančiais dokumentais.

ORGANIZACINĖ STRUKTŪRA

Šiaulių rajono savivaldybės atstovaujamoji institucija yra taryba, turinti vietos valdžios ir viešojo administravimo teises ir pareigas, vykdomoji institucija – administracijos direktorius, administracijos direktoriaus pavaduotojai, turintys viešojo administravimo teises ir pareigas. Šios Savivaldybės institucijos yra atsakingos už savivaldos teisės įgyvendinimą.

Savivaldybių funkcijos pagal veiklos pobūdį skirstomos į vietos valdžios, viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų teikimo. Vietos valdžios funkcijas įstatymų nustatyta tvarka atlieka savivaldybės taryba. Viešojo administravimo funkcijas įstatymų nustatyta tvarka atlieka savivaldybės taryba, savivaldybės vykdomoji institucija (vykdomosios institucijos), kiti savivaldybės įstaigų ir tarnybų vadovai, valstybės tarnautojai, kuriems teisės aktai ar savivaldybės tarybos sprendimai suteikia viešojo administravimo teises savivaldybės teritorijoje. Viešąsias paslaugas teikia savivaldybių įsteigti paslaugų teikėjai arba pagal sudarytas sutartis kiti viešai pasirenkami fiziniai ar juridiniai asmenys.

Šiaulių rajono savivaldybės taryba susideda iš įstatymų nustatyta tvarka demokratiškai išrinktų Savivaldybės bendruomenės atstovų – 25 Savivaldybės tarybos narių. Savivaldybėje sudaryti 6 Šiaulių rajono savivaldybės tarybos komitetai: Biudžeto, finansų ir valdymo komitetas; Kaimo reikalų ir ekologijos komitetas; Komunalinio ir vietinio ūkio komitetas; Kontrolės komitetas; Sveikatos ir socialinių reikalų komitetas; Švietimo, kultūros ir sporto komitetas.

Šiaulių rajono savivaldybės administracijos struktūra:

- Administracijos filialai: Bubių seniūnija, Ginkūnų seniūnija, Gruzdžių seniūnija, Kairių seniūnija, Kuršėnų kaimiškoji seniūnija, Kuršėnų miesto seniūnija, Kužių seniūnija, Meškuičių seniūnija, Raudėnų seniūnija, Šakynos seniūnija, Šiaulių kaimiškoji seniūnija;
- Administracijos struktūriniai padaliniai: Savivaldybės centralizuoto vidaus audito tarnyba, Aplinkos apsaugos skyrius, Architektūros ir paveldosaugos skyrius, Archyvas, Bendrųjų reikalų skyrius, Buhalterinės apskaitos skyrius, Civilinės metrikacijos skyrius, Ekonomikos ir verslo plėtros skyrius, Finansų skyrius, Informacinių technologijų skyrius, Investicijų ir projektų valdymo skyrius, Kultūros skyrius, Teisės ir personalo administravimo skyrius, Savivaldybės gydytojas, Seniūnijos, Socialinės paramos skyrius, Jaunimo reikalų koordinatorius, Švietimo ir sporto skyrius, Teisės ir personalo administravimo skyrius, Turto valdymo skyrius, Ūkio ir transporto skyrius, Vaiko teisių apsaugos skyrius, Vyriausiasis sanitarijos inspektorius, Viešųjų pirkimų skyrius, Vyriausiasis specialistas, Žemės ūkio skyrius, savivaldybės gydytojas.

ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI

2016 m. balandžio 4 d. duomenimis, Šiaulių rajono savivaldybės administracijoje buvo 234 pareigybės, iš jų – 2 politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojai, 100 valstybės karjeros tarnautojų, 132 darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis. 66 proc. valstybės karjeros tarnautojų pareigybių nustatyti šis lygis ir kategorijos: 15 valstybės karjeros tarnautojų – A lygio 12 kategorija, 28 – A lygio 11 kategorija ir 23 – A lygio 10 kategorija. Iš visų valstybės karjeros tarnautojų pareigybių B lygio 8 kategorijas turėjo 2 valstybės karjeros tarnautojai. Savivaldybės administracijoje 15 valstybės karjeros tarnautojų suteiktos I kvalifikacinė klasė, 46 – II kvalifikacinė klasė ir 28 – III kvalifikacinė klasė.

Kadangi kasmet didėja reikalavimai viešojo administravimo institucijoms, labai svarbus kvalifikacijos tobulinimas. Administracijos tarnautojų ir darbuotojų mokymus pagal metinį mokymo planą organizuoja Teisės ir personalo administravimo skyrius. 2015 m. kvalifikaciją tobulino 57 Savivaldybės administracijos valstybės karjeros tarnautojai.

2011 metais ir 2014 metais Savivaldybės administracija įgyvendino ES paramos lėšomis

finansuojamus du projektus, skirtus viešojo administravimo institucijų valstybės tarnautojų ir darbuotojų kvalifikacijos tobulinimui. Kiekvieno iš šių projektų įgyvendinimo metu kvalifikaciją patobulino virš 200 savivaldybės administracijos valstybės tarnautojų ir darbuotojų.

Lyginant 2015 metų duomenis su 2012 metų duomenis, kvalifikaciją tobulinusių valstybės karjeros tarnautojų skaičius išaugo dvigubai.

PLANAVIMO SISTEMA

Savivaldybės veiklos planavimas pagal veiklos rezultatų pasiekimo trukmę yra suskirstytas į tris kategorijas: ilgos trukmės (septynių-dešimties metų) – Šiaulių rajono savivaldybės strateginis plėtros planas; vidutinės trukmės (trijų metų) – Šiaulių rajono savivaldybės strateginis veiklos planas; trumpojo laikotarpio (vienerių metų) – Šiaulių rajono savivaldybės biudžetas.

Šiaulių rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2011 – 2017 m. patvirtintas Šiaulių rajono savivaldybės tarybos 2011 m. vasario 10 d. sprendimu Nr. T-11(1.1), o Šiaulių rajono savivaldybės strateginės plėtros planas 2017-2023 metams patvirtintas Šiaulių rajono savivaldybės tarybos 2016 m. lapkričio 15 d. sprendimu Nr. T-298. Kiekvienais metais Šiaulių rajono savivaldybė rengia veiklos planą trims metams ir savivaldybės biudžetą vieneriems metams.

FINANSINIAI IŠTEKLIAI

Šiaulių rajono savivaldybės strateginio veiklos plano programų pagrindinis finansavimo šaltinis – Savivaldybės biudžeto lėšos. Planuojamos savivaldybės 2016 metų biudžeto pajamos siekė daugiau nei 30 mln. EUR. Daugiausia lėšų planuota skirti Švietimo ir sporto veiklos programai – 44,03 proc., Šiaulių rajono savivaldybės veiklos programai – 17,14 proc., Socialinės paramos ir socialinių paslaugų programai – 10,99 proc., Komunalinio ūkio plėtros ir savivaldybės turto valdymo programai – 6,47 proc., Vietinės reikšmės kelių, gatvių priežiūros ir plėtros programai – 5,69 proc., Aplinkos apsaugos programai – 4,00 proc., Kultūros plėtros programai – 4,35 proc., Projektų finansavimo programai – 3,02 proc., Seniūnijų veiklos programai – 2,21 proc.

RYŠIŲ SISTEMA, INFORMACINĖS IR KOMUNIKAVIMO SISTEMOS

Šiaulių rajono savivaldybės administracija kompleksiškai plėtoja informacinę sistemą – savivaldybės darbo modernizavimą bei elektroninių paslaugų plėtrą. Nuolat diegiamos ir atnaujinamos savivaldybės veiklos procesus supaprastinančios, modernizuojančios informacinės sistemos. Sparti informacinių technologijų plėtotė skatina naujų technologijų diegimą, o vystantis telekomunikacinėms technologijoms didėja jomis besinaudojančių gyventojų dalis, plečiasi naujų technologijų panaudojimo sritys. 2015 m. įgyvendintas projektas „Centralizuotas savivaldybių paslaugų perkėlimas į elektroninę erdvę“. Savivaldybėje veikia „Vieno langelio“ IS, kurioje yra 116 elektroninių paslaugų: 60 – fiziniams ir 56 – juridiniams asmenims. Taip pat veikia elektroninės demokratijos paslaugos, el. registracija į vaikų darželius.

Savivaldybė rengiasi informacinių technologijų infrastruktūros ir informacinių sistemų atnaujinimams:

1. Tarnybinių stočių (serverių) virtualizacija panaudojant „debesų“ technologijas. Vykdomi viešieji pirkimai techninei ir programinei įrangai įsigyti (Serveriai ir duomenų saugykla bei kita reikalinga įranga).
2. Vyksta Projektų valdymo informacinės sistemos testavimas, esant teigiamam rezultatui, ši IS bus integruota su Finansų ir buhalterinės apskaitos IS „Biudžetas VS“.
3. Numatoma atnaujinti žemės nuomos mokesčio ir kitų rinkliavų IS, integruojant ją su Finansų ir buhalterinės apskaitos IS „Biudžetas VS“ bei adaptuoti šią IS „atvirų duomenų“ publikavimui svetainės internetinėje svetainėje.

4. Numatoma atnaujinti savivaldybės interneto svetainę pritaikant ją naudotis mobiliaisiais įrenginiais.
5. Planuojama diegti strateginio planavimo, biudžeto planavimo ir vertinimo rodiklių informacinę sistemą.

VIDAUS DARBO KONTROLĖ

Vadovaujantis Šiaulių rajono savivaldybės administracijos nuostatais, patvirtintais Šiaulių rajono savivaldybės tarybos 2010 m. vasario 11 d. sprendimu Nr. T-36, administracijos veiklą kontroliuoja steigėjas ir Savivaldybės centralizuota vidaus audito tarnyba pagal savo kompetenciją, o administracijos padalinių veiklą kontroliuoja ir už ją atsako administracijos vadovybė.

Savivaldybės centralizuota vidaus audito tarnyba atlieka finansinį ir veiklos auditą savivaldybės administracijoje, savivaldybės administravimo subjektuose bei savivaldybės kontroliuojamose įmonėse. Savivaldybės centralizuota vidaus audito tarnybos atliekamo audito išorinę peržiūrą atlieka Valstybės kontrolė.

SSGG ANALIZĖ

STIPRYBĖS

- Savivaldybėje veikia strateginio valdymo sistema – rengiami ir atnaujinami strateginiai dokumentai, biudžetas sudaromas programiniu principu.
- Savivaldybėje diegiamas platus informacinių-komunikacinių paslaugų spektras.
- Suformuotas optimalus švietimo įstaigų tinklas.
- Sėkmingai įgyvendinami įvairių sričių projektai.
- Plėtojamas žemės ūkis, netradiciniai verslai užtikrina ekonomikos stabilumą ir plėtotę kaimo vietovėse.
- Didelis miškingumas, didelė ariamosios žemės dalis bendrame žemės ūkio fonde, augančios bendrosios žemės ūkio produkcijos apimtys.
- Savivaldybėje formuojama verslo rėmimo sistema, skatinama smulkaus ir vidutinio verslo plėtra.
- Mažėjantis nedarbo lygis.
- Strategiškai gera geografinė padėtis, vietos ir tarptautinis susisiekimas parankus išorinių investicijų pritraukimui, verslo plėtrai.
- Palanki geografinė padėtis, kraštovaizdis sudaro geras sąlygas pažintinio, rekreacinio turizmo plėtotei.
- Augantis statybos įmonių skaičius ir didėjanti statybos įmonių atliktų darbų vertė.
- Didėjantis rajono apgyvendinimo įstaigose apgyvendintų turistų skaičius.
- Gera rajono ekologinė būklė ir gamtinės aplinkos kokybė.
- Išpuoselėta etninė kultūra, mėgėjų menas garsina Šiaulių rajoną vietos ir tarptautiniu mastu.
- Sukurta bazinė socialinių paslaugų sistema, mažėjantis socialinės rizikos šeimų ir jose augančių vaikų skaičius.
- Mažėjantis socialinių pašalpų gavėjų skaičius ir išlaidos socialinėms pašalpoms.
- Aktyviai vykdoma Šiaulių rajono savivaldybės jaunimo politika.

SILPNYBĖS

- Administracijos struktūrai, darbuotojų kaitai bei veiklos kokybei didelę įtaką daro savivaldybių tarybų rinkimų rezultatai.

- Ribotos Savivaldybės investicinės galimybės projektams finansuoti ir riboti žmogiškieji ištekliai jiems įgyvendinti.
- Mažėjantis kvalifikaciją tobulinančių Savivaldybės administracijos darbuotojų skaičius.
- Prasta vietinės reikšmės kelių būklė.
- Nepakankamai išplėtotas pėsčiųjų ir dviračių takų tinklas.
- Netolygiai išplėtota socialinių paslaugų infrastruktūra.
- Nepakankamas finansavimas Savivaldybės saugomų kultūros paveldo objektų saugojimui, avarinės būklės šalinimui.
- Mažėjantis gyventojų susidomėjimas sportu ir sveika gyvensena.
- Prasta kultūros įstaigų informacinių technologijų ir materialinė aplinka.

GALIMYBĖS

- Investicijų projektų įgyvendinimas, panaudojant ES, kitas tarptautines finansinės paramos lėšas ir pritraukiant privatų kapitalą.
- Gyventojų (ypatingai jaunimo) verslumo skatinimas.
- Žemės ūkio modernizacija, ekologinių žemės ūkio produktų gamyba ir realizavimas.
- Geros sąlygos vystyti žemės ūkį, miškininkystę.
- Tarpinstitucinio bendradarbiavimo plėtojimas ir stiprinimas apimant valstybinį ir nevyriausybinį sektorius, privatų verslą.
- Turizmo sezoniškumo mažinimas plėtojant įvairias turizmo rūšis bei efektyviau panaudojant gamtinius išteklius.
- Transporto tinklo plėtra, kelių infrastruktūros gerinimas, eismo saugumo didinimas.
- Taršos mažinimas didinant efektyvių energijos šaltinių panaudojimą.
- Aplinkosauginio švietimo propagavimas siekiant efektyvaus atliekų rūšiavimo ir gamtinės aplinkos išsaugojimo.
- Socialinių ir sveikatos paslaugų įvairovės ir kokybės didinimas.
- Kraujotakos sistemos ligų prevencija, jaunų sveikatos priežiūros specialistų pritraukimas į rajoną.
- Migracijos mažinimo priemonių įgyvendinimas, sukuriant geras sąlygas gyventojams mokytis, gyventi ir dirbti rajone.
- Atvirų jaunimo centrų, atvirų jaunimo erdvių steigimas.
- Nusikaltimo prevencinių programų ir priemonių plėtra, bendruomenės savitarpio saugos ir bendradarbiavimo iniciatyvų skatinimas.
- Platesnio spektro renginių ir kultūros paslaugų pasiūla gyventojams.

GRĖSMĖS

- Sparčiai mažėjantis rajono gyventojų skaičius.
- Gimstamumą viršijantis mirtingumas, intensyvi tarptautinė migracija.
- Kvalifikuotų sveikatos priežiūros specialistų išvykimas į kitus didžiuosius miestus, užsienį.
- Dėl nepakankamų investicijų blogėjanti rajono transporto ir inžinerinės infrastruktūros būklė.
- Mažėjantis mokinių ir pedagogų skaičius bendrojo ugdymo įstaigose.
- Didėjantis sveikatos priežiūros paslaugų poreikis dėl senstančios visuomenės.
- Kultūros paveldo objektų sunykimas dėl per didelių reikalavimų jo atstatymui ir naudojimui visuomenės poreikiams.
- Mažėjantis gyventojų kultūrinis aktyvumas.

SAVIVALDYBĖS MISIJA

Plėtoti vietos savivaldą, kokybiškai teikti viešojo administravimo ir viešąsias paslaugas, kvalifikuotai tenkinti Šiaulių rajono bendruomenės poreikius, didinti rajono patrauklumą gyventojams, turizmui, verslui ir investicijoms.

SAVIVALDYBĖS STRATEGINIAI POKYČIAI

Šiaulių rajono savivaldybės strateginis veiklos planas 2017–2019 metams (toliau – Strateginis veiklos planas) skirtas įgyvendinti Šiaulių rajono savivaldybės strateginį plėtros planą 2017–2023 metams, patvirtintą Šiaulių rajono savivaldybės tarybos 2016 m. lapkričio 15 d. sprendimu Nr. T-298.

Šiaulių rajono savivaldybės strateginiame plėtros plane 2017–2023 metams išskirtos keturios prioritetinės sritys: konkurencinga rajono ekonomika; sumani, pilietiška, kūrybinga, socialiai saugi ir sveika visuomenė; subalansuota rajono infrastruktūra ir aplinka; efektyvi rajono savivalda ir visuomenės saugumas.

Šiaulių rajono savivaldybė, siekdama įgyvendinti strateginio plėtros plano prioritetinėse srityse numatytus tikslus, uždavinius ir priemones, parengė trumpalaikį 2017–2019 metų strateginį veiklos planą, kuriame nurodyti svarbiausi Šiaulių rajono savivaldybės veiklos prioritetai, darbai ir siekiami rezultatai.

VEIKLOS PRIORITETAI

Šiaulių rajono savivaldybės veiklos rezultatams poveikį darantys siekiai yra glaudžiai susiję ne tik su Šiaulių rajono savivaldybės strateginio plėtros plano prioritetinėse srityse nurodytais tikslais ir uždaviniais, bet ir Šiaulių rajono savivaldybės tarybos daugumos veiklos programų nuostatomis. Šiaulių rajono savivaldybės strateginio planavimo dokumentai rengiami ir veiklos prioritetai nustatomi vadovaujantis darnios plėtros principais.

KONKURENCINGA RAJONO EKONOMIKA

Siekiant, kad Šiaulių rajonas taptų palankiausias verslui, planuojama įgyvendinti keletą uždavinių: užtikrinti geras sąlygas verslui ir žemės ūkio sektoriaus plėtrai, skatinti gyventojų verslumą ir didinti rajono investicinį patrauklumą.

VšĮ „Investuok Lietuvoje“ parengtoje investicinių galimybių ataskaitoje „Šiaulių apskritis – kelias į technikos tobulumą“ pažymima, jog Šiaulių rajonas turi gerai išplėtotą transporto infrastruktūrą, yra atvira vietos ir užsienio investicijoms vietovė, kurioje klesti apdirbamoji gamyba ir žemės ūkis.

Šiaulių rajono teritorija, kurioje dominuoja žemumos, yra itin palanki žemdirbystei ir žemės ūkiui, todėl rajone gausu žemės ūkio bei žemės ūkio produktų perdirbimo įmonių. Šiaulių rajono savivaldybėje savo veiklą vykdo tokios bendrovės kaip UAB „Baltic Champs“ (grybų auginimas, komposto ruošimas), Kuršėnų ŽŪB (žemės ūkio paslaugos), ŽŪB „Ginkūnų agrofirma“ (žemės ūkio paslaugos), UAB „Šiaulių agrocentras“ (žemės ūkio paslaugos), UAB „Verbūnų duona“ (duonos ir pyrago gaminių gamyba), kitos bendrovės. Tai rodo stiprią rajono verslo orientaciją į žemės ūkio sektorių, todėl ekonominio stabilumo ir konkurencingumo užtikrinimas pirmiausia turėtų būti siejamas su žemės ūkio verslų plėtote, miškininkystės sektoriaus stiprinimu.

Vystant konkurencingą žemės ūkį ir miškininkystę, Šiaulių rajono savivaldybė skatins netradicinių, ekologinių ir specializuotų ūkio šakų plėtojimą, vykdys Kaimo rėmimo programą, konsultuos rajono ūkininkus ir miškų valdų savininkus ES paramos įsisavinimo klausimais, rūpinsis rajono ūkininkų ir miškų valdų savininkų kompetencijų bei gebėjimų ugdymu. Kompleksinei

miškininkystės sektoriaus plėtrai ir priežiūrai užtikrinti žemės savininkai Šiaulių rajono nenaudojamoje ir žemės ūkiui netinkamoje žemėje bus skatinami įveisti mišką. Siekiant užtikrinti saugią ir tvarią aplinką, bus atliekama valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos statinių, hidrotechninių statinių Šiaulių rajono savivaldybės teritorijoje rekonstrukcija arba atnaujinimas, bus skatinami šiuos darbus atlikti ir žemių savininkai.

Šiaulių rajono savivaldybė, siekdama ir toliau skatinti smulkiojo ir vidutinio verslo plėtrą, užtikrinti paramą ir formuoti verslui bei investicijoms palankią aplinką, numato ir toliau vykdyti bei plėtoti Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros rėmimo programą, kompleksiškai išnaudoti verslo plėtrai ir investicijų pritraukimui palankią infrastruktūrą. Atsižvelgiant į darnaus vystymo principus, aplinkos apsaugą, kuri laikytina viena iš svarbiausių ne tik rajono, bet ir šalies prioritetų, Šiaulių rajono savivaldybė planuoja skatinti „žaliojo“ ir socialiai atsakingo verslo plėtrą. Verslo plėtra neįmanoma be bendradarbiavimo iniciatyvų, įvairių verslų sintezės, todėl savivaldybė sieks skatinti verslo centrų ir (arba) verslo inkubatorių kūrimąsi ir plėtojimą Šiaulių rajone. Didelis dėmesys taip pat bus skiriamas verslo plėtros ir investavimo į Šiaulių rajoną galimybių matomumo didinimui: planuojama dalyvauti nacionalinėse ir tarptautinėse parodose, vykdyti intensyvią informacinę ir konsultacinę veiklą, skirtą Šiaulių rajono verslininkų, verslo įmonių, asmenų, ketinančių pradėti verslą, potencialių investuotojų supažindinimui su verslo perspektyvomis, dalytis gerąja patirtimi, šviesti verslumo, karjeros planavimo klausimais, užtikrinti bendradarbiavimą tarp verslo, mokslo, kultūros įstaigų, skatinti viešojo ir privataus sektoriaus partnerystę, vykdyti kitas veiklas. Į šias veiklas planuojama įtraukti ne tik Šiaulių rajono savivaldybės įstaigas ir organizacijas, bet ir rajono verslo įmones, verslininkus, potencialius investuotojus, taip pat Šiaulių rajono verslo asociaciją, kitas asocijuotas verslo struktūras.

Šiaulių rajono ekonomikos konkurencingumo didinimui planuojama plėtoti turizmo ir kultūros paveldo infrastruktūrą: bus atliekamas turizmo infrastruktūros įrengimas ir atnaujinimas, rekreacinių teritorijų kūrimas ir tvarkymas, užtikrinamas turizmo informacijos sklaidos, viešinimo iniciatyvų įgyvendinimas. Kadangi Šiaulių rajone turizmo sektorius yra stipriai veikiamas sezoniškumo, bus siekiama skatinti, kurti ir palaikyti aktyvaus turizmo paslaugas, kad rajonas, kaip išskirtinė turistinė vietovė, išliktų turistams patrauklus ištisus metus. Siekiant išsaugoti ir puoselėti kultūros bei gamtos paveldą, šis bus pritaikomas ekonominėms, kultūrinėms, socialinėms, edukacinėms ir kitoms reikmėms, užtikrinamas kultūros bei gamtos paveldo objektų tvarkymas, ženklinimas ir pan.

Kompleksiškai plėtojant miesto bei kaimo gyvenamąsias vietoves ir viešąsias erdves, bus atliekamas viešosios infrastruktūros modernizavimas Šiaulių rajono miesto ir kaimo vietovėse, pritaikant ją bendruomeniniams, visuomeniniams, verslo, rekreacijos ir kt. poreikiams. Tai padės didinti teritorinę sanglaudą, gerins bendruomenės gyvenimo kokybę, didins pasitenkinimą gyvenamąja aplinka.

SUMANI, PILIETIŠKA, KŪRYBINGA, SOCIALIAI SAUGI IR SVEIKA VISUOMENĖ

Siekiant, kad Šiaulių rajono savivaldybės švietimo įstaigose teikiamos švietimo paslaugos atitiktų besimokančios visuomenės poreikius, tikslinga kurti ir formuoti efektyvų formaliojo ir neformaliojo ugdymo įstaigų tinklą atsižvelgiant tiek į rajono bendruomenės poreikius, tiek įgyvendinant privačias iniciatyvas.

Ikimokyklinio ugdymo paslaugų prieinamumas bus užtikrinamas atnaujinant ir modernizuojant Šiaulių rajono savivaldybės ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų infrastruktūrą, steigiant ikimokyklinio ir (arba) priešmokyklinio ugdymo grupes Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklose ir mokyklose-daugiafunkciuose centruose, skatinant privačių ikimokyklinio ir (arba) priešmokyklinio ugdymo įstaigų bei bendrojo ugdymo mokyklų steigimą(si) Šiaulių rajono savivaldybės teritorijoje, vykdant kitas veiklas.

Nuo 2017 m. bus tęsiami darbai ir kitose Šiaulių rajono švietimo įstaigose: modernizuojami

pastatai, gerinama aplinkos infrastruktūra, patalpose įrengiama moderni edukacinė aplinka, plėtojamos informacinės technologijos ir kt. Siekiant užtikrinti visapusišką vaikų ugdymą, integraciją į Šiaulių rajono švietimo sistemą, didelis dėmesys bus skiriamas mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų, mokyklų vadovų kompetencijų ir kvalifikacijos kėlimui, gerai dirbančių mokytojų skatinimo sistemos sukūrimui ir vykdymui, gabių vaikų skatinimo programos įgyvendinimui ir pan. Taip pat bus siekiama didinti vaikų neformaliojo ugdymo prieinamumą Šiaulių rajone, užtikrinant vaikų užimtumą, popamokinę veiklą. Švietimo tinklas bus efektyvinamas steigiant mokyklas-daugiafunkcius centrus ir universalius daugiafunkcius centrus Šiaulių rajone.

Mokymosi visą gyvenimą iniciatyvų palaikymas neatsiejamas nuo asmeninių, pilietinių, socialinių ir profesinių idėjų įgyvendinimo ir tęstinumo. Siekiant užtikrinti visapusišką mokymosi visą gyvenimą kompetencijų plėtotę, Šiaulių rajone bus didinama suaugusiųjų neformaliojo švietimo paslaugų įvairovė, įkuriamas Trečiojo amžiaus universitetas ir plėtojama jo veikla, įgyvendinant viešinimo priemones, skleidžiama informacija apie mokymosi visą gyvenimą galimybes Šiaulių rajone.

Atsižvelgiant į mažėjantį jaunų žmonių skaičių Šiaulių rajone bei siekiant didinti jaunų žmonių aktyvumą, bus užtikrinamas visapusiškas jų dalyvavimas bendruomenės, visuomenės gyvenime, numatoma steigti atvirus jaunimo centrus ir atviras jaunimo erdves, plėtoti mobilų darbą su jaunimu, skatinti aktyviau į darbą su jaunimu įsitraukti jaunimo ir su jaunimu dirbančias organizacijas, kitas nevyriausybines organizacijas, plėsti šių įstaigų tinklą, skatinti jų tarpusavio bendradarbiavimą, partnerystę su užsienio šalimis, vykdyti kitas veiklas.

Šiaulių rajono savivaldybė siekia nuolat gerinti kultūros paslaugų įvairovę, didintų jų prieinamumą. Siekiant plėtoti ir vystyti kultūros įstaigų infrastruktūrą, Šiaulių rajono savivaldybė atnaujins kultūros įstaigų infrastruktūrą, užtikrins informacinių technologijų ir materialiosios bazės plėtrą kultūros įstaigose, formuos kultūrines erdves Šiaulių rajone, kurios bus pritaikytos kultūrinių renginių organizavimui, meno ekspozicijoms, kitoms kultūrinėms reikmėms. Taip pat bus plėtojama rajono kultūrinė veikla – vykdomi įvairūs kultūriniai renginiai, užtikrinama visapusiška kultūrinių renginių įvairovė, jų prieinamumas.

Socialiai saugios ir sveikos visuomenės formavimas neįmanomas be socialinių paslaugų kokybės, įvairovės ir prieinamumo visiems Šiaulių rajono savivaldybės gyventojams užtikrinimo. Todėl siekiant visapusiškos socialinės integracijos, savivaldybė atnaujins ir plės rajone socialines paslaugas teikiančių įstaigų infrastruktūrą, plėtos Šiaulių rajono savivaldybės socialinio būsto fondą ir gerins jo kokybę, nevyriausybinių organizacijų įsitraukimą į socialinių paslaugų teikimą, savanorystės populiarinimą. Tikimasi, jog socialinės apsaugos efektyvinimas padės lanksčiai reaguoti į besikeičiančius bendruomenės socialinius poreikius bei padės spręsti egzistuojančias problemas.

Ne mažiau svarbi bendruomenės sveiko ir saugaus gyvenimo sąlyga – kokybiškos, visiems prieinamos sveikatos priežiūros paslaugos. Siekdama įgyvendinti šį uždavinį, Šiaulių rajono savivaldybė sieks kurti, plėsti ir atnaujinti sveikatos priežiūros įstaigų infrastruktūrą, įrangą, materialinę bazę, elektronines paslaugas, pritraukti į rajoną jaunų, perspektyvių sveikatos priežiūros specialistų, vykdyti kitas numatytas veiklas. Gyventojų fizinis aktyvumas, sveiko gyvenimo būdo propagavimas užtikrinamas vykdant su sveikatos stiprinimu, sveikatinimu, priklausomybių bei ligų prevencija susijusias priemones ir programas, skatinant ir remiant Šiaulių rajono bendruomenės sveikatinimo iniciatyvas, atnaujinant ir plečiant tiek profesionalaus sporto, tiek fizinio aktyvumo bei sveikatinimo infrastruktūrą Šiaulių rajono savivaldybės teritorijoje, kt.

SUBALANSUOTA RAJONO INFRASTRUKTŪRA IR APLINKA

Šis prioritetas yra susijęs su modernios susisiekimo sistemos plėtra, efektyvios inžinerinio aprūpinimo sistemos kūrimu ir vystymu bei darnios ir švarios aplinkos užtikrinimu.

Moderni susisiekimo sistemos plėtra Šiaulių rajono savivaldybėje bus vykdoma užtikrinant

gatvių, vietinės reikšmės kelių, privažiavimo kelių, automobilių stovėjimo ir laikymo aikštelių atnaujinimą ir įrengimą, plečiant ir modernizuojant gatvių, kelių, viešųjų teritorijų apšvietimą, didinant energijos vartojimo efektyvumą, diegiant saugaus eismo priemones rajono teritorijoje, atnaujinant ir plečiant Šiaulių rajono savivaldybės pėsčiųjų ir (arba) dviračių takus, dviračių aikšteles, šaligatvius ir pan. Tokiu būdu bus didinamas rajono gyventojų saugumas keliuose, mažinamas nelaimingų atsitikimų skaičius. Transporto sistemos efektyvumo didinimas ir plėtra bus vykdoma optimizuojant Šiaulių rajono reguliarių vietinio susisiekimo maršrutų tinklą, gerinant visuomeninio transporto paslaugų kokybę, skatinant ekologinio viešojo ir individualiojo transporto plėtrą.

Prioritetu taip pat bus siekiama atnaujinti ir plėtoti vandens tiekimo, vandens gerinimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrą, lietaus nuotekų infrastruktūrą Šiaulių rajono savivaldybės teritorijoje. Tai padės didinti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą, o ekonominiu ir aplinkosauginiu požiūriais – spręsti gyventojų problemas, mažinti aplinkos taršą nuotekomis, gerinti gyvenimo sąlygas.

Viešoji ir energetinė infrastruktūra yra svarbi sąlyga bendruomenės socialinei ir ekonominei veiklai plėtoti: ji sudaro tinkamas sąlygas kokybiškai gyvenamajai aplinkai ir gerovei sukurti, daro įtaką gyvenimo kokybės rodikliams. Siekiant užtikrinti efektyvią rajono viešąją bei energetinę infrastruktūrą, bus atliekami jos modernizavimo darbai, efektyvinant šilumos energijos suvartojimą, skatinant alternatyvių ir atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą, gamybą ir skirstymą Šiaulių rajone, įgyvendinant kitas veiklas, kurios prisidėtų prie tausaus energijos vartojimo.

Gerinant Šiaulių rajono savivaldybės viešojo ūkio paslaugų kokybę bei infrastruktūrą, bus užtikrinamas viešojo ūkio paslaugų teikimas, atnaujinamos ir plėtojamos rajono kapinių teritorijos, gyvūnų priežiūros, laikymo ir laidojimo paslaugos, atnaujinamos ir įsigyjamos priemonės, skirtos viešojo ūkio paslaugų kokybei užtikrinti.

Darnios ir švarios aplinkos užtikrinimas bus skatinamas tobulinant atliekų tvarkymo sistemą, supažindinant, teikiant informaciją gyventojams atliekų rūšiavimo, perdirbimo ir mažinimo klausimais, stiprinant savivaldybės specialistų gebėjimus šioje srityje, išsaugant ir gerinant gamtinės aplinkos kokybę – tvarkant ir kuriant rajono parkus, žaliąsias apsaugines zonas, želdynus bei kitus kraštovaizdžio elementus, tvarkant apleistus statinius, teritorijas, užterštas teritorijas, remiant ir propaguojant aplinkos apsaugos iniciatyvas.

EFEKTYVI RAJONO SAVIVALDA IR VISUOMENĖS SAUGUMAS

Nuo vietos savivaldybių gebėjimų planuoti bei efektyviai, atsižvelgiant į gyventojų poreikius, koordinuoti, įgyvendinti sprendimus, priklauso rajono ekonominė, socialinė padėtis, reputacija regiono, šalies kontekste, galimybės naudotis ES parama ir kt. Todėl svarbu tobulinti Savivaldybės veiklos administravimą, didinti veiklos efektyvumą. Šio tikslo Šiaulių rajono savivaldybė sieks stiprindama darbuotojų, politikų ir savivaldybės įstaigų bei įmonių kompetenciją, gebėjimus, efektyvindama ir stiprindama interaktyvių elektroninių paslaugų ir priemonių spektrą, visapusiškai į savivaldybės valdymo ir veiklos efektyvinimą įtraukdama gyventojus, vykdydama teritorinį, finansinį ir strateginį planavimą, formuodama savivaldybės įvaizdį. Prie šios veiklos įgyvendinimo prisidės Šiaulių rajono savivaldybės administracijos skyriai, padaliniai, savivaldybės įstaigos ir įmonės, teikiančios viešąsias paslaugas ar kitaip dalyvaujančios savivaldybės veiklų įgyvendinimo procese.

Šiaulių rajonas bus patrauklus gyventi, jei bus užtikrintas visuomenės saugumas o rajonas bus bendruomeniškai atviras. Tai bus užtikrinama pasitelkiant Šiaulių rajono savivaldybės administracijos skyrius, struktūrinius padalinius, už saugumą atsakingas tarnybas, įstaigas ir organizacijas, aktyvią savivaldybės bendruomenę, pasiruošusią įsitraukti į įvairias gyventojų saugumą didinančias prevencines, švietėjiškas programas, savanorystės veiklas.

SVARBIAUSI DARBAI

Šiaulių rajono savivaldybė 2017–2019 metais planuoja atlikti keletą svarbiausių darbų (projektų), kuriems bus skiriamas Šiaulių rajono savivaldybės mero, savivaldybės tarybos narių, savivaldybės administracijos darbuotojų dėmesys ir Šiaulių rajono savivaldybės biudžeto, ES investicijų 2014–2020 metams bei kitų fondų, valstybės biudžeto bei kitos lėšos pagal Strateginio plėtros plano tikslus:

1. Turizmo vystymo ir kultūros paveldo įveiklinimo plėtra rajone:
   1.1. Savivaldybes jungiančios turizmo informacinės infrastruktūros plėtra Šiaulių regione.
2. Teritorinės sanglaudos didinimas:
   2.1. Kuršėnų m. Lauryno Ivinskio aikštės sutvarkymas ir pritaikymas bendruomeniniams ir verslo poreikiams;
   2.2. Kuršėnų m. turgavietės modernizavimas, jos prieigų sutvarkymas ir pritaikymas verslo poreikiams;
   2.3. Ventos upės viešosios erdvės Kuršėnų mieste įrengimas ir pritaikymas bendruomenės ir verslo poreikiams;
   2.4. Kompleksinis Kuršėnų miesto daugiabučių namų gyvenamųjų kvartalų sutvarkymas;
   2.5. Gruzdžių miestelio bendruomeninės ir viešosios infrastruktūros kompleksinis atnaujinimas;
   2.6. Kairių miestelio bendruomeninės ir viešosios infrastruktūros kompleksinis atnaujinimas;
   2.7. Meškuičių miestelio bendruomeninės ir viešosios infrastruktūros kompleksinis atnaujinimas.
3. Socialiai saugios ir sveikos visuomenės formavimas:
   3.1. Socialinio būsto fondo plėtra Šiaulių rajone.
   3.2. Pirminės sveikatos priežiūros įstaigų atnaujinimas Kuršėnų m.
4. Modernios susisiekimo sistemos plėtra:
   4.1. Kuršėnų miesto Kudirkos g., Tilvyčio g., Dambrausko g. ir Kapų g. rekonstrukcija, įrengiant eismo saugumo priemones;
   4.2. Eismo saugumo priemonių gerinimas Šiaulių rajone.
   4.3. Šiaulių rajono pėsčiųjų ir dviračių takų rekonstrukcija ir plėtra;
   4.4. Šiaulių rajono vietinio susisiekimo viešojo transporto priemonių parko atnaujinimas.
5. Darnios ir švarios aplinkos užtikrinimas:
   5.1. Komunalinių atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūros plėtra Šiaulių regione.
   5.2. Šiaulių rajono vietovių kraštovaizdžio tvarkymas.
6. Efektyvaus, gyventojų poreikius atitinkančio viešojo valdymo užtikrinimas:
   6.1. Efektyvios viešosios paslaugos Šiaulių rajono savivaldybėje ir Bauskės rajono savivaldybėje, taikant korupcijos prevencijos priemones.

PLANUOJAMI PASIEKTI REZULTATAI

Planuojami pasiekti rezultatai numatyti Šiaulių rajono savivaldybės strateginio veiklos plano 2017–2019 metams programose (1–9 priedai).

SAVIVALDYBĖS STRATEGINIAI TIKSLAI

Šiaulių rajono savivaldybės strateginio veiklos plano 2017–2019 metams strateginiai tikslai, tikslai ir uždaviniai atitinka strateginio plėtros plano prioritetus, tikslus ir uždavinius. Konkrečios įgyvendinamos priemonės bus numatomos atitinkamose programose, kurios dar gali būti skaidomos į atskirus projektus, ir skirtos įgyvendinti strateginį veiklos planą.

Kodas	SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO TIKSLO PAVADINIMAS
01	**KONKURENCINGA RAJONO EKONOMIKA**
1.1. tikslas. Modernaus verslo ir pažangaus žemės ūkio plėtros skatinimas	
1.1.1. uždavinys. Skatinti gyventojų verslumą.	
1.1.2. uždavinys. Plėtoti paramą ir formuoti verslui bei investicijoms palankią aplinką.	
1.1.3. uždavinys. Vystyti konkurencingą žemės ūkį ir miškininkystę.	

1.2. tikslas. Turizmo vystymo ir kultūros paveldo įveiklinimo plėtra rajone	
1.2.1. uždavinys. Didinti turizmo paslaugų kokybę bei įvairovę, plėtoti turizmo infrastruktūrą.	
1.2.2. uždavinys. Saugoti ir puoselėti kultūros ir gamtos paveldą, jį pritaikant viešosioms reikmėms.	
1.3. tikslas. Teritorinės sanglaudos didinimas	
1.3.1. uždavinys. Kompleksiškai plėtoti miesto gyvenamąsias teritorijas ir viešąsias erdves.	
1.3.2. uždavinys. Kompleksiškai plėtoti kaimo gyvenamąsias teritorijas ir viešąsias erdves.	
02	**SUMANI, PILIETIŠKA, KŪRYBINGA, SOCIALIAI SAUGI IR SVEIKA VISUOMENĖ**
2.1. tikslas. Aukštos ugdymo ir švietimo paslaugų kokybės bei jų prieinamumo kiekvienam gyventojui užtikrinimas	
2.1.1. uždavinys. Modernizuoti švietimo įstaigas, gerinti ugdymo aplinką jose ir materialinę bazę, diegti inovacijas.	
2.1.2. uždavinys. Tobulinti ugdymo ir švietimo paslaugas, jų kokybę ir prieinamumą.	
2.1.3. uždavinys. Skatinti mokymąsi visą gyvenimą.	
2.2. tikslas. Pilietiškos ir kūrybingos visuomenės ugdymas	
2.2.1. uždavinys. Remti ir skatinti nevyriausybinių organizacijų bei neformalias jaunimo veiklas.	
2.2.2. uždavinys. Plėtoti ir vystyti kultūros įstaigų infrastruktūrą.	
2.2.3. uždavinys. Plėtoti rajono kultūrinę veiklą.	
2.3. tikslas. Socialiai saugios ir sveikos visuomenės formavimas	
2.3.1. uždavinys. Užtikrinti socialinių paslaugų kokybę, įvairovę ir prieinamumą, skatinti socialinę integraciją.	
2.3.2. uždavinys. Didinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą.	
2.3.3. uždavinys. Skatinti sveikatinimą ir didinti gyventojų fizinį aktyvumą.	
03	**SUBALANSUOTA RAJONO INFRASTRUKTŪRA IR APLINKA**
3.1. tikslas. Modernios susisiekimo sistemos plėtra	
3.1.1. uždavinys. Gerinti ir plėsti rajono susisiekimo infrastruktūrą, modernizuoti eismo organizavimo sistemą.	
3.1.2. uždavinys. Vystyti viešojo ir ekologinio transporto sistemą.	
3.2. tikslas. Efektyvios inžinerinio aprūpinimo sistemos kūrimas ir vystymas	
3.2.1. uždavinys. Modernizuoti ir plėsti vandens tiekimo bei nuotekų šalinimo infrastruktūrą.	
3.2.2. uždavinys. Užtikrinti efektyvią rajono viešąją bei energetinę infrastruktūrą.	
3.2.3. uždavinys. Gerinti savivaldybės viešojo ūkio paslaugų kokybę bei infrastruktūrą.	
3.3. tikslas. Darnios ir švarios aplinkos užtikrinimas	
3.3.1. uždavinys. Tobulinti atliekų tvarkymo sistemą.	
3.3.2. uždavinys. Išsaugoti ir gerinti gamtinės aplinkos kokybę.	
04	**EFEKTYVI RAJONO SAVIVALDA IR VISUOMENĖS SAUGUMAS**
4.1. tikslas. Efektyvaus, gyventojų poreikius atitinkančio viešojo valdymo užtikrinimas	
4.1.1. uždavinys. Didinti savivaldybės valdymo ir veiklos efektyvumą.	
4.1.2. uždavinys. Vykdyti teritorinį, finansinį ir strateginį planavimą.	
4.1.3. uždavinys. Formuoti savivaldybės įvaizdį.	
4.2. tikslas. Saugumo rajone didinimas	
4.2.1. uždavinys. Užtikrinti viešąją tvarką ir saugumą.	
4.2.2. uždavinys. Vykdyti prevencines programas.	

SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO VEIKLOS PLANO PROGRAMOS IR KOORDINATORIAI

Įgyvendinant Šiaulių rajono savivaldybės strateginį veiklos planą 2017-2019 metams, vykdomos šios programos:

1. Savivaldybės veiklos ir saugios aplinkos užtikrinimo programa (kodas 01). Programos koordinatorius – Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Ekonomikos ir verslo plėtros skyriaus vedėjas.

2. Ekonominės plėtros, visuomeninių iniciatyvų skatinimo, turizmo ir žemės ūkio plėtros programa (kodas 04). Programos koordinatorius – Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Ekonomikos ir

verslo plėtros skyriaus vedėjas.

3. Projektų finansavimo programa (kodas 05). Programos koordinatorius – Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Investicijų ir projektų valdymo skyriaus vedėjas.

4. Seniūnijų veiklos programa (kodas 06). Programos koordinatorius – Šiaulių rajono savivaldybės administracijos seniūnų seniūnas.

5. Komunalinio ūkio plėtros, savivaldybės turto valdymo, vietinės reikšmės kelių, gatvių priežiūros ir plėtros programa (kodas 10). Programos koordinatorius – Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Turto valdymo skyriaus vedėjas.

6. Švietimo ir sporto veiklos programa (kodas 12). Programos koordinatorius – Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Švietimo ir sporto skyriaus vedėjas.

7. Kultūros plėtros programa (kodas 13). Programos koordinatorius – Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Kultūros skyriaus vedėjas.

8. Aplinkos apsaugos programa (kodas 14). Programos koordinatorius – Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Aplinkos apsaugos skyriaus vedėjas.

9. Socialinės paramos, socialinių paslaugų ir sveikatos priežiūros programa (kodas 16). Programos koordinatorius – Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus vedėjas.

SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO VEIKLOS PLANO PRIEDAI

1 priedas. Savivaldybės veiklos ir saugios aplinkos užtikrinimo programa (kodas 01).

2 priedas. Ekonominės plėtros, visuomeninių iniciatyvų skatinimo, turizmo ir žemės ūkio plėtros programa (kodas 04).

3 priedas. Projektų finansavimo programa (kodas 05).

4 priedas. Seniūnijų veiklos programa (kodas 06).

5 priedas. Komunalinio ūkio plėtros, savivaldybės turto valdymo, vietinės reikšmės kelių, gatvių priežiūros ir plėtros programa (kodas 10).

6 priedas. Švietimo ir sporto veiklos programa (kodas 12).

7 priedas. Kultūros plėtros programa (kodas 13).

8 priedas. Aplinkos apsaugos programa (kodas 14).

9 priedas. Socialinės paramos, socialinių paslaugų ir sveikatos priežiūros programa (kodas 16).

_____